

Når unge inviteres til demokrati og politik

En kvalitativ undersøgelse af Hjørring Kommunes inddragelse af unge i demokratiske og politiske aktiviteter

---

Navne: Cecilie Lehn Rasmussen & Sine Cecilie Frederiksen

Sociologi 10. semester 2018, Aalborg Universitet

Vejleder: Johannes Andersen

Anslag 249.524/270.000

Summary

This thesis provides an analysis of why Hjørring Kommune involve young people in democratic and political activities and in what extent young people, through the participation, experience themselves to be part of a democratic society. Previous research shows that young people in general has been participating less in political and democratic activities than other groups in society. Especially in activities known as dutiful there has been far fewer young participants than before. Instead it is argued that young people participates in actualizing activities in which they in a very short time can express themselves and their opinion. This can be related to the late modern society in which individuals, according to Anthony Giddens, have to make choices about their participation and no longer can relate it to tradition.

Through a case study design we examine three cases; a forum with young people, called Hjørring Ungeforum, who wants to improve the environment for young people in the whole municipal; a youth club called Nemizis, which is a place for young people with challenges in their everyday lives; and the participants at a festival about nature and environment, called Naturmødet. The participants all participate at a stage called Roots which is a stage reserved for young people and their interests.

The above mentioned thematics is investigated by theories of citizenship. At first opportunities to participate includes having rights. Here we find help in the work of T.H. Marshall. He divide rights into three categories; political, civil and social. By rights young people can participate and through this they develop an identity. The aim of this study is to investigate whether our young informants develop a citizenship identity through their participation. This identity includes a feeling of being empowered. Empowerment is divided into two aspects: On the one hand the opportunity for young people to participate and on the other hand young people's ability to participate. The citizenship identity also includes a participation in political and democratic activities. This kind of activities are defined by activities in which the participants express their opinion in a democratic non-violent way. Our informants are not necessarily participating in political activities but can still be defined as active citizens because this includes being active in civil society, local society or political life.

Methods of analysis includes semi structured interviews with the responsible local government workers and the young people who participate in the above mentioned activities.

15 interviews were collected, all individual interviews except one, with Nemizis, that was a focus group interview. This was not planned and therefore it has its pros and cons when we use it in our analysis.

The thesis finds that Hjørring Kommune involves young people in democratic and political activities to improve the feeling of empowerment and the young people have to participate like any other group in society. This means that they need to have the opportunity to participate in other ways than the classical democratic forms like public meetings.

The ways of participation in our three cases is different and the young participants all experience different ways of being part of a democratic society. Through the participation all participants is socialized into norms which favour society. The participants from Ungeforum and Roots all have an identity which is much influenced by citizenship values and they feel empowered. This is not the case with Nemizis even though they get oriented against community throughout the activity.

Our analysis also shows that the responsible local government workers find young people to be non-participating in general and hard to maintain in the activities. This is also the impression we have because our young informants do not participate in dutiful activities, however, many of our informants participate in actualizing activities. Non-participation is argued to be part of a youth culture where young people are not interested in society. This is not our findings. We find that our informants are interested in society and they do participate.

Recommendations discussed include; it is of great use to include young people because they are socialized into society; young people need to be included on their own terms and when you want to include young people in activities it calls for a great effort from the municipality because young people do not always take initiative themselves.

Indhold

Indledning	6
Problemfelt.....	7
Problemformulering	10
Præsentation af cases	10
Videnskabsteori.....	11
Eksisterende forskning og rummet for nærværende speciale	14
Litteratursøgning	14
Litteratur review	15
Unge deltagelse har fået ny form	15
De “ikke-deltagende”.....	17
Opsummering og anvendelse.....	18
Teori.....	18
Medborgerskab og begrebets historiske rødder.....	19
Det vertikale og horisontale medborgerskab.....	21
Empowerment	21
Aktivt medborgerskab	22
Politik og politisk deltagelse	23
Metode	25
Casedesign.....	25
Adaptiv teori.....	27
Interview.....	28
Refleksioner over fokusgruppeinterview	30
Udvælgelse af informanter	33
Interviewguider.....	35
Metodediskussion – forskel på informanter	37
Datagrundlag	38
Analysestrategi.....	41
Analyse.....	41
Del 1- Hjørring Kommunes ambitioner for unges deltagelse i demokrati og politik.....	42
Del 2 - De tre cases.....	47
Ungeforum.....	47
Medlemmerne i Ungeforum.....	51
Arbejdsopgaver i Ungeforum.....	52

Udbytte af deltagelse i Ungeforum	53
Nemizis	54
Medlemmerne i Nemizis	56
Arbejdsopgaver i Nemizis	57
Udbytte af deltagelse i Nemizis	58
Roots-scenen på Naturmødet	61
Deltagerne på Naturmødet	65
Arbejdsopgaver for deltagerne på Roots-scenen	67
Udbytte af deltagelse på Naturmødet	68
Del 3 - Tværgående temaer	71
Kommunens opdragelse af de unge til demokrati - en socialiseringsproces?	71
Demokratisk fællesskab, medborgere og medborgerskabsidentitet	78
De aktive medborgere	79
Det vertikale og horisontale medborgerskab	81
Medborgerskabsidentitet	87
Perspektivering til ungdomskulturen	92
Unge forpligtelse	92
What's in it for me?	97
Håndholdt indsats	98
Generaliserbarhed	101
Konklusion	105
Litteraturliste	107
Bilag	112
Bilag 1 - Tabel over engelsk søgestreng	112
Bilag 2 - Interviewguider	113
Bilag 3 - Transskriptioner af interviews	114

Indledning

Det er gennem de sidste mange årtier blevet hævdet, at unges politiske deltagelse og engagement er faldende og dette påvirker både de unges indflydelsesmuligheder og det danske demokrati. Det startede allerede i 1980'erne, hvor de forrige årtiers mobilisering aftog og i 1990'erne havde man fokus på de unges faldende medlemskab af partier og frivillige organisationer. De unge er ikke kun mindre aktive i organisationssamfundet end andre aldersgrupper er, men de er også mindre aktive end tidligere generationer af unge har været, da de var unge (Christensen 2004). På grund af de unges faldende deltagelse er der kommet et fokus på at inddrage borgerne i politik og demokrati, hvilket refererer til deres civile engagement (Dahlgren 2015:7, Foster-Fishman 2013:492). På grund af den faldende deltagelse forsøger politikere at inddrage borgerne i politiske processer som vedrører den enkeltes hverdag (Tortzen 2008:15). Dette gøres for at styrke demokratiet og unge kan dermed være med til at forme det samfund, de selv er en del af (Tortzen 2008:15).

Når det viser sig, at unge ikke deltager så meget i demokratiske og politiske aktiviteter kan det forklares med, at individet er blevet mere og mere uafhængigt af tid og sted. Dette undergraver traditionerne og netop uden traditioner, er man tvunget til selv at afgøre personlige spørgsmål. I forhold til førhen er ens valg altså ikke givet på forhånd, men er baseret på det, som Giddens kalder logisk resonans (Giddens 2004:181). Som et eksempel er der ikke længere et bestemt parti, som er knyttet til ens erhverv, men man skal i stedet vælge ud fra ens egne logiske forklaringer, som stemmer overens med den fortælling, man gerne vil skabe om sig selv. På den måde skal man kunne validere og retfærdiggøre netop de valg, man træffer og ikke basere dem på traditioner (Giddens 2004:181). Denne "tilstand" kalder Giddens for "det senmoderne samfund".

Et fokus på civilt engagement ser man blandt andet i Hjørring Kommune, som nærværende speciale tager udgangspunkt i. Hjørring kommune er en nordjysk kommune med lidt over 65.000 indbyggere, hvoraf der pr. 1. januar 2018 var lidt over 8.000 unge mellem 15 og 25 år (Statistikbanken). I Hjørring Kommune har man forskellige aktiviteter, hvor man inddrager unge og hertil har vi udvalgt tre cases, som alle er enten startet eller initieret af Hjørring Kommune; Hjørring Ungeforum, ungdomsklubben Nemizis samt deltagere på Roots-scenen ved Naturmødet. Disse tre cases bliver mere udførligt beskrevet senere. Foruden de tre nævnte cases har Hjørring Kommune også et fælles elevråd med repræsentanter fra alle folkeskoler. Dette er forløberen for Ungeforum, hvor man håber at få en naturlig

demokratisk “fødekæde”, hvor man fortsætter fra Fælleselevrådet til Ungeforum. Der er også studie-startsarrangementet “Hjørring Live”, hvor alle uddannelsesinstitutioner er samlet på første skoledag til forskellige aktiviteter. Derudover findes der forskellige organisationer som politiske ungdomspartier, Ungdommens Røde Kors, Studenterhuset og andre frivillige tiltag.

Selvom Hjørring Kommune prøver at inddrage unge, oplever de også, at det er svært. Dette kan blandt andet skyldes, at de unge er mere optagede af, at gøre en forskel i deres egen tilværelse, end at engagere sig i politik og de muligheder der er for, at man kan skabe ændringer i kommunen. De unge er blevet mere selvbevidste og de er klar over, at de selv må skabe mening i deres liv og kun selv er ansvarlige for, at deres verden bliver, som de ønsker (Andersen 2000: 208). Der er yderligere bred enighed om, at unge ikke deltager i den offentlige debat, medmindre det sker på internettet. Nogle går så langt, som at kalde de unge for demokratisk dovne (Bræmer 2013). Dette er tilfældet i mange af de avancerede, industrialiserede demokratier rundt om i verden. Nutidens samfundsborgere er de bedst uddannede, de mest kosmopolitiske og de største fortalere for selvrealiserende værdier end nogen andre generationer i demokratiets historie (Dalton 2009: 2). Med kritiske briller betyder det, at borgerne ikke stemmer og at de er frakoblet fra deres ligesindede, hvilket resulterer i, at man mister sin nationale identitet og mister troen på regeringen. Når man tager de mere positive briller på, ses det dog at unge i de vestlige lande ikke er så interesserede i valg og politiske partier, men derimod gerne laver frivilligt arbejde. De bekymrer sig for samfundet og andre mennesker og de vil gerne bidrage og bruge deres tid på at gøre en forskel (Ibid). Sammenlignet med andre europæiske lande tyder det på, modsat den gængse trend, at Danmark, sammen med de øvrige nordiske lande, faktisk er et af de lande, hvor unge deltager mest i politik og demokrati. På den anden side angiver unge i Danmark dog, at de ikke finder de demokratiske rettigheder vigtige (Sloan 2016:526, Andersen 2017:113).

Problemfelt

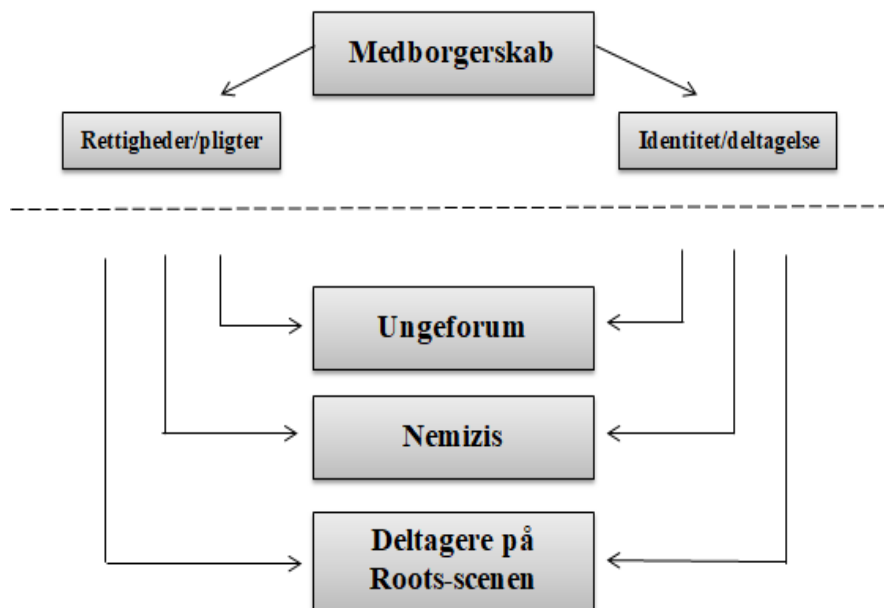
I Danmark lykkes det altså, mere end i flere andre europæiske lande, at få de unge til at deltage i demokrati og politik, selvom tendensen for deltagelse og interesse også er faldende her. Det interessante er derfor ikke, hvorvidt de unge deltager eller ej, da dette allerede er undersøgt, men i stedet at undersøge dem, som faktisk deltager og deres oplevelse af, at være med i et demokratisk fællesskab. Når de unge deltager i politiske og demokratiske aktiviteter foregår det indenfor det, som kaldes det civile samfund. Det civile samfund er adskilt fra den logik, som gør sig gældende i stat og marked

(Henriksen 2014:90). Når vi i dette speciale undersøger, hvordan unge inddrages i demokrati og politik, er det koblingen mellem civilsamfundet og staten, som er i centrum. Her kan de unge ændre deres egen livssituation og indgå i de institutionelle beslutningsprocesser (Boje 2017: 157). Staten består her af alle offentlige områder i samfundet og er derfor forholdsvis let afgrænset. Det civile samfund er mere diffust end staten og kan defineres ud fra tre forskellige perspektiver: for det første kan det ses som den frivillige sektor, også kaldet den tredje sektor (Henriksen 2014:90). I dette perspektiv er det særligt frivillige organisationer og foreninger, som udgør det civile samfund. For det andet kan civilsamfundet anskues normativt som det gode samfund, hvor normer om ikke-voldelig adfærd og tillid er bærende (Ibid.:92). Denne form bliver også kaldt det civiliserede samfund og er derfor bredere end blot foreninger og organisationer. I det tredje perspektiv anskues det civile samfund som en offentlig sfære, inspireret af Jürgen Habermas, hvor civilsamfundet er et rum for forhandling og løsningsforslag (Ibid.:93). De tre definitioner af civilsamfundet er idealtyper og kan derfor ikke altid adskilles helt. Da nærværende speciale omhandler unges deltagelse i demokrati og politik, uagtet om dette foregår som frivilligt arbejde eller ej, er det civiliserede samfund med normer for det gode samfund og det Habermasianske perspektiv omkring den offentlige sfære, de perspektiver, som vil være bærende. Når det er vigtigt at definere civilsamfundet skyldes det, at deltagelsen i demokrati og politik netop er koblingen mellem staten og det civile. Vores tre cases er svære at adskille fra frivilligt arbejde, hvorfor der kunne argumenteres for, at anvende det første perspektiv af det civile samfund. Men da det ikke er det frivillige arbejde i sig selv, som agerer interessefelt for dette speciale, dækker dette perspektiv ikke det felt, vi undersøger. At undersøge unge, som udfører frivilligt arbejde er for snæver en definition for dette speciale.

Gennem de unges deltagelse i politiske og demokratiske aktiviteter, som befinder sig i koblingen mellem det civile samfund og staten, kan de opleve sig selv som medborgere i et demokratisk fællesskab. Formålet med specialet er således at undersøge, om de unge oplever at blive inddraget i demokrati og politik på en sådan måde, at de oplever sig selv som medborgere, der har mulighed for at påvirke samfundets udvikling. Dette formål er visualiseret i figur 1:

Figur 1

Medborgerskab indeholder således på den ene side nogle rettigheder/pligter og på den anden side deltagelse/identitet. Når de unge inddrages i demokratiske og politiske aktiviteter, inkluderer det rettigheder for deltagelse. De unges deltagelse kan betyde, at der udvikles en identitet hos dem, som har karakter af at være en medborger. Som det ses af figuren, er den øverste del definitionen af medborgerskab, mens det nederste er vores konkrete analysefelt og vores tre cases. Det er kommunen, som skaber mulighedsstrukturerne for de unge og dermed rettighederne for deltagelse, mens der gennem deltagelsen udvikles en identitet.

Én ting er, at Hjørring Kommune skaber mulighederne for deltagelse, men det er også vigtigt at se nærmere på begrundelserne herfor. Dette er vigtigt, fordi det formål og de ambitioner kommunen har for inddragelsen af unge har betydning for, hvilke muligheder de unge tilbydes.

Nærværende speciale har dermed to formål, hvor ét relaterer sig til Hjørring Kommune, og ét relaterer sig til de unge:

- a. Kommunens formål med at inddrage de unge
- b. De unges deltagelse og oplevelse af at være del af et demokratisk fællesskab, herunder udviklingen af en medborgerskabsidentitet

Det kommunale aspekt i specialet omhandler dermed formålet med at inddrage de unge i politiske og demokratiske aktiviteter, hvilket henviser til rettigheder/pligter, som blev præsenteret i figur 1. I forhold til de unge handler det om, hvad de får ud af deltagelsen og om de oplever sig selv som medborgere, der er en del af et demokratisk fællesskab. Ud fra figur 1 henviser dette til deltagelse/identitet. De to dele kan ikke stå helt adskilte, idet kommunens igangsættelse og dermed muliggørelse for deltagelse også fordrer, at der er unge, som faktisk deltager. Omvendt, for at de unge kan deltage, skal der være rettigheder, som sikrer muligheden. Dermed bliver koblingen mellem kommune og de unges deltagelse væsentlig.

Problemformulering

På baggrund af ovenstående opstilles følgende problemformulering:

Hvorfor forsøger Hjørring Kommune at inddrage unge i demokratiske og politiske aktiviteter og i hvilken udstrækning oplever de unge i Hjørring Kommune, at de gennem disse aktiviteter er aktive deltagere i et demokratisk fællesskab?

Dette lægger op til en analyse af:

1. Hvilke ambitioner har de ansvarlige i Hjørring Kommune for de unges deltagelse i politiske og demokratiske aktiviteter?
2. Oplever de unge at være en del af et demokratisk fællesskab og hvordan kommer dette til udtryk?
3. Ud fra punkt 2, er der så tale om en medborgerskabsidentitet og er de unges erfaringer fra aktiviteten medvirkende til at gøre dem mere empowered?

Præsentation af cases

Som nævnt i indledningen beskæftiger vi os her med tre cases; Hjørring Ungeforum, ungdomsklubben Nemizis og deltagere på unge-scenen, kaldet Roots, på Naturmødet.

Hjørring Ungeforum blev i sin tid startet som en slags “unge-byråd”, hvor de unge kunne få indflydelse og påvirke de politiske processer i kommunen. Deltagerne i Ungeforum er som udgangspunkt fra 15-25 år. På tidspunktet for specialets udarbejdelse var der fem aktive medlemmer. De hjælper bl.a. kommunen med høringsvar og laver forskellige arrangementer for unge i kommunen.

Ungdomsklubben Nemizis er et samlingssted for unge mennesker, der har udfordringer i hverdagen. De har deres eget klubhus og mødes her på klubaftener og laver ellers andre sociale arrangementer med hinanden. Desuden laver de frivilligt arbejde rundt omkring i kommunen, primært af praktisk karakter, som for eksempel at sætte flag op, være vagter osv. På mange måder er Nemizis et alternativ til de miljøer, som de unge ellers kunne ende i. Der er cirka 50 medlemmer og den nedre aldersgrænse er 16 år. Medlemmerne er primært fra 18-23 år. Det er dog et sted, hvor der er plads til alle. Medlemmerne er næsten alle drenge, på nær nogle få piger.

Til sidst er der Roots-scenen på Naturmødet. Naturmødet foregår i Hirtshals, hvor Hjørring Kommune er arrangør. Roots-scenen er en ungescene, hvor unge mennesker har mulighed for at tale deres sag og deltage i forskellige arrangementer for unge. På Roots-scenen er ambitionen at have unge mellem 15-25 år, men det har været nødvendigt at inddrage personer, som er ældre.

Til dette speciale findes ikke en lukket aldersbestemt afgrænsning af populationen “unge”, men vi lægger os op af de aldersgrænser, der findes i de tre cases. Derfor vil de fleste unge være mellem 15-25 år, men er der andre, enten yngre eller ældre, som deltager i de tre cases, antages de stadig at være en del af populationen “unge”.

Videnskabsteori

Erkendelsesinteressen i dette speciale henter inspiration fra socialkonstruktivismen. Dette er en bred definition, hvor både Thomas Hobbes, Immanuel Kant, Thomas Kuhn og mange andre har forskellige konstruktivistiske tilgange (Rockmore 2005:32,35,47). I dette speciale er det særligt den ontologiske overbevisning, som er bærende for den konstruktivistiske inspiration. Ontologisk socialkonstruktivisme er baseret på en konstrueret, og dermed ikke objektiv, virkelighed. Forskellen på den ontologiske og epistemologiske konstruktivisme handler således om, hvorvidt der er tale om en universel og objektiv virkelighed eller ej (Collin 2015:326). I den ontologiske socialkonstruktivisme antages det, at der ikke findes en sand og objektiv virkelighed, mens den epistemologiske socialkonstruktivisme antager, at der er en virkelighed, men at vi gennem videnskaben ikke kan erkende den, hvorfor fremlæggelserne af denne (gennem informanterne) er deres subjektive forståelse af virkeligheden (Ibid). Vi antager derfor ikke, at der findes en virkelighed, men at “virkeligheden” er forskellig fra person til person og dermed er fortællingerne om virkeligheden ikke blot konstrueret - det er selve “virkeligheden” også. Den virkelighed, som hver enkelt informant bærer på, er således virkeligt for den enkelte, men kan være forskellig fra person til person.

En yderligere skelnen foregår mellem den fysiske og den sociale virkelighed (Ibid:327). Når vi her nævner en konstrueret virkelighed, forholder vi os udelukkende til den sociale virkelighed. Derfor anfægter vi ikke, hvorvidt der er tale om en konstruktion eller ej, eksempelvis om træet vokser op af jorden, da en sådan diskussion forholder sig til den fysiske verden. Det kan dog være svært at definere, hvad der er fysisk og hvad der er socialt og der findes gråzoner, hvor den fysiske tilstedeværelse kan være til diskussion. Eksempelvis kønsdiskussionen, hvor køn kan betragtes som fysiske forskelle mellem mænd og kvinder, hvilket tilhører den fysiske virkelighed, mens det for andre handler om opdragelse og socialisering ind i et køn, som indgår i den sociale virkelighed. Opdelingen kan alligevel være med til at forstå, hvad det er for en "virkelighed" vi her interesserer os for, nemlig den sociale.

Den konstruerede sociale virkelighed forudsætter en relation mellem et subjekt og et objekt (eller andet subjekt), hvorfor relationer bliver et grundlæggende element i konstruktionen af virkeligheden (Esmark et al 2005:17). Dermed er det i relationen, at der opstår en meningsdannelse (Ibid.). Det er også i dette relationelle aspekt, altså i samspillet mellem individer, at identitet opstår. Derfor er identitet ikke en fast størrelse, men den konstrueres og ændres efter de individer, man omgås og de aktiviteter man deltager i. Med denne forståelse antager vi derfor, at individers identitet kan ændres gennem deres aktiviteter og dermed kan vi undersøge, om der gennem deltagelse i politiske og demokratiske aktiviteter kan opbygges en medborgerskabsidentitet. At opnå denne identitet forudsætter, at der har været en anden identitet på et tidspunkt, hvorfor bevægelsen eller forandringen i identitetsforståelsen er interessant. Dette giver den socialkonstruktivistiske tilgang os mulighed for at undersøge.

Det relationelle aspekt i socialkonstruktivismen danner endvidere grundlag for den metodologiske indgangsvinkel i projektet. For det første kommer det til udtryk i interviewet, hvor en relation mellem forsker og informant skaber rammen for samtalen, men relationen mellem informant og interessefeltet "medborgerskab" bliver ligeledes skabt i samtalen. Med dette menes, at det ikke er sikkert, at de unge informanter til dagligt tænker sig selv som medborgere, men i samtalen med os bliver de bevidste om dette og dermed kan de konstruere en sådan identitet. Forståelsen af virkeligheden - i dette tilfælde muligheden for, og den egentlige handling, som deltagende medborger - kan være forskellig. Hvor de unge oplever én virkelighed, kan de kommunalt ansvarlige opleve en anden virkelighed. Med dette

ses det tydeligt, hvordan den socialkonstruktivistiske tilgang i specialet er inspireret af Berger og Luckmanns ontologiske socialkonstruktivisme. De skriver:

”Det som er “virkeligt” for en tibetansk munk, er ikke nødvendigvis “virkeligt” for en amerikansk forretningsmand” (Berger og Luckmann 1966/1992:15).

I citatet viser Berger og Luckmann den konstruerede sociale virkelighed, som kan variere fra person til person.

Berger og Luckmanns ontologiske socialkonstruktivisme har to hovedinspirationskilder, nemlig Marx’ kritiske teori og Schutz’ fænomenologi. Fra Marx finder vi begrebet om symbolske universer (Collin 2015:335). Symbolske universer er tankeabstraktioner, som ligger til grund for et individs handling. Når individer indtræder som deltagere, uagtet deres hensigter (derfor ikke nødvendigvis som medborgere), har de symbolske universer betydning for, hvordan individerne oplever den sociale virkelighed. Modsat Marx, mener Berger og Luckmann dog ikke, at de symbolske universer kan være falske, som man eksempelvis finder, når Marx omtaler religionen som folkets opium.

Den anden retning som Berger og Luckmann er inspireret af, er fænomenologien, hvor særligt den subjektive forståelse af verden, altså individernes egne livsverdener, er hentet fra (Ibid:142). Det er her, at hvert individs oplevelse, både ansigt-til-ansigt relationer og relationer på større afstand, findes. Det handler således om den intersubjektive verden, hvor omdrejningspunktet altid må være én selv i relation til andre (Ibid:339).

Med en socialkonstruktivistisk tilgang er vi bevidste om, at virkeligheden kan have mange facetter og at den opleves forskelligt af individerne. Oplevelsen af virkeligheden er med til at skabe hver enkeltes symbolske univers, som man handler ud fra. De symbolske universer er dog ikke afgrænset til hvert enkelt individ, men skal forstås som et større system, som individerne handler ind i. Derfor handler vi alle ud fra en forståelse af den virkelighed vi har og dette gør, at virkeligheden for os er sand. En sådan tankegang vil være styrende i vores analyse, hvor vi ikke betvivler hver enkeltes fremlæggelse af virkeligheden som en sand oplevelse af denne.

Når vi antager, at virkeligheden er konstrueret og at relationen mellem subjekt og subjekt/objekt har betydning for konstruktionen, har det også betydning for, hvilken viden vi mener at kunne frembringe gennem interviews. Dette vil vi komme mere ind på under afsnittet om interviews.

Eksisterende forskning og rummet for nærværende speciale

Ofte anvendes den eksisterende litteratur til at finde et videnshul for ens speciale. “*Hvad ved vi i forvejen og hvor mangler vi viden*”, plejer at være spørgsmålene, som skal besvares ved gennemgang af eksisterende litteratur. Vi finder den eksisterende forskning på området vigtig, da det kan skabe et solidt fundament for at fremme ny viden. Yderligere kan det bidrage til teoriudvikling og vi kan udelukke de områder, hvor der allerede eksisterer meget forskning og også afdække områder, hvor forskningen er mangelfuld (Webster & Watson 2002).

Det er dog valgt at udvide formålet, så den eksisterende litteratur bliver en mere aktiv medspiller i specialet. Derfor bliver den eksisterende litteratur anset for ikke blot at være empiriske fund, men også teoretiske begreber og forståelsesrammer, som kan anvendes i analysen. Formålet med denne litteraturgennemgang er derfor todelt; for det første at skabe et vidensgrundlag for feltet og yderligere for at kunne bruge den fundne viden aktivt i analysen på niveau med andre teoretiske perspektiver.

Litteratursøgning

Forud for et litteratur review foretages en gennemgang af den anvendte søgestrategi og udvælgelse af litteratur. For at sikre systematik i søgningen er der blandt andet fundet inspiration i SFI Campbell's guide (2006/2011) til systematisk litteratursøgning.

Formålet med vores litteratursøgning er at afdække, hvilken forskning der findes omkring unges deltagelse i politik og demokrati både på nationalt og internationalt plan. Til den danske del er det særligt snowball metoden, som er anvendt. Her er udgangspunktet Johannes Andersens bog “Mit eget fælles bedste” (2017). Litteraturlisten i denne bog giver nye titler på yderligere litteratur og litteraturlisterne herfra giver igen mulighed for nye titler. Gennem snowball metoden er det muligt at afdække store dele af den danske relevante litteratur, suppleret med en søgning på begrebet *medborgerskab* og *politisk deltagelse* på Aalborg Universitetsbibliotek, Aalborg Bibliotekerne, bibliotek.dk, Google samt Google Scholar.

Til den internationale del er det engelske ord for begrebet medborgerskab anvendt som søgeord sammen med deltagelse og population; *citizenship, participation, young/youth*. Søgeord- og kriterier i søgestrengen kan ses i tabellen i bilag 1. Engelsksproget litteratur er inddraget for at supplere den danske litteratur og udvide undersøgelsesfeltet. Det er valgt at søge i to store databaser; Sociological Abstract og Scopus. Disse databaser antages at have en stor mængde relevante artikler, som lever op til kriterier for god forskning. I Scopus er der kun peer-reviewed artikler, mens dette er sat som et kriterie for søgningen i Sociological Abstract. Det er derfor ikke nødvendigt at undersøge artiklernes

kvalitet, da der gennem udgivelse allerede har foregået en kvalitetskontrol. Vurderingen af relevans af artiklerne sker på baggrund af overskrift, abstract og keywords. Efterfølgende foretages en gennemlæsning af alle tekster og de tekster, som her findes relevante, medtages i det følgende afsnit. Vi er gennem læsningen af artiklerne ikke endt med nye begreber, som kunne skabe en bedre eller mere relevant søgestreng og denne er derfor ikke blevet modificeret. Antallet af fundne artikler i Scopus er forholdsvis stort. Dette skyldes, at der findes en del forskning omkring unge med handicap og deres deltagelse i politik og demokrati. Disse har vi ikke fundet relevante for nærværende projekt.

På alle fundne referencer er litteraturlisten ligeledes gennemgået, hvilket åbnede op for nye litterære inputs.

Det er muligt, at der findes flere referencer omhandlende emnefeltet. Da det ikke er formålet med nærværende speciale udelukkende at foretage en fuldstændig adækvat kortlægning af litteraturen på feltet og med henblik på den forholdsvist afgrænsede tidshorisont for dette speciale, argumenterer vi for, at ovenstående materiale dækker et acceptabelt område for anvendelse.

Litteratur review

Vi har inddelt den fundne litteratur i to overskrifter; “Unge deltagelse har fået ny form” og “De ikke-deltagende”. Hver overskrift indeholder hver sin(e) centrale pointe(r) og fungerer derfor som en emne-kategorisering af de fundne artikler. Afsnittet afsluttes med en opsummering.

Unge deltagelse har fået ny form

Der er ingen tvivl om, at borgerens deltagelse i politiske- og samfundsmæssige processer anses for at være vigtige og have betydning for demokratiets tilstand og individernes oplevelse af empowerment (Dahlgren 2015:2, Foster-Fishman et al 2013:492, Baum 2015:626, Tortzen 2008:15, Vissers & Stolle 2013:937). Der er heller ingen tvivl om, at måden at deltage i samfundet på i dag, har forandret sig for unge borgere (Ward & de Vreese 2011:400, Andersen 2017:67-68, Sveningsson 2015:139, Martin 2012, Sloan 2016:527). De unge deltager ikke så ofte i det Martin (2012) kalder vælgerbase-rede aktiviteter, som for eksempel at stemme eller at være medlem af et politisk parti. Der er flere forsøg på at opdele de forskellige former for deltagelse; Johannes Andersen anvender “forpligtelser” overfor “individuelle handlingsmuligheder” (Andersen 2017:66), mens Benneth anvender “dutiful” overfor “actualizing” (Sveningsson 2015:141). Begge opdelinger refererer til måder at deltage på,

hvor henholdsvis forpligtelser og dutiful blandt andet henviser til at stemme ved valg og følge love og forordninger, altså det, Martin benævner vælgerbaserede aktiviteter. Heroverfor henviser individuelle handlingsmuligheder og actualizing til handlinger, som den enkelte kan foretage sig (Andersen 2017:66, Sveningsson 2015:141). Et helt tydeligt eksempel på sidstnævnte deltagelsesform er den politiske forbruger, der handler efter bestemte overbevisninger, det være sig politisk, etisk eller miljømæssigt (Ward & de Vreese 2011:400). Der er dog en væsentlig forskel mellem begreberne forpligtelser og dutiful. Hvor dutiful indebærer det ovenstående, indebærer det yderligere at være medlem af et politisk parti (Sveningsson 2015:141). At være medlem af politiske eller sociale foreninger, hvilket også inkluderer politiske partier, ligger i Andersens begrebsapparat indenfor de individuelle handlingsmuligheder (Andersen 2017:69). At være medlem af et politisk parti/forening, er derfor forskelligt placeret i de to opdelinger. Alligevel henviser opdelingerne til en forståelse af, at der er handlinger, som forstås som forpligtelser overfor samfundet, mens andre handlinger refererer til et mere individuelt perspektiv.

Med de nye former for deltagelse er det underforstået, at der har været tidligere former for deltagelse. Det er dog vigtigt her at gøre opmærksom på, at de nye former ikke erstatter de tidligere former, men at forståelsen af *deltagelse* må udvides og ikke kun koncentrere sig om eksempelvis at stemme og være medlem af politiske partier. En sammenkobling mellem de to former for deltagelse sker, når det hævdes, at den ene deltagelsesform, i nogle tilfælde, kan føre til, at unge også deltager i andre former (Gotlieb & Wells 2012:217). Dette fordi deltagelse i sin bredeste forstand kan være *bridging*, hvor man bygger bro mellem forskellige typer af deltagelse, herunder både forpligtende og individuelle former for deltagelse (Ibid:211).

Med en bred forståelse af deltagelse, som er mere end blot deltagelse ved valg og medlem af partier, bliver det svært at adskille, hvad der er socialt og hvad der er politisk, da grænserne mellem disse domæner bliver slørede (Sveningsson 2015:142). I Sveningssons studie af svenske unge viser det sig, at de unges forståelse af at være "politisk engageret" betyder at være medlem af et parti, deltage aktivt til møder, brænde for en sag og arbejde indenfor det parti man er medlem af (Sveningsson 2015:147-148). Hvis denne forståelse generelt er udbredt blandt unge, er det svært at forvente, at ret mange unge vil angive sig selv til at være politisk deltagende. De unges forståelse af begrebet er derfor ikke sløret, men derimod meget adskilt mellem det sociale og det politiske. Det politiske domæne synes derfor i Sveningssons studie at have karakter af det vi tidligere kaldte vælgerbaserede aktiviteter.

Teoretisk argumenteres der altså for, at deltagelsesbegrebet skal udvides til både at indeholde individuelle handlingsmuligheder og forpligtende deltagelsesformer. Imens har unge stadig en forståelse af, at politik kun omhandler medlemskab af politiske partier og arbejde inden for disse. Hertil kommer også spørgsmål omkring relevansen og sammenhængen med frivilligt arbejde, som både kan relatere sig til det, de unge kalder det sociale, men også i høj grad til medlemskab og arbejde i en politisk forening. Dette speciales interessefelt omhandler ikke direkte frivilligt arbejde, men frivilligt arbejde kan i høj grad have overensstemmelser med politisk engagement og de to områder kan derfor ikke altid skarpt adskilles (Neufeind 2013:290).

Det ses, at de unge i dag i stigende grad deltager på internettet (Dahlgren 2015:6,8, Baum 2015:626, Andersen 2017:77). Politisk deltagelse på internettet kan være at shoppe online baseret på politiske værdier, skrive under på en online underskriftsindsamling eller deltage i forskellige online kampagner, ligesom man ville gøre i den offline verden. De nyeste former for politiske aktiviteter på internettet er at protestere online eller marchere online. Internettet giver også mulighed for, at man kan kontakte eksempelvis politikere online, hvilket man førhen skulle gøre på telefon eller brev. Sociale medier som for eksempel Facebook mobiliserer desuden unge, som ellers ikke normalt ville være politisk aktive (Vissers & Stolle 2014).

De “ikke-deltagende”

For grupper der ikke deltager, foreslås det at særligt faldende tillid til politikere og politiske institutioner samt politikerlede kan være årsagerne (Dahlgren 2015:3, Baum 2015:627). Yderligere faktorer som kan påvirke, at individer ikke deltager, er uligheder i klasse, køn og race, som modarbejder mulighederne for deltagelse (Dahlgren 2015:3, Baum 2015:630). Typisk er det veluddannede voksne i middelklassen, som deltager, hvilket betyder at særligt underklassen og lavtuddannede typisk ikke deltager (Baum 2015:629). Grunden til ikke at deltage kan være, at vedkommende ikke oplever at blive lyttet til, at personen ikke er socialiseret ind i en deltagende kultur eller at ydre strukturer skaber ulige muligheder for deltagelse.

En opdeling som ovenstående refererer til en dikotom forståelse af de unge som værende deltagende eller ikke-deltagende og denne forståelse kan være for unuanceret (Sveningsson 2015:140, Amnå & Ekman 2013:227). I stedet kan man se personer, der interesserer sig for politik, men som ikke deltager i øjeblikket, som *standby* personer (Sveningsson 2015:140). Yderligere kan gruppen af personer, som hverken deltager eller interesserer sig for politik, opdeles i de uengagerede og de desillusionerede

(Amnå & Ekman 2013:274). Opdelingen af disse fire typer af deltagelsesgrader er foretaget på svenske surveydata (Ibid:271). Af den grund vurderes det, at sammenligningsgrundlaget for en dansk undersøgelse er god og at man kan forvente, at danske unge vil kunne placeres i en nogenlunde lignende inddeling. Pointen er her, at de unge kan opdeles på en skala, hvor yderpolerne er deltagelse overfor ikke-deltagelse og imellem disse poler findes flere nuancer.

Opsummering og anvendelse

Den korte gennemgang af eksisterende litteratur på området har vist os, at de unge ikke er særligt deltagende, når det gælder forpligtende politisk deltagelse. Det betyder dog ikke, at de unge ikke deltager, men der er behov for at udvide begrebet "deltager" til også at referere til alternative former for politisk deltagelse, som særligt unge deltager i. Der er flere nyttige begreber, som beskriver forskellige former for politisk deltagelse, som nærværende speciale kan orientere sig mod. Derudover viser det sig, at de unge også er særligt aktive online.

Litteraturen viser yderligere at de personer, som er mest deltagende ofte er ressourcestærke fra middelklassen og at forståelsen af deltagelse og ikke-deltagelse skal blødes analytisk op. Dette gøres for at de unge ikke opdeles i to adskilte grupper som deltagende eller ikke-deltagende.

Ud fra dette finder vi videnskullet for nærværende speciale; det er efterhånden veldokumenteret, at de unge deltager på en ny måde i politik og demokrati og denne viden er grundlaget for undersøgelsen. Vi har ikke til formål at undersøge, hvorvidt de unge deltager eller ej, men i stedet hvordan de unge, som er inddraget i forskellige aktiviteter i Hjørring Kommune, oplever deres egen deltagelse og medborgerskabsidentitet. Vi finder ikke andre studier, som kvalitativt undersøger, hvad der sker med unge, når de bliver inddraget i politiske og demokratiske aktiviteter. Man kan derfor stille sig selv spørgsmålet: fordrer aktiviteterne i Hjørring Kommune en forståelse hos de unge af sig selv som medborgere? Eller inddrages de unge i forskellige aktiviteter, uden selv at opleve deres stemme, deres valg og deres aktiviteter som gældende?

Teori

Som supplement til det ovenstående litteratur review vil vi også teoretisk afdække de begreber, som danner grundlag for specialets interessefelt og efterfølgende analyse. For at forstå vores begreb omkring medborgerskab, må man først gøre sig klart, under hvilken styreform dette bliver udfoldet. I

Danmark er styreformen et repræsentativt demokrati, hvor borgerne vælger repræsentanter, altså politikere, til at træffe beslutninger. Ordet demokrati kan oversættes til folkestyre, hvorfor et ideal for demokrati kan beskrives som:

”Collective self-rule under conditions that provide relatively equal chances for citizens to influence collective judgements and decisions” (Warren 2001:60)

I et demokrati skal borgerne således have relativt lige muligheder for at påvirke de kollektive beslutninger, men dette kræver, at individerne er udrustet til dette (Warren 2001:60). For at kunne deltage i demokratiet fordres der på den ene side, at der er rettigheder for individet til at deltage og på den anden side, at individet faktisk deltager. En sådan opsplitning ses også på figur 1 fra indledningen. I demokratiet er medborgere således borgere med rettigheder, hvor der med rettigheder følger pligter (Boje 2017:159) og gennem valget om at deltage i forskellige aktiviteter, danner man sin egen identitet (Giddens 2004). I det følgende vil vi beskrive og uddybe, hvad der på den ene side er rettigheder/pligter og på den anden side deltagelse/identitet samt andre relevante begreber inden for medborgskabsteorien.

Medborgerskab og begrebets historiske rødder

Medborgerskab i dets mest generelle udformning handler om at oplære individer i borgerlige dyder og demokratiske værdier. Hertil er der både tale om rettigheder, hvilket man som borger kan opnå ved at indordne sig under de demokratiske spilleregler, og pligter, som man bidrager til samfundet med gennem eksempelvis ens arbejdsindsats og skattebetaling. Medborgerskabsbegrebet i dag er i høj grad influeret af T. H. Marshalls diskurs. Han definerer medborgerskabet som individernes deltagelse i og medlemskab af et samfund samt deres rettigheder og pligter som medlemmer af dette samfund. Ifølge Marshall er medborgerskab og deltagelse i økonomiske, politiske og sociale aktiviteter af afgørende betydning for samfundets sammenhængskraft og for individernes sociale inklusion (Boje 2017: 157-158). Han deler medborgerskabet i tre dele; det civile, det politiske og det sociale. Han skriver:

“Det civile udgøres af de rettigheder, der er nødvendige for den individuelle frihed - personlig frihed, ytringsfrihed, menings- og religionsfrihed..” (Marshall 2003:53).

Herunder er det også retten til at besidde ejendom og at indgå gyldige kontrakter og samtidig retten til retfærdig rettergang, som er behandling af en retssag ved en domstol (Ibid:53). Det er altså domstolene, som er de institutioner, der er mest direkte forbundet med de civile rettigheder. Alle elementer er dog nogle, som er vigtige i det danske samfund og noget, som vi ser som vores grundrettigheder. Ved det politiske element skal forstås retten til at deltage i udøvelsen af politisk magt. Det kan gøres ved at være medlem af for eksempel et politisk parti eller ved at vælge medlemmerne af et sådant. I dette tilfælde vil de vigtigste institutioner være Folketinget eller Byrådet, i mindre målestok. Til sidst er der det sociale element, som skal forstås som:

“Hele spektret fra retten til et mindstemål af økonomisk velfærd og sikkerhed, til retten til at få fuld andel i den sociale arv og at leve et civiliseret menneskes liv i overensstemmelse med de standarder, der dominerer samfundet” (Marshall 2003:54).

Disse rettigheder er tæt koblet til velfærdsstaten, hvor de sociale rettigheder sikres gennem blandt andet socialpolitikken eller boligpolitikken, som sikrer en vis form for social sikkerhed. Heri ligger også, at man skal kunne deltage i medborgerskabet uanset ens sociale status i samfundet. De vigtigste institutioner i denne sammenhæng er således uddannelsessystemet og det, som man tidligere kaldte socialforsorgen (Ibid:54).

De fleste definitioner af medborgerskab fokuserer på de traditionelle normer som for eksempel at stemme, betale skat og at have et tilhørsforhold til et bestemt politisk parti. Dette kan kaldes det pligt-baserede medborgerskab, da disse reflekterer de formelle forpligtelser, ansvar og rettigheder, som er blevet defineret før i tiden (Dalton 2009:5). Nye normer for medborgerskab kan man derimod kalde “engageret medborgerskab”. Denne form lægger vægt på en mere pågående rolle for medborgeren og har en bredere definition af medborgerskab, som også omfatter en mere samfundsmæssig bekymring og velfærd for andre. Mange ser sig selv som fuldt integrerede i samfundet, også selvom de ikke stemmer eller tilpasser sig de pligt-baserede definitioner af medborgerskab (Ibid:5). Disse to former for medborgerskab har altså stor overensstemmelse med det, som vi også omtaler som forpligtelser og individuelle handlingsmuligheder i litteratur reviewet.

Som det også fremgår af overskriften, har vi valgt at beskrive medborgerskabet ud fra dets historiske rødder og dermed inddrage Marshall. I hans værker er der stor fokus på rettigheder og pligter, som er

den ene side af medborgerskabsbegrebet. Det giver en grundlæggende forståelse for begrebet, som er vigtigt i forhold til analysen. Vi vil dog ikke analysere direkte på Marshalls begreber og anvende dem individuelt i analysen. Når Marshall alligevel er inddraget her, skyldes det, at forståelsen af medborgerskabet i dag i høj grad bygger på hans tanker. Derfor er hans teori væsentlig for at forstå de grundlæggende elementer af medborgerskabsbegrebet.

Det vertikale og horisontale medborgerskab

Medborgerskabsbegrebet kan opdeles i et vertikalt og et horisontalt aspekt (Goul Andersen 2004:23). For førstnævnte gælder forholdet til politiske institutioner. Det er altså forholdet mellem de enkelte individer og de fælles nationale og/eller lokale politiske institutioner. Dette er struktureret af de rettigheder, man som borger har og de pligter, som man har, når man er en del af et demokrati. Her er ens rolle som borger dermed bestemt af ens formelle status, som man har i kraft af de rettigheder, der er lovmæssigt sikret og også i kraft af de pligter, som man er pålagt af loven. Den vertikale dimension er presset lige nu, hvilket blandt andet ses gennem den høje grad af mistillid til politikerne.

Det horisontale aspekt er derimod de relationer, som eksisterer mellem forskellige borgere i de sammenhænge, hvor de konfronteres med hinanden, enten direkte eller indirekte, for at drøfte og tage stilling til fælles spørgsmål. Det er her borgerne får deres politiske identitet. I modsætning til det vertikale aspekt handler det altså om, hvilke fællesskaber og identiteter man som borger udvikler igennem ens deltagelse i det politiske liv (Andersen et al. 1993:18-19).

Det horisontale og det vertikale aspekt er gensidigt afhængige, da der næppe vil kunne eksistere rettigheder og pligter, uden at disse til en vis grad er forankret i, og knyttet til, et politisk fællesskab mellem borgere. Omvendt vil de garanterede rettigheder være en forudsætning for, at drøftelser og beslutninger i større samfund kan finde sted med respekt for hinanden som ligeværdige personer (Ibid:19).

Empowerment

Med demokrati og rettigheder for deltagelse forventes det, at individerne i samfundet har mulighed for at kunne tage del i samfundsrelevante beslutninger (Warren 2001:60). Derfor finder vi det relevant også at inddrage begrebet om empowerment, som netop handler om muligheden for at opnå en vis grad af autonomi og kontrol over egen livssituation (Goul Andersen 2004:167). I begrebet er der både en institutionel side og en subjektiv side. Den institutionelle side henviser til rettigheder og ens

faktiske mulighed for deltagelse, hvilket betegnes som mægtiggørelse (Christensen & Tobiasen 2007:10). Denne del af empowerment relaterer sig til den før omtalte vertikale dimension, nemlig vejen mellem borger og magthaver. Den subjektive side er derimod et spørgsmål om videns- og handlingsressourcer og opfattelsen af, at politikere og myndigheder vil være lydhøre og tage ens henvendelse alvorligt, hvortil begrebet myndiggørelse knytter sig. Dette ses ofte som en motivationsfaktor for deltagelse og relaterer sig til det ovennævnte horisontale aspekt (Goul Andersen 2004:25). Det handler om forholdet mellem borgerne og de kompetencer og den viden borgerne her kan opnå.

For nærværende speciale er begrebet om demokratisk fællesskab også relevant. For at individer oplever, at være en del af et demokratisk fællesskab, kræver det for det første, at de rettigheder, som Marshall omtaler, er opfyldte, men for det andet kræver det, at individerne oplever sig som empowere. Individerne i samfundet skal således opleve at kunne være med i beslutninger om samfundet, kunne påvirke beslutningstagere og dermed anvende de demokratiske rettigheder, de er givet. At opleve sig selv som en del af et demokratisk fællesskab handler således om, at individerne både er mægtiggjorte og myndiggjorte. At de unge oplever sig som en del af et demokratisk fællesskab, er altså det, som Warren ser som det mest ideelle output for deltagelse (Warren 2001:60). I analysen kan det også vise sig, at vi vil finde andre former for fællesskaber i de forskellige aktiviteter og vi vil diskutere disse former for fællesskaber og se på, hvorvidt disse kan beskrives som demokratiske fællesskaber. Det er derfor ikke sikkert, at de unge oplever sig selv om en del af det demokratiske fællesskab, men kan opleve at være en del af en anden form for fællesskab.

Aktivt medborgerskab

Da nærværende speciale lægger op til at undersøge unge, som allerede er aktive i forskellige kommunale aktiviteter, vil der her blive lagt ekstra vægt på det aktive medborgerskab. Her er der altså fokus på de unges deltagelse, hvilket er den anden dimension af medborgerskabet, som står overfor rettigheder/pligter. Det aktive medborgerskab kan defineres som:

“Borgernes deltagelse i det civile samfund, lokalsamfundet og/eller det politiske liv, på en måde der er præget af gensidig respekt og ikke-vold samt i overensstemmelse med menneskerettigheder og demokrati” (Boje 2017: 206).

Denne definition dækker dermed over en bred vifte af forskellige aktiviteter, lige fra legale former for engagement i samfundets daglige liv til deltagende demokratiske beslutningsprocesser til stemmeafgivning og andre politiske aktiviteter inden for det repræsentative demokrati. Da vi opfatter det aktive medborgerskab meget bredt, mener vi også, at definitionen rummer nyere former for deltagelse som for eksempel brug af sociale medier, ansvarligt forbrug osv., som er det, vi kalder individuelle handlingsmuligheder. Samtidig er der også de former for deltagelse, som vi kalder det pligtbaserede medborgerskab som for eksempel er, at være medlem af et politisk parti.

Ved det aktive medborgerskab deltager man i en række forskellige former for aktiviteter i den offentlige sfære, hvilket sker indenfor rammerne af det demokratiske systems givne strukturer og spilleregler. På denne måde er man med til at forme ens egne, men også andres daglige levevilkår. Man handler typisk ud fra vedtagne forskrifter og deltager i aktiviteter, hvor rammerne er givet på forhånd. Som eksempler er en aktiv borger en person, der stemmer ved valg, tager aktivt del i det offentlige liv og er involveret i frivillige aktiviteter (Boje 2017: 204). Her er der altså tale om meget traditionelle former for medborgerskab og medborgerskabet knyttes sammen med borgernes personlige identitet, tilhørsforhold og livsvilkår (Ibid: 206). Med det aktive medborgerskab er der altså sket en bevægelse fra at forstå medborgerskab som et spørgsmål, der udelukkende vedrører "status", som er knyttet sammen med betingelserne for en række sociale og arbejdsmarkedspolitiske ydelser som uddannelse eller aktivering mv., til at det udøves aktivt gennem social og politisk "praksis", der fremmer ens forståelse for demokratiet og ens identitetsdannelse. Dette er grundlæggende i forhold til etableringen af de rettigheder, som det formelle medborgerskab omfatter (Ibid:206).

Det aktive medborgerskab bliver vigtigt i nærværende speciale, da de unge som interviewes, på forskellig vis deltager aktivt i kommunens aktiviteter. De aktiviteter de unge deltager i, kan muligvis have karakter af aktivt medborgerskab, mens andre former for deltagelse kan have en anden karakter. Yderligere er der her fokus på, hvordan deltagelse fører til identitet, som også er relevant for den kommende analyse.

Politik og politisk deltagelse

Før vi teoretisk kan tale om politisk deltagelse, er det vigtigt at definere, hvad politik i det hele taget er. Her finder vi inspiration hos David Easton og hans berømte sætning om politik som: *den autoritative fordeling af værdier for et samfund* (Bang 2011:26). Den autoritative fordeling betyder en accept fra borgerne af, at der er nogen, som træffer beslutninger for samfundet (Ibid:28). Heri ligger en

forhandling, hvor beslutningstagere skal overbevise lægfolk om, at deres beslutninger skal være almenlydige og at lægfolk accepterer dette. Heri ligger altså, at selvom nogle har magten til at træffe beslutninger, kræver det, at disse beslutninger er accepteret af lægfolk og der dermed ikke er uendelig magt til at bestemme efter forgodtbefindende (Ibid:30). Politik er således defineret ud fra fordelingen af værdier med gyldighed for hele samfundet.

Når vi i nærværende speciale omtaler deltagelse, inkluderer det som udgangspunkt alle former for deltagelse i samfundslivet, hvad enten det er socialt eller politisk, jævnfør den førnævnte aktive medborger. Når man er en medborger er man fuldt og lige medlem af samfundet og det er altså ensbetydende med deltagelse. Man er i hvert fald ikke udelukket fra at deltage. Det kan være i foreningslivet, fritidslivet eller i samvær med venner (Goul Andersen 2004:24). Politisk medborgerskab og politisk deltagelse er lidt mere snævert. I politisk deltagelse findes en underforstået intentionalitet; individet som deltager har en intention, eksempelvis at forsøge at påvirke noget eller at have et behov for at reagere. Det handler således, med ovenstående definition af politik, om at deltage i beslutninger om fordelingen af værdier eller man reagerer på den fordeling, der sker. Deltagelse er her synonym med aktiv handling og med begrebet "politisk deltagelse", læner vi os på ad Vissers og Stollers forståelse:

"Political participation refers to all forms of involvement in which citizens express their political opinion and/or convey that opinion to political decision-makers" (Vissers & Stolle 2014: 937).

Flere af de største studier om politisk deltagelse definerer deltagelse som "*aktiviteter, der direkte eller indirekte er rettet mod påvirkning af politiske myndigheder*" (Andersen et al 1993: 32). Det ses her, at den politiske deltagelse kan ses som bindeled mellem værdier og holdninger hos borgerne overfor kollektive beslutninger, der tages i repræsentative forsamlinger. Den primære funktion er altså, at overføre meldinger fra borgerne til det politiske beslutningsniveau. Hertil vil vi definere politisk deltagelse til aktiviteter. Deltagelsen er altså forbundet med aktiviteter og det er ikke nok bare at mene eller tro noget, hvilket i højere grad vil betyde et engagement, ikke en deltagelse. Man er altså nødt til at udtrykke sine holdninger og evt. opsøge politikere for at ændre på noget. Der skal altså handling til og det er ikke nok bare at tro eller mene noget for sig selv, uden at handle på det. Dog behøver aktiviteterne ikke nødvendigvis at være rettet mod påvirkning af myndigheder, men deltagelsen kan også have andre effekter end de direkte påvirkningsmæssige (Ibid). Der er her overlap med det vi før omtalte som den aktive medborger. Den aktive medborger er en bredere forståelse end Vissers og

Stolles definition af politisk deltagelse, hvor også deltagelse i lokalsamfundet antages at udgøre en aktiv medborger. Den aktive medborger er altså ikke nødvendigvis afgrænset til kun at være politisk deltagelse.

Når vi har valgt at inddrage et afsnit omkring politisk deltagelse, handler det i høj grad om en begrebsafklaring. Hvad menes der med, at de unge deltager i demokrati og politik? At deltage i demokrati handler om, som vi tidligere var inde på, at opleve at være en del af et demokratisk fællesskab, hvor hvert individ er empowered. I tillæg til dette handler politisk deltagelse således om, at de unge deltager i aktiviteter, hvori der indgår en intentionalitet; at de ønsker at påvirke systemet, altså den autoritative fordeling af værdier eller reagerer på systemets fordelinger. Derfor hjælper dette afsnit os med at begrebsliggøre og afgrænse interessefeltet.

Her finder vi igen opdelingen mellem rettigheder/pligter og deltagelse/identitet. På den ene side handler det således om, at de unge har rettighederne og dermed også et ansvar eller en pligt, til at deltage. På den anden side handler det om de unges faktiske deltagelse, som indebærer nogle unge, som er både myndiggjorte og mægtiggjorte for at kunne deltage. Deltagelsen er samtidig med til at skabe en identitet hos de unge. Teorien kredser derfor hele tiden om disse to sider af medborgerskabet, til trods for de mange begreber om medborgerskab, rettigheder, demokrati, demokratisk fællesskab, empowerment, myndiggørelse, mægtiggørelse, politik og politisk deltagelse. Alle disse begreber er en del af opdelingen mellem rettigheder/pligter og deltagelse/identitet og denne opdeling kan beskrive, hvorvidt de unge oplever at have en medborgerskabsidentitet. Altså en identitet, som skabes ud fra deltagelse, en identitet som knytter sig til medborgerskabet og oplevelsen af at være en del af et demokratisk fællesskab, hvor det enkelte individ er empowered.

Metode

I dette afsnit vil vi præsentere de metoder, som er anvendt i specialet. Vi starter med at præsentere undersøgelsen som et casesdesign, herunder vil vi kort introducere den adaptive teori. Efterfølgende går vi videre med at forklare metoden bag vores interviews og refleksioner over disse.

Casesdesign

I nærværende speciale bruger vi de tre cases; Ungeforum, Nemizis og Roots-scenen på Naturmødet som cases på vores problemstilling. Casestudiet er en detaljeret undersøgelse af et enkelt eksempel.

Det er dermed en undersøgelse af et konkret og afgrænset tilfælde, hvor man ønsker at opnå detaljeret og praktisk baseret viden (Flyvbjerg 2010: 463). I selve casebegrebet er der en antagelse om, at casen relaterer sig til, eller repræsenterer, en generel sammenhæng eller en større population. Casestudiet tager oftest afsæt i kvalitative metoder og et særligt karakteristika er dybden af studiet (Antoft & Salomonsen 2007:29-30). Det fungerer altså som en konkret illustration af de teoretiske/praktiske problemstillinger, som man ønsker at undersøge. Det er ikke muligt at afdække alle sider af en case og man må derfor udvælge den del af fænomenet, som man ønsker at undersøge. Man må derfor have en forestilling om, hvad der er interessant at studere. Med Andrew Abbott's ord handler det om at finde et fikspunkt, dét som han kalder "the central subject problem" (Abbott 1992:62). Dette behøver ikke være sociale aktører eller grupper, men kan også være begivenheder, sociale sammenhænge eller ligefrem statslige forhold. Det vanskelige er altså ikke, at identificere problemstillingen ved ens case, men derimod handler det om at afgrænse den. Casen er dermed afgrænset af ens problemformulering. I dette tilfælde er casen afgrænset til at omhandle unge, som deltager i forskellige politiske og demokratiske aktiviteter initieret af Hjørring Kommune og dette er vores tre cases eksempler på (Antoft & Salomonsen 2007:33).

Når man taler om kvalitative casestudier, kan man identificere fire forskellige typer; det ateoretiske casestudie, det teorifortolkende casestudie, det teorigenererende casestudie samt det teoritestende casestudie. Forskellen mellem typerne er dels et spørgsmål om, hvorvidt det ønskes at generere ny empirisk viden eller ny teoretisk viden, men også et spørgsmål om, hvorvidt den videnskabelige tolkning af et givent casestudie tager afsæt i empirisk viden og data, eller om den tager afsæt i teoretisk viden (Antoft & Salomonsen 2007:34).

I dette speciale fungerer teorien som en ramme, hvorudfra casene kan afgrænses og på baggrund af teorien kan man strukturere sit empiriske materiale. Der er dermed tale om et teorifortolkende casestudie, hvor målet er at generere ny empirisk viden. I de indledende faser spillede teorien ikke en central rolle for valget af casene og det havde derfor et mere induktivt snit. Teorien spiller dog en rolle i relation til de kriterier, som ligger til grund for valget af casene og hvilke elementer ved de tre cases, som vi ønsker at undersøge (Ibid:39). I dette tilfælde har teorien omkring medborgerskab spillet en rolle i bl.a. valget af informanter. Her er det valgt at udvælge nogle unge, som i forvejen deltager i forskellige aktiviteter i kommunen og de kommunalt ansvarlige, som er tovholdere på projekterne

er ligeledes udvalgt. Det vurderes at disse informanter har mest at byde ind med i forhold til betydningen af medborgerskab. I de analytiske faser af casestudiet bidrager teorien til at identificere mønstre i ens empiriske materiale. Desuden kan det også danne grundlag for en diskussion om, hvorvidt de fundne mønstre er generelle eller unikke. Selvom det ikke er formålet at generere ny teoretisk viden, kan teoriudvikling dog finde sted. I diskussionen af en case i forhold til den valgte teoretiske ramme kan nye konklusioner bidrage til, at den valgte teori ny- eller genfortolkes i lyset af casenes empiriske fund (Antoft & Salomonsen 2007:39).

I forbindelse med casestudier er der mange forskellige opfattelser af, hvad de kan bruges til, hvordan de skal designes, gennemføres og fremstilles samt deres rækkevidde som gyldig empirisk og teoretisk vidensgenerator (Antoft & Salomonsen 2007). Casestudier kritiseres ofte for, at det ikke er muligt at vurdere, om deres resultater har en generel gyldighed. Dette skyldes, at generel gyldighed af forskningsresultater traditionelt set forbindes med positivistisk forskning (Riis 2012:346). I en sådan forskningstradition skal resultaterne være objektive, kunne måles gentagne gange og gælde for et repræsentativt udsnit af den givne befolkningsgruppe. Med den ontologiske socialkonstruktivisme, som ligger til grund for dette speciale, antages det, at det ikke er muligt at frembringe objektive resultater og med casestudiet er der ikke tale om en undersøgelse af et repræsentativt udsnit af befolkningen, tværtimod. Efter analysen vil vi derfor diskutere, hvorvidt der er alligevel kan være tale om en generaliserbarhed i resultaterne, til trods for denne kritik.

Adaptiv teori

I nærværende speciale er det valgt at finde inspiration i Derek Layders adaptive teori, da vi bevæger os mellem grand theory og ground theory. Vi har nogle teorier på forhånd, men samtidig forsøger vi at lade empirien spille en styrende rolle i udviklingen af teori (Jacobsen 2007: 263). Den adaptive teori er altså hverken rendyrket induktiv eller rendyrket deduktiv, men både-og. Dette kommer til udtryk gennem inddragelse af nye teorier i analysen, hvis disse kan være behjælpelige med at forstå empirien. Der kan altså inddrages nye teorier løbende, som ikke er blevet introduceret i teoriafsnittet. Interessant ved den adaptive teori er, at undersøgelser tager udgangspunkt i orienterende begreber. Disse er begreber, som ikke nødvendigvis kommer af samme teoretiker, men som baner vejen for undersøgelsen (Layder 1998:101). I dette speciale er det særligt medborgerskabsbegrebet, som er orienterende. Medborgerskabsbegrebet er bredt og inkluderer mange forskellige subdimensioner, såsom mægtiggørelse/myndiggørelse og rettigheder/pligter overfor deltagelse/identitet. Dermed starter

en undersøgelse ud fra interessante begreber, såsom medborgerskab og herefter findes forskellige dimensioner af den eller de orienterende begreber, som efterfølgende kan forfølges. Forskeren skal altså orientere sig i noget allerede eksisterende, såsom Marshall og hans medborgerskabsbegreb (Layder 1998:101).

Et yderligere element, som også relaterer sig til de orienterende begreber, er et fokus på relationen mellem livsverden og system (Layder 1998:143). Layder argumenterer for, at hverken livsverdenen eller systemet kan stå alene i en analyse, men at det handler om, hvordan de to dimensioner vægtes i en undersøgelse. Layder anvender i den forbindelse begreberne adfærds/handlingsmæssige begreber og systemiske/sociale begreber. Førstnævnte henvender sig til individets identitet, følelser og motiver, hvorfor et aktørperspektiv her kommer til syne. Imens finder vi systemperspektivet i dét Layder definerer som systemiske/sociale begreber. Dette skal forstås abstrakt, hvor system/sociale begreber henviser til eksempelvis demokrati og dermed den styreform, eller den struktur, som er styrende for individernes handlinger. De to typer af begreber kan ikke adskilles helt fra hinanden, men dét som binder dem sammen, er det Layder kalder medierende eller brobyggende begreber. Disse er begreber, som binder de to ellers modstridende forhold sammen (aktør/struktur) og kan eksempelvis være de mulighedsstrukturer, som Hjørring Kommune stiller til rådighed, så unge kan deltage i demokrati og politik. Mulighedsstrukturerne bliver af brobyggende karakter, idet de inden for demokratiets regler kan invitere unge til deltagelse og dermed påvirke deres handlinger og identiteter. De centrale begreber og analyseenheder i nærværende speciale er således, hvordan de unges livsverden og identitet og demokratiet som overordnet system bindes sammen af de mulighedsstrukturer, der stilles til rådighed. Her forsøger kommunen at opdrage de unge ind i systemet og reproducere de demokratiske tankesæt. Dermed bliver både aktøren, systemet og dét, der binder de to sammen, omdrejningspunktet for dette speciale, som også er pointeret i problemfeltet.

Interview

I nærværende speciale benyttes interviews, da det er informanternes egne opfattelser og identiteter, vi er interesserede i. Dette er netop en styrke ved de kvalitative metoder, da de kan indfange menneskers fortællinger, forståelser og fortolkninger. Som forsker kommer man altså i nærkontakt med de mennesker, som man undersøger (Jacobsen & Jensen 2012:14). Vi ønsker både at undersøge de ansvarlige i kommunens ambitioner med inddragelse af de unge samt at undersøge de unges oplevelse af deres deltagelse og herunder den identitet de opnår gennem deltagelsen. Vi ønsker altså et indblik

i informanternes viden og meninger indenfor et bestemt emne. Når man skal udføre interviews, er det vigtigt at fastslå, hvilken interviewform man vil anvende, så man på den bedste måde kan nå frem til et svar på ens problemformulering. Hertil har vi valgt at anvende enkeltpersonsinterviews. Begrundelsen for dette er, at vi ønsker de enkelte unge og de kommunalt ansvarliges synspunkter og subjektive oplevelser. I modsætning til et fokusgruppinterview er vi ikke interesserede i selve diskussionen omkring emnet eller den gruppedynamik, der kan opstå, men vi ønsker at især de unge skal filosofere og tænke over deres egen oplevelse og identitet (Kvale & Brinkmann 2009: 170).

Yderligere skal man gøre sig overvejelser over, hvilken interviewtype, der er mest anvendelig. Vi ønsker både svar på spørgsmålene i vores interviewguide, men samtidig ønsker vi også at være åbne over for informanternes sidespring, uddybninger og tanker. Vi finder derfor det semistrukturerede interview mest anvendeligt. Ved denne interviewtype har vi mulighed for at fastlægge bestemte emner på forhånd, som vi gerne vil bringe op under interviewet, men samtidig er der også mulighed for, at informanterne selv kan byde ind med relevante emner eller tanker. Da det er forskellige informanter, som interviewes, skal man være opmærksom på, at det kan være forskellige spørgsmål, som stilles (Ibid:143, 148-152). Selvom interviewformen er ens for unge og ansvarlige i Hjørring Kommune, er der forskel på den viden vi får. Interviews med de unge handler om deres livsverden, deres identitet og deres oplevelse af inddragelsen. Denne type af interview er inspireret af fænomenologien, under Husserl og endvidere bearbejdet af Berger og Luckmann i *Den sociale konstruktion af virkeligheden* (Ibid:44). Dermed konstrueres viden gennem samtale mellem interviewer og informant, hvor det er informantens oplevelse af sin egen livsverden og de fænomener, som indgår heri, der er i fokus. Dette er en meget anderledes type viden end den viden vi søger hos de ansvarlige i kommunen. Hos sidstnævnte ønsker vi at få viden om, hvordan de unge inddrages og hvorfor de skal inddrages. Her står vi altså uden for den enkelte unges livsverden. Interviews med de ansvarlige i kommunen har nogle fællestræk med ekspertinterviews, uden at leve op til den ideelle form for denne type interviews. De ansvarlige har en vis status i forbindelse med dette speciales interessefelt, hvormed beskrivelsen "ansvarlige" er valgt. Yderligere har de ansvarlige i kommunen en form for ekspertviden omkring de unges deltagelse, hvilket også er karakteristisk ved ekspertinterviews (Ibid: 167). Man kan opleve, at personer i ekspertinterviews kan besidde en magthavende position, hvilket ikke er kendetegnende for alle interviews med de kommunalt ansvarlige. Dog har nogle informanter magtfulde positioner i forhold til interessefeltet og de unges deltagelse. De ansvarlige i kommunen har eksempelvis mulighed for at stoppe aktiviteterne eller kontrollere, hvad der skal ske inden for hver enkelt aktivitet. Vi mener

ikke, at vores interviews med de kommunalt ansvarlige kan siges at leve op til definitionen om ekspertinterview, men finder alligevel nogle ligheder mellem denne form for interview og den viden, som her kan blive produceret. Vigtigst er det at holde fast i, at formålet med interviewene er forskellige, hvor interviews med de unge søger at frembringe viden omkring de unges oplevelser af deres livsverden og identitet, mens interviews med de ansvarlige i kommunen søger en anden form for viden, nemlig hvad det er for en inddragelse, der er tale om og med hvilken ambition de unge inddrages. Med den socialkonstruktivistiske tilgang antager vi, at den viden vi får, ikke er en objektiv viden, som eksisterede længe før vi kom, men derimod er det en viden og en virkelighed, som opstår i interviewene. Det er i vores møde, interviewer og informant imellem, at der konstrueres en viden om den virkelighed, informanterne oplever.

Refleksioner over fokusgruppeinterview

Som det er beskrevet i ovenstående, var det intentionen, at alle interviews skulle være enkeltpersonsinterviews. Det endte dog med, at interviewet med ungdomsklubben Nemizis blev en form for fokusgruppeinterview. Vi havde informeret om, at vi gerne ville snakke med lederen og tre af medlemmerne hver for sig, men da vi ankom til interviewet stod det klart for os, at de havde en opfattelse af, at vi skulle snakke sammen alle sammen. Da gruppen selv lagde op til dette, vurderede vi, at det ville være den måde, hvorpå de ville føle sig mest trygge under interviewet.

Fokusgruppeinterviewet adskiller sig fra gruppeinterviewet, da der er fokus på den interaktion, som sker informanterne imellem. Det er dermed både det verbale, samtalen og det nonverbale, for eksempel kropssprog og gruppedynamik, som kommer til udtryk (Halkier 2002:11-12). Det kan være svært at skelne mellem et fokusgruppeinterview og et gruppeinterview, da begge interviewmetoder samler et antal personer for at få tematiseret et bestemt emne, som forskeren har bestemt. Fokusgrupper beskrives som en interviewform, hvor den forskningsmæssige dagsorden er klar og som forsker skal man sørge for, at informanterne taler med hinanden. Derimod er gruppeinterviewet en interviewform, hvor den forskningsmæssige dagsorden stadig er klar, men her skal forskeren styre interviewet mere og gennemførelsen af interviewet sker som en kæde af mikro-interviews mellem den enkelte informant og forskeren. På den måde vil alle informanter blive hørt (Ibid). Med fokusgruppeinterviewet er der altså mere fokus på gruppedynamikken og det kan dermed defineres på følgende måde:

“Til forskel fra gruppeinterviewet, hvor interviewer og interviewguden er redskabet, er gruppen som sådan et centralt redskab i et fokusgruppeinterview” (Bloksgaard & Andersen 2012:27).

Det centrale ved et fokusgruppeinterview er altså, at der tales om et specifikt emne, som er bestemt af forskeren samt at omdrejningspunktet er den interaktion, som finder sted, informanterne i mellem. Hertil skal det bemærkes, at det var et semistruktureret interview, hvilket lagde op til, at interviewet ikke var 100% fokuseret altid. I fokusgruppeinterviewet sker der også en form for debat og diskussion mellem informanterne, hvilket gav os mulighed for, at få en mere samlet forståelse af medlemmernes forskellige holdninger og oplevelser. De grupper, som mennesker indgår og handler i, kan ses som afgørende for de perspektiver, meninger og identiteter, de udvikler og giver udtryk for (Ibid:28). Dette sås også i interviewet, hvor der viste sig en helt klar gruppeidentitet blandt medlemmerne. Vi kunne altså gennem fokusgruppeinterviewet analysere på medlemmernes interaktion og dannelsen af normer, fortolkninger og identiteter (Ibid: 29).

I modsætning til de andre interviews med unge er interviewet med medlemmerne af Nemizis ikke på samme måde et livsverdensinterview, da vi måtte begrænse os til færre spørgsmål og temaer og ikke havde samme mulighed for, at forfølge de enkelte medlemmers svar i dybden (Ibid:30).

Forud for interviewet havde vi reflekteret meget over, hvilken indflydelse vores egne karakteristika ville have på vores informanter; at vi var piger, kom fra universitetet osv., men vi oplevede at denne “barriere” på mange måder blev nedbrudt under interviewet, da medlemmerne var i overtal og der var en uformel stemning med plads til sjov.

Interviewet blev dermed en blanding af interviewguden til lederen og interviewguden til de unge. Efter interviewet stod det klart for os, at det var en fordel for os, at interviewet var endt som et fokusgruppeinterview, da medlemmernes identitet på mange måder skal forstås som en gruppeidentitet (dette vil blive behandlet yderligere i analyse-afsnittet). Vi erfarede også, at hvis vi havde lavet interviewene med medlemmerne, hver for sig, ville interviewet være blevet meget kort. Dette skyldes netop, at man skal se Nemizis som en gruppe og medlemmerne derfor ikke havde reflekteret meget over deres egen deltagelse.

Selvom det er blevet vurderet, at vi fik det største udbytte med fokusgruppeinterviewet er der også nogle ulemper ved denne interviewform. Når medlemmerne befinder sig i en gruppe, kan det resultere i, at de ikke kommer med deres holdninger, enten fordi der allerede er blevet givet udtryk for dette

eller fordi deres holdning adskiller sig fra resten af gruppens (Halkier 2002:16). Som det også vil blive beskrevet i analyseafsnittet, havde medlemmerne en hård omgangstone med hinanden og der blev også kommenteret på hinandens svar og lavet sjov. Dette kan også have været medvirkende til, at man ikke ville udtrykke holdninger, som ikke passede med de andre gruppemedlemmers. Det var særligt to medlemmer, som var de mest dominerende i interviewet og som snakkede mest, mens de andre mest svarede, når de blev spurgt eller sagde, at det de mente, allerede var blevet sagt. Vi var dog opmærksomme på hele tiden at spørge ind til, om de andre medlemmer havde samme holdning eller hvad de syntes.

Vi oplevede også, at lederen af gruppen på mange måder tog over, når der blev stillet spørgsmål og svarede først, i stedet for at lade medlemmerne tale. Dog medvirkede lederen også til, at medlemmerne kom til at reflektere mere over spørgsmålene ved eksempelvis at spørge *“kunne det måske have noget med det at gøre?”* eller han kunne omformulere vores spørgsmål på en måde, så medlemmerne var klar over, hvad vi specifikt spurgte om. Som det også bliver beskrevet mere udførligt i analyseafsnittet, ville vi bl.a. gerne have medlemmerne til at reflektere over, hvad kommunen får ud af, at hyre dem til forskelligt arbejde. Medlemmernes umiddelbare svar var, at de var *“billig arbejdskraft”* og de svarede ting som *“de slipper vel for at gøre det selv”* og *“de sparer penge”* (Bilag 3D:102). Medlemmerne sagde desuden, at de slet ikke tænkte over, at det er kommunen, som de udfører et stykke arbejde for. Her kom lederen igen ind over og hjalp dem lidt på vej ved at sige, at kommunen ikke kan give dem mere tilskud end de allerede gør og derfor kan hjælpe klubben på den måde og at det også hjælper til at holde hjulene i gang. Herefter sluttede han med at spørge os: *“Er det det, I tænker på?”* Lederen var altså opmærksom på, hvad det var, vi gerne ville have ud af spørgsmålene og svarede altså muligvis det, som han troede vi gerne ville høre. Dette viser også, at hvis lederen ikke havde været med, havde vi ikke fået lige så reflekterede svar. I dette eksempel tænkte medlemmerne heller ikke mere over lederens refleksion over spørgsmålet, men var igen umiddelbare, da den ene sagde, at han kun tænkte over, at de laver arbejde for kommunen, når *“vi er til møde deroppe og får gratis kaffe”* (Bilag 3D:103).

Når lederen deltog samtidig med medlemmerne kan man altså argumentere for, at Nemizis på mange måder kommer til at fremstå *“bedre”* end de egentlig er. Lederen reflekterer mere over spørgsmålene og kommer med de svar, som vi gerne vil have. Dette får nogle gange medlemmerne til at reflektere over ting, som de ikke havde tænkt over. Det får dem altså til at reflektere og fortsætte i lederens spor,

men da det ikke er en del af deres bevidsthed, snakker de hurtigt om noget andet bagefter. Hvis vi havde interviewet dem enkeltvis ville deres svar altså have været mere jordnære og umiddelbare. De refleksioner om bl.a. frivilligt arbejde, om deres arbejde er politisk osv. er altså i høj grad et udtryk for lederens tanker og efterfølgende medlemmernes refleksioner og ikke nødvendigvis noget, som de havde tænkt på forhånd. Netop dét at medlemmerne ikke havde tænkt over disse ting på forhånd, men kommer i tanke om det i løbet af interviewet, er en central pointe med den socialkonstruktivistiske videnskabsteori. Vi hører i interviewet, at medlemmerne ikke har gjort sig disse overvejelser, hvorfor det ikke kan have været en objektiv virkelighed på forhånd. Det er en virkelighed, som opstår i interviewet og opleves som sand. Dette er netop konstruktionen af virkeligheden, som indfanges med videnskabsteorien.

Udvælgelse af informanter

Gennem problemformuleringen har vi en population, som vi ønsker undersøgt. Adgangen til disse er dog betinget af en gatekeeper, som kan give adgang til målgruppen. Dette er en person, som står mellem forskeren og undersøgelsesfeltet og som derfor har stor indvirkning på, hvilken form for data, det er muligt at indsamle (Keesling 2011:2).

Anvendelsen af gatekeepers har både fordele og ulemper. Fordelen er, at en god gatekeeper har et godt overblik over mulige informanter og dermed mulighed for at udpege de mest relevante informanter. Udfordringen er derimod, at vi som forskere mister kontrollen over udvælgelsen. Det betyder, at det er vigtigt at give gatekeeperen en så stor mængde information som muligt, så vedkommende har mulighed for, på et oplyst grundlag, at udpege informanterne (Ibid:3). Hvis vi som forskere ikke er skarpe på interviewenes formål, kan der være uoverensstemmelser mellem de interviewpersoner, som vi oplever som relevante og de interviewpersoner, som gatekeeperen oplever som mest relevante (Ibid:3). Dette oplevede vi eksempelvis, da vi skulle i kontakt med nogle af de unge. Her var gatekeeperen ikke altid opmærksom på, at vi skulle have unge mennesker, men henviste til dem, som havde et stort engagement i aktiviteten. Vi valgte dog alligevel at interviewe dem, som vi fik "anbefalet", da begrundelsen var, at det var dem, som kunne fortælle mest og havde reflekteret mest over deres deltagelse.

I dette projekt var der flere gatekeepere, hvorfor adgangen til empirien, var todelt:

Den første adgang var den formelle adgang til feltet, i dette tilfælde Hjørring Kommune. Adgangen skete gennem en informant på lederniveau (Laurits), som tidligere har været involveret i flere aktiviteter, hvor unge bliver inddraget. Vedkommende havde derfor overblik over de områder, hvor de unge deltager og hvilke personer i kommunen, som står for de forskellige aktiviteter. For at imødekomme udfordringen i forbindelse med gatekeepers, blev der foretaget et møde med gatekeeperen, hvor emnefeltet og forventninger blev afstemt. Mødet havde en varighed af en time og i selve mødet skete en konstruktion af emnefeltet. Det var både os som forskere og gatekeeperen, som i fællesskab afgrænsede emnefeltet. Det er vigtigt, at personen på lederniveau har kendskab til kommunens aktiviteter for at vi kan udvælge vores cases på et nogenlunde informeret grundlag. For at udvælge cases, sker der ligeledes fravalg af andre. For det første er det vigtigt, at aktiviteterne er initieret af Hjørring kommune. Dette udelukker unge, som er frivillige i politiske ungdomspartier, Ungdommens Røde Kors og andre frivillige organisationer, som sagtens kan være politiske, men ikke er knyttet til kommunen på anden vis end at søge om støttemidler. Sammen med Laurits blev vi enige om, at han skulle skabe kontakt til de kommunalt ansvarlige for hver af de tre cases og disse kunne herefter hjælpe os med at skabe kontakt til de unge, som var med i de pågældende aktiviteter.

Man kan diskutere, hvorvidt vores grundlag for udvælgelsen har været informeret i tilstrækkelig grad. Ideelt set havde vi udarbejdet en survey, som sendes ud til alle ansatte i Hjørring kommune for at kunne kortlægge samtlige ansatte, som inddrager unge og måden disse inddrages på. Derpå kunne der ske en udvælgelse ud fra fastlagte kriterier og vi ville være informeret om alle fra- og tilvalg vi gjorde. Dette er ikke sket af flere årsager. For det første var dette ikke muligt grundet tidsmæssige ressourcer. For at kunne udsende en gennemarbejdet survey, indsamle og bearbejde data, for dernæst at skulle udvælge cases og foretage interviews, kræver det en tidshorisont, som er længere end rammen for specialet. Hertil kommer et andet argument, nemlig kvaliteten i det data vi får gennem surveyen. Hvis en survey ikke er gennemarbejdet og testet, bliver kvaliteten i responsen af så ringe grad, at den i værste fald er ubrugelig. Vi ville aldrig opnå en svarprocent på 100, hvorfor vi alligevel ikke ville være fuldstændig informerede om inddragelsen af unge. Af disse grunde er det fravalgt at foretage en kortlægning af Hjørring Kommunes inddragelse af unge i demokrati og politik og den bedst mulige løsning var derfor samtale og fælles udvælgelse af de tre cases med en gatekeeper. Gennem interviews med de kommunalt ansvarlige er der ikke blevet nævnt andre aktiviteter i Hjørring Kommune end de allerede præsenterede, hvilket kan være en indikator på, at vi gennem samtalen med Laurits faktisk har været informeret tilstrækkeligt. Vi mener derfor, at måden de tre cases er udvalgt

på, har været tilstrækkelig, men er samtidig opmærksomme på, at vi ikke kan være helt sikre på, at der ikke findes andre aktiviteter, som vi har fravalgt grundet manglende kendskab til disse.

Efter udvælgelsen af cases kunne vi kontakte de kommunalt ansvarlige for et interview og de kunne efterfølgende hjælpe med, at skabe kontakt til de unge, som har været en del af deres konkrete aktivitet. Disse unge skal være aktivt deltagende i de aktiviteter, som de kommunalt ansvarlige er interviewet omkring. Der er en enkelt type af aktivitet, ungdomsklubben Nemizis, som ikke har en direkte kontakt i kommunen. Det er alligevel interessant at interviewe disse unge, idet de deltager i frivilligt arbejde for Hjørring Kommune. Når vi på denne måde har fået de ansvarlige i kommunen til at "udvælge" informanter til os, har vi altså ikke selv været helt herre over, hvem det er, vi kom til at interviewe. I tilfældet med Ungeforum var der fem medlemmer, hvoraf vi interviewede fire af dem, hvilket altså gør, at feltet er næsten helt afdækket. Til interviewet med Nemizis deltog fem af medlemmerne, hvilket skyldes, at det var dem, som var i klubben den pågældende dag. Vi havde blot informeret om, at vi kom og gerne ville tale med 3-4 af medlemmerne. Det var derfor lidt tilfældigt, hvem vi snakkede med og måske havde vi fået nogle andre udtalelser, hvis der havde været nogle andre medlemmer. Til sidst er der deltagerne på Roots, som også blev udvalgt for os. Vi fik hele listen med de deltagere, som vores kommunalt ansvarlige havde kontakt til, men vi fik at vide, hvem der ville være gode at snakke med. Det er altså de deltagere, som har noget på hjerte og er aktive og veltalende, som er udvalgt til os. Man kan diskutere, hvorvidt dette er hensigtsmæssigt eller ej. Formålet med interviewet er at afdække om unge, gennem aktiviteten, opnår en medborgerskabsidentitet. Her skal det bemærkes, at informanter, som er velovervejede, engagerede og veltalende kan have andre oplevelser af deltagelsen, sammenlignet med informanter, som er knap så aktive. Derfor vil interviewene få forskellig karakter (jf. metodediskussionen). Når vi alligevel har valgt at gå med disse informanter, skyldes det en accept af, at man som kvalitativ forsker ikke har mulighed for at afdække alle synspunkter, men at man i stedet har mulighed for at gå i dybden med enkelte. Derfor er vi opmærksomme på, hvilke unge vi har interviewet og er opmærksomme på, hvilken viden disse kan give.

Interviewguider

Til hvert interview er der udarbejdet en særegen interviewguide. Dette skyldes at informanterne er knyttet til specifikke aktiviteter og hver informant skal derfor spørges ind til netop den aktivitet, de deltager i og deres subjektive forståelse af deres deltagelse. Samtidig er der også forskel på, hvorvidt

vi interviewer de ansvarlige i kommunen eller de unge, hvor der mere er tale om et livsverdensinterview. Dette har krævet en afklaring af temaerne og målet for hvert interview, som et vigtigt aspekt i konstruktionen af interviewguider (Kvale & Brinkmann 2009:125). Formålet med interviewene er holdt op mod problemformuleringen, hvor spørgsmål til henholdsvis kommunalt ansvarlige og unge er blevet tematiseret.

Med interviewguiderne til de ansvarlige i Hjørring Kommune ønsker vi at afdække deres overvejelser og ambitioner omkring de unges deltagelse i aktiviteterne. Vi ønsker dermed at afdække:

- Hvordan de forstår deltagelse i demokrati og politik
- Hvad formålet er med at inddrage unge i demokrati og politik
- Beskrivelse af de aktiviteter som de unge inddrages i
- Hvordan unges deltagelse er generelt i kommunen

Her træder det tydeligt frem, at vi med disse spørgsmål ønsker at besvare, hvordan Hjørring Kommune forsøger at inddrage unge i demokratiske og politiske aktiviteter og hvorfor man fra kommunens side ønsker dette. Vi spørger ikke de kommunalt ansvarlige ind til, hvordan de unge oplever deltagelsen, da det ikke er formålet med interviewet med de kommunalt ansvarlige. Det er derfor kun den første del af problemformuleringen og underspørgsmål 1, som kan besvares ud fra disse interviews. Interviews med de unge har et andet formål, nemlig at besvare:

- Hvordan de unge er blevet en del af den aktivitet, de deltager i
- Om de unge ser sig selv som en del af et demokratisk fællesskab
- Hvordan unge oplever deres deltagelse i politik og demokrati gennem den aktivitet de er en del af. Herunder om der kan være tale om en medborgerskabsidentitet og dermed en oplevelse af empowerment.

Disse interviews har til formål at besvare den sidste del af problemformuleringen, som handler om de unges oplevelse af at være del af et demokratisk fællesskab og hvorvidt der så er tale om en medborgerskabsidentitet. Dette er altså underspørgsmål 2 og 3. Det handler dermed om perspektivet og oplevelsen fra de unge.

Vi har dermed valgt at dele interviewguiderne op i to, hvor der er én til de kommunalt ansvarlige og én til de unge. I bilaget med interviewguider (bilag 2), fremgår en interviewguide for hver af de kommunalt ansvarlige. Dette er gjort for at tilpasse interviewet til hver enkelt informant og deres relation til de unge og aktiviteten. De unge har den samme interviewguide, som er tilpasset de tre forskellige aktiviteter. Der er således en interviewguide til de unge fra Ungeforum, en til Nemizis og en til deltagerne på Roots-scenen. Formålet med interviewene, som beskrevet ovenfor, er dog ens for de kommunalt ansvarlige og ens for de unge, selvom udformningen af interviewguider varierer fra informant til informant.

Metodediskussion – forskel på informanter

I forbindelse med vores metode finder vi de største udfordringer i de informanter, vi har udvalgt. Det handler ikke om selve udvælgelsen, da vi mener, at vores informanter afdækker vores interessefelt, men derimod handler det om, at der er forskel på de informanter, vi har. Som det også er beskrevet tidligere, reflekterer medlemmerne af Nemizis ikke så meget over vores spørgsmål i hverdagen, men er meget umiddelbare og lederen må hjælpe dem på vej til at svare på spørgsmålene. Her skal vi altså ind og analysere på deres svar. Vi har derfor flere gange oplevet, at der er forskel på, hvad medlemmerne selv siger og det, som vi analyserer os frem til. Omvendt med Ungeforum og deltagerne på Roots-scenen, oplever vi, at de siger alle de rigtige ting. De nævner selv begreber som “politisk organ” og er meget veltalende. Her skal vi altså ind og analysere og begrebsliggøre, hvad der tales om for at kunne sammenligne de tre cases. Ungeforum siger også mange gode ting om demokrati, men de tager afstand til det partipolitiske. Derimod når Nemizis aldrig til ordet demokrati, men de beskriver det og det analyserer vi altså frem fra deres udtalelser. For alle cases gør det sig altså gældende, at vi skal analysere på deres udsagn, da nogle kan sætte ord på tingene, mens andre ikke kan. På mange måder kan man sige, at Ungeforum og deltagerne på Roots-scenen måske nogle gange overdriver og det skal vi altså ind under.

Socialkonstruktivismen kommer i høj grad til udtryk ved vores tilstedeværelse i interviewet, da vi påvirker vores informanter og deres svar. Vi må derfor reflektere over betydningen af vores tilstedeværelse som interviewere og den virkelighed, som bliver konstrueret i netop denne situation. Som et eksempel siger Ungeforum alle de rigtige ting under interviewet og efterfølgende skal de se film og fortæller os, at nu er de ikke seriøse mere, så nu må vi ikke kigge længere. Det er derfor helt tydeligt,

hvilken virkelighed der bliver konstrueret i samspil med os som interviewere og at en anden virkelighed kan være gældende i en situation uden vores tilstedeværelse. Den virkelighed som konstrueres i samspil med os, er ikke forkert eller usand. Det er blot den virkelighed, som er til stede i øjeblikket. Omvendt vil medlemmerne i Nemizis meget gerne vise os rundt i deres klubhus og fortælle, hvad de ellers laver, når de hænger ud der. For medlemmerne er der således ikke en anden virkelighed, som vi ikke må kende til, som vi fandt hos Ungeforum. Der er således stor forskel på, hvor meget informanterne går op i, at fremstille sig selv gennem politik og demokrati.

Datagrundlag

Datagrundlaget for analysen baserer sig på 15 interviews fordelt på ansvarlige i Hjørring Kommune og unge. 14 interviews er foretaget som enkeltpersonsinterviews, mens et enkelt interview er et fokusgruppeinterview med seks deltagere, foruden to interviewere. I alt indgår 20 informanter. Interviewene varede mellem 25 min. og 2 timer, hvor fokusgruppeinterviewet er det længste. Samlet set udgør datagrundlaget for nærværende speciale 12,5 times interview. Interviewene er blevet indsamlet i perioden 20. februar - 4. april 2018. Mellem det første og sidste interview gik der altså halvanden måned. Det store tidsmæssige spænd har givet mulighed for refleksioner mellem hvert interview og det har således været muligt at forbedre interviewguiderne løbende. Den viden vi har opnået i ét interview har været lagret, reflekteret over og samtalen omkring, hvorfor interviewguiden til næste interview kunne tilpasses og indeholde den viden, vi løbende fik. Havde alle interviews været foretaget i løbet af en kortere periode, havde det ikke på samme måde været muligt at gøre sig tanker om, hvordan interviewene kunne gøres endnu bedre. Vi oplever det som en fordel, at have brugt en forholdsvis stor del af specialeperioden på dataindsamling, da kvaliteten af denne er forbedret sammenlignet med interviews, der er indsamlet på kort tid.

Fire interviews er foretaget over telefon, mens de øvrige 11 er foretaget face-to-face.

I et telefoninterview kan de to parter ikke se hinanden og non-verbal information går derfor tabt (Kvale og Brinkmann 2009:169). Vi oplevede, at telefoninterviewene blev kortere end interviews foretaget face-to-face og at det var sværere over telefon at skabe en flydende dialog, hvor informanten også selv tog initiativ til tale. Det var heller ikke muligt på samme måde at skabe en samhørighed og se på informantens kropssprog. Yderligere var der behov for at sige "ja" eller "okay" oftere end interviews, som blev foretaget face-to-face, fordi det ikke var muligt at nikke for at bekræfte, at man forstod hvad informanten sagde. Fordelen ved et telefoninterview er dog, at geografisk store afstande

ikke udgør en barriere for interviewet og telefoninterviewene tillod os derfor at foretage interviews med personer bosat på Sjælland (Ibid).

Nedenfor ses en tabel over informanter og type af interview. Her fremgår det, at 7 informanter er ansat ved Hjørring Kommune, mens 13 informanter er unge, der deltager i en af de tre former for aktiviteter, som her er medtaget.

Tabel 1. Informanter i specialet

Navn	Aktivitet	Interviewform
Diana	Udviklings- og kommunikationskonsulent. Viden om Ungeforum og andre aktiviteter for unge.	Enkeltpersonsinterview
Mads	Skoleleder og kontaktperson for Ungeforum	Enkeltpersonsinterview
René	Event- og oplevelsesdesigner for Naturmødet. Viden om Nemizis	Enkeltpersonsinterview
Karsten	Leder af Nemizis	Gruppeinterview
Jakob	Chef for Naturmødet	Enkeltpersonsinterview
Maja	Projektleder for Naturmødet	Enkeltpersonsinterview
Laurits	Chef for Teknisk Forvaltning. Viden om tiltag for unge i kommunen.	Enkeltpersonsinterview
Casper	Medlem af Ungeforum	Enkeltpersonsinterview
Oscar	Medlem af Ungeforum	Enkeltpersonsinterview
Emil	Medlem af Ungeforum	Enkeltpersonsinterview
Mikkel	Medlem af Ungeforum	Enkeltpersonsinterview
Fillip	Medlem af Nemizis	Gruppeinterview

Christopher	Medlem af Nemizis	Gruppeinterview
Magnus	Medlem af Nemizis	Gruppeinterview
Lasse	Medlem af Nemizis	Gruppeinterview
Brian	Medlem af Nemizis	Gruppeinterview
Sofie	Deltager ved Naturmødet	Telefoninterview
Laura	Deltager ved Naturmødet	Telefoninterview
Marius	Deltager ved Naturmødet	Telefoninterview
Nanna	Deltager ved Naturmødet	Telefoninterview

Alle informanter har fået nye navne, så de fremstår anonyme. De vil stadig kunne genkende sig selv, men formålet er, at anonymisere dem for andre og ikke for dem selv. Vi oplevede dog, at anonymiteten ikke var noget, som vores informanter tænkte over eller bad om. De fleste sagde, at de godt kunne stå inde for det, som de havde sagt og hvis ikke, blev der gjort opmærksom på det. En informant sagde blandt andet, at hvis han sagde noget, som han bagefter pointerede, at vi ikke måtte citere ham for, skulle vi love at vi overholdt det. For at få bedre overblik over, hvem informanterne er og hvilken viden de kan bidrage med, spurgte vi efterfølgende vores informanter, om vi måtte bruge deres rigtige jobtitel i specialet. Selvom vi her mistede noget anonymitet, var der ingen informanter, som havde problemer med dette.

Efter foretagelsen af interviews blev de alle transskriberet. Interviewene blev delt op mellem os og vi havde på forhånd nogle konkrete retningslinjer for, hvordan de skulle transskriberes, så de nogenlunde ville stemme overens. Dette var blandt andet, at vi ikke brugte “øh”, hvis det blev sagt for meget, men i stedet lavede punktummer, som skulle markere en tænkepause. Ved særligt et enkelt interview blev “øh” dog nedskrevet, da det forekom mange gange på kort tid, hvilket vidnede om, at der blev tænkt over spørgsmålet og at svaret ikke lå ligefor. Ellers er interviewene nedskrevet ordret.

Foruden interviews har vi fået tilsendt vedtægter fra Ungefoum og Nemizis samt en årlig aktivitetsoversigt og vagtplan for Naturmødet fra Nemizis. Yderligere fik vi lov til at deltage til et møde hos Ungeforum, som varede 1 time og 10 min. Deltagelsen i mødet med Ungeforum gav en fornemmelse af, hvad de laver til dagligt. Det er en måde, hvorpå vi bedre kan forstå, hvad de unge talte om under interviewet. Desuden fik vi en rundvisning i Nemizis' klubhus for også bedre at forstå, hvad de lavede og hvem de var.

Analysestrategi

Analysestrategien er baseret på meningskodning, hvor de transskriberede interviews kodes på baggrund af informanternes udsagn (Kvale & Brinkmann 2009:224). Formålet med kodningen er at undersøge, hvilke ligheder og forskelle der er i interviewene samt at kortlægge nye spor, som der ikke på forhånd er spurgt ind til i interviewguiderne. Disse nye temaer kan komme til udtryk, idet vi som forskere er åbne overfor informanterne (jf. interviewafsnittet). Dermed er formålet ikke at kvantificere udtalelser, men at forstå, hvilke temaer, der er på spil (Ibid.).

Til kodningen er der anvendt kodningsprogrammet NVivo. Her indsættes alle transskriberede interviews, hvorefter de kodes. Gennem kodning og kategorisering kan de store mængder af data reduceres til forholdsvis korte sætninger (Ibid.:226). Forinden indsættelsen i NVivo læses alle transskriptioner igennem. Dette gøres for at genopfriske, hvad der bliver sagt og for på forhånd at have nogle antagelser om mønstre, som vi skal være opmærksomme på.

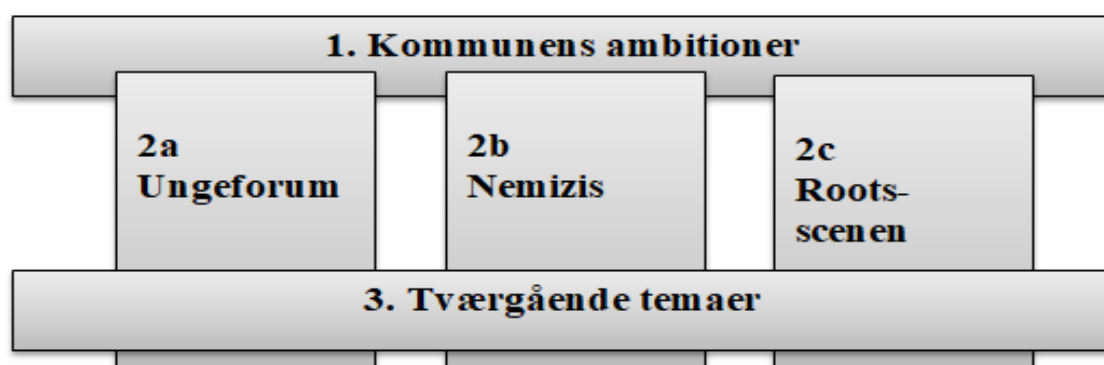
Kodningen kan ske teoretisk eller empirisk. Den teoretiske kodning tager udgangspunkt i teoretiske begreber, mens den empiriske tilgang ikke efterfølger teoretiske antagelser og begreber, men frit koder materialet, hvorfor koderne opstår løbende (Ibid.:224). I denne analyse foretages kodningen ved en blanding af de to tilgange. Vi har grundet litteratur reviewet og teori en stor viden om feltet, som også er en del af kodningen, men på den anden side ønsker vi ikke at være begrænsede af teoretiske antagelser, da det er vigtigt for os, at være åbne overfor nye temaer, som ikke er kommet frem i teorien.

Analyse

I den følgende analyse vil vi starte med at se nærmere på Hjørring Kommunes ambitioner for at inddrage unge i demokratiske og politiske aktiviteter. Dette går altså på tværs af alle tre cases. Herefter præsenteres vores tre cases; Ungeforum, Nemizis og deltagerne på Roots-scenen. Her vil vi

præsentere de konkrete aktiviteter, beskrive medlemmerne, deres arbejdsopgaver og deres udbytte ved at deltage i aktiviteten. Herefter vil vi samle de tre cases og analysere på tværs; hvordan formår kommunen at opdrage de unge til demokrati gennem aktiviteterne og hvilken form for medborgerskabsidentitet der er tale om i de tre cases. Efterfølgende vil vi lave en perspektivering til nutidens ungdomskultur, som den beskrives af vores informanter og se hvorvidt denne stemmer overens med de unge, som vi har interviewet. Til sidst vil vi se på, hvorvidt vores resultater kan generaliseres ud til en større population. Analysen kan således deles op i tre punkter, som vist i figuren nedenfor:

Figur 2

Del 1- Hjørring Kommunes ambitioner for unges deltagelse i demokrati og politik

Dette afsnit er af tværliggende karakter, da det gælder kommunens inddragelse af unge i demokrati og politik. Her er det essentielt at forstå, med hvilke ambitioner kommunen har valgt, at inddrage de unge. Det handler altså om, hvad kommunen gerne vil have, at de unge opnår ved at deltage i de aktiviteter, som kommunen tilbyder. Formålet med inddragelsen af de unge har betydning for, hvilke muligheder de unge tilbydes. Koblingen mellem de unge og kommunen består således i, hvilket formål der ligger bag inddragelsen og den måde de unge har mulighed for at deltage. Formålet med inddragelsen giver dermed en forståelse for, hvorfor netop de tre typer af aktiviteter er blevet iværksat.

Når de ansvarlige i Hjørring Kommune fortæller, hvorfor det er vigtigt at inddrage unge i demokrati og politik, finder vi to hovedspor, som næsten alle informanter taler ind i. For det første er der tale om en udviklingsdel, som handler om, at tiltrække nye personer til Hjørring Kommune. Det kan ek-

sempelvis være turister eller borgere, som bosætter sig i kommunen, hvilket kan være med til at udvikle området. Det andet spor, som vi finder i interviewene med de ansvarlige fra Hjørring Kommune omhandler en demokratisering af de unge i kommunen og at de skal have indflydelse. Jakob beskriver i nedenstående citat, hvordan der er et internt og eksternt fokus i Naturmødet, svarende til de to hovedspor vi også finder hos andre:

“Altså, der er jo både lidt et eksternt og internt fokus. Men det interne fokus var at (...) vi tapper ind i de der dagsordener, som går på tværs, altså, det kan være udflytning fra kommunen, alle, eller mange, flytter til Aalborg, der er problemer med at få turister nok, der er problemer med at fastholde de borgere, der bor heroppe (...) Den eksterne del, den er sådan lidt mere, det er jo den der demokratiseringsdel. Det er jo en reaktion på, altså, grunden til at vi startede mødet [Naturmødet, red.], altså, dels den interne del, men dels også at meget af magten centrerer jo på Christiansborg. Meget af magten centrerer omkring de store organisationer; Landbrug og Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og sådan noget, omkring deres mødelokaler og omkring deres organisationer og institutioner” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:118).

Jakob taler her generelt om formålet med Naturmødet og ikke specifikt om unge. I hans citat er det dog tydeligt, hvordan de to hovedspor gør sig gældende, hvor det på den ene side handler om at udvikle området og gøre det attraktivt at bo der og holde ferie. På den anden side handler det om, at give borgerne mulighed for at deltage i demokratiske beslutninger, som opleves kun at foregå på Christiansborg. Med Jakobs beskrivelse af, hvorfor Naturmødet er vigtigt, taler han på mange måder ind i vores forståelse af politisk deltagelse. Der er tale om en implicit intentionalitet; at individerne enten vil ændre på noget eller at de reagerer på noget, som de er uenige i. Dette ses, da Naturmødet kan siges at være en reaktion på, at magten centraliseres på Christiansborg. Dette spor omhandlerende demokratisering er interessant for nærværende speciale. Det handler om, at ikke blot de unge, men alle borgere, skal kunne deltage i beslutninger, ikke kun på kommunalt niveau, men med Naturmødet også på nationalt niveau. Ligesom med deltagerne på Roots-scenen er der også i Ungeforum en ambition om, at de unge skal oplæres i demokrati. Om formålet med Ungeforum fortæller Diana:

“Som jeg nævnte, så var det primært det med at få unge til at arbejde med demokrati og få flere til at få en fornemmelse af, at få et politisk ansvar og tage demokratisk ansvar” (Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:26).

Dette bakkes op af Mads, som også fortæller:

“Det er sådan det dybere, det er sådan en slags Ungebyråd, netop for at oplære de unge i demokrati”
(Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:42).

Det handler således om, at de unge skal oplæres i demokratiske processer og normer, når de inddrages i forskellige aktiviteter såsom Ungeforum og Roots-scenen.

Spørgsmålet er så, hvorvidt man i Hjørring Kommune har særligt fokus på de unge og hvorfor det er nødvendigt at have dette fokus. Ifølge Laurits er det ikke en bevidst strategi i Hjørring Kommune, at inddrage de unge. Snarere ønsker man, at de unge deltager på lige vilkår med andre grupper i samfundet, hvilket de ifølge ham ikke gør:

“Det er nok mere en personlig holdning, jeg har til det; at man som kommune arbejder rigtig rigtig meget med, hvad kan man sige, de etablerede borgere og dem, som skal få sig et hus eller et arbejde eller har en virksomhed eller kører i bil på vejene, altså, det er rigtig meget dem, det handler om, mens unge, har man svært ved at forholde sig til, synes jeg. (...) Men vi skal ikke behandle de unge som en særlig isoleret del af befolkningen. Vi skal jo lade dem mødes, så de unge og de gamle sammen kan sidde og snakke om det samfund, som de gerne vil have, sammen, det tror jeg der er masser af værdi i” (Laurits, Chef for Teknisk Forvaltning, bilag 3G:147).

Det handler således om at få de unge til at tage del i det samfund de lever i på niveau med andre dele af befolkningen. Som Laurits også gør opmærksom på, er det ikke de unge, som kommunen arbejder mest sammen med på nuværende tidspunkt og derfor har man i kommunen svært ved at forholde sig til de unge. Samtidig er det klart, at de unge ikke skal inddrages mere end andre borgere, men skal have samme muligheder for at påvirke det samfund de lever i og være en aktiv del af kommunen. Denne beskrivelse går fint i tråd med det demokratiske ideal, som Warren også er fortaler for og som blev præsenteret i teori afsnittet. Det handler om, at alle individer har lige mulighed for at tage del i beslutninger, som vedrører deres hverdag. Mads fortæller om, hvordan man kan skabe de muligheder for unge, som netop gør, at de unge kan udfolde sig, som de ønsker. Mads taler ind i en kontekst af Ungeforum, men hans pointe kan generaliseres ud til unges deltagelse i demokrati og politik generelt:

“Men de er også svære at fastholde [de unge, red.], fordi vi [de voksne, red.] ikke lige har opdaget, at toget er kørt videre. Vi står stadigvæk på perronen, altså.. så det vi tilbyder dem, det er ikke.. det er ikke særlig attraktivt” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:46).

Mads fortæller her, hvordan de unge kan være svære at fastholde, fordi voksne ikke kan lave aktiviteter, som rammer de unge. Derfor er det en ambition, at de unge selv tager initiativ til at lave aktiviteter, som rammer og dermed fastholder de unge i aktiviteterne. Derfor skal der gives plads til de unge, hvor de selv kan styre dagsordenen og selv tage initiativ til det, de ønsker. Det er altså de kommunalt ansvarlige, som skal opstille nogle rammer og nogle muligheder for deltagelse, mens de unge selv skal fylde rammen ud og sætte deres eget præg på aktiviteten. Som Mads siger, er de kommunalt ansvarlige ikke bevidste om, hvad de unge ønsker at deltage i og hvad de finder attraktivt. Det er samme pointe, som går igen, når vi spørger, hvorfor det er vigtigt at inddrage de unge på Naturmødet. Det er Laurits’ ønske, at *“de [unge, red.] bare går ind i den ramme, der er givet op af Naturmødet og udnytter den max på deres præmisser”* (Laurits, Chef for Teknisk Forvaltning, bilag 3G:149). Det handler således om at inkludere de unge og vise dem, at de har mulighed for at byde ind med det de vil på deres egne præmisser. Ved at inddrage de unge i forskellige aktiviteter, håber man også at få de unge til at interessere sig for lokalområdet og tage del i fællesskabet. Dette fortæller René om, når han fortæller om Nemizis’ deltagelse ved Naturmødet:

“Vi kan jo ikke se et resultat af det, hvor meget bliver der reflekteret over det, de oplever, det de hører. Det første år [på Naturmødet, red.], der var de jo også med på scenerne og havde nogle vagter der. De halvsover jo nærmest, fordi de var så smadret efter det der byggeri. Men der var jo flere af dem, som sagde ’jeg synes faktisk det var spændende at høre om den der elefant der’ eller der var også noget med, om vi skulle sætte elefanter ud i naturen og så skulle vi lave rewilding og naturpleje, det synes han egentlig, det var meget spændende. Så de fanger jo rigtig rigtig mange ting” (René, Event- og oplevelsesdesigner for Naturmødet, bilag 3C:67)

René ved ikke, hvor meget medlemmerne af Nemizis reflekterer over det der sker på Naturmødet, når de laver det praktiske arbejde, men han har en oplevelse af, at nogle af medlemmerne faktisk får noget med derfra og synes det er spændende. De fleste kommunalt ansvarlige er derfor opmærksomme på,

at få de unge til at deltage og interessere sig for de aktiviteter, der sker i lokalområdet og dermed være en aktiv medborger, som er med til at udvikle området i en positiv retning.

Med de teoretiske begreber tales der, med formålet med at inddrage unge i politik og demokrati, om en form for empowerment af de unge og herunder både den institutionelle og subjektive del af begrebet. Den subjektive del, altså myndiggørelse, handler om, at de unge oplever at have kompetencer og viden til at kunne deltage. Det kræver ressourcer, både viden og kommunikative kompetencer, at komme til orde og dette skal de unge opnå gennem øvelse. Det er den demokratiseringsdel, som tidligere er nævnt i forbindelse med formålet med Ungeforum og Roots-scenen. Samtidig skal de unge opleve, at der er en lydhørhed både fra medborgere og kommune. Det handler altså om, at give de unge en stemme og forsøge at skabe et miljø, som også tiltaler denne samfundsgruppe og ikke kun de allerede etablerede borgere, som Laurits oplever er mere dominerende.

På den anden side finder vi den institutionelle del af empowermentbegrebet, mægtiggørelse og dermed de muligheder, der stilles til rådighed for unges deltagelse i demokrati og politik. De tre cases i nærværende speciale er alle eksempler på mægtiggørelse, eller i det mindste et forsøg på mægtiggørelse, hvor kommunen forsøger at skabe muligheder for unges deltagelse. Det handler dermed om de mulighedsstrukturer, som kommunen stiller til rådighed for de unge. Selvom Nemizis' deltagelse ved Naturmødet ikke har et direkte politisk sigte, håber de ansvarlige i kommunen alligevel på, at de opnår noget og får en større viden ved at deltage.

Gennem de tre former for inddragelse, som vil blive uddybet nedenfor, er det således formålet at gøre de unge empowered og skabe aktive medborgere, som både oplever muligheden for deltagelse og reel indflydelse, således at lysten til deltagelse findes. På den ene side er der således de rettigheder, som sikrer at de unge kan deltage og herunder også nogle pligter omkring deltagelse. På den anden side finder vi de unges deltagelse og identitet, som de skaber gennem deres deltagelse, hvormed både den horisontale og vertikale dimension af medborgerskabsbegrebet bidrager med en begrebsliggørelse. Det er her begrebet om den aktive medborger, som deltager i det civile samfund, lokalsamfundet og/eller det politiske liv og teorien om politisk deltagelse, integreres i specialet.

Derfor er Hjørring Kommunes mål også, at de unge gennem deres mulighed for deltagelse og faktiske deltagelse vil opleve og opbygge en medborgerskabsidentitet.

Fremadrettet er det essentielt at undersøge, hvorvidt de unge selv oplever at blive lyttet til og have kompetencer til at kunne deltage i den offentlige debat og dermed opleve denne myndiggørelse, som

er en ambition for Hjørring Kommune. Herunder ønsker vi også at undersøge de unges oplevelse af muligheden for deltagelse, altså mægtiggørelse og de unges forståelse og oplevelse af at være en del af et demokratisk fællesskab. Dette svarer altså på, *hvorfor* de unge skal inddrages. Hvorfor de unge skal inddrages, har som tidligere nævnt betydning for, *hvordan* de unge bliver inddraget, hvilket vil blive udfoldet i del 2.

Del 2 - De tre cases

Vi har valgt at beskrive og analysere de tre cases på fire områder; aktiviteten og dets formål, medlemmerne/deltagerne i aktiviteten, arbejdsopgaverne i de tre aktiviteter samt udbyttet ved aktiviteten for de unge. Dette giver en forståelse af, hvad det er for nogle aktiviteter de unge deltager i, hvad de laver og hvad de får ud af at være med.

Ungeforum

I Hjørring Kommune nedsatte man for år tilbage et ungeudvalg bestående af politikere og kommunalt ansatte, som blev enige om, at der skulle nedsættes et såkaldt "Ungeforum". Udgangspunktet var, at det ikke skulle være et ungebyråd, men mere et høringsforum for de lokale politikere. Begrundelsen for at de unge skal være med, er således:

"Hvis man gerne vil, at byen skal leve og ånde, så har man selv et ansvar for, at det kan ske og den legeplads, eller det rum, hvor man kan opdage det, det vil vi gerne give de unge, altså, give dem en stemme" (Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:28).

Af citatet fremgår det, at der i Ungeforum er et mål fra kommunens side om, at de unge skal opdrages til demokrati og at de har et ansvar for, at byen udvikler sig. Her taler Diana ind i empowermentbegrebets institutionelle del, mægtiggørelse og dermed mulighederne for deltagelse. Det handler altså om de mulighedsstrukturer, som kommunen opstiller for deltagelsen. Formålet er således at skabe et rum, eller ligefrem en legeplads for de unge, hvor de kan være med til at skabe en by, som lever og ånder, altså udvikle byen i en positiv retning. Diana påpeger yderligere, at når kommunen har et ungeforum, har de altid nogle unge at gå til, når de har brug for at høre, hvad de unge mener. Der er altså nogle unge, som har meldt sig og gerne står til rådighed, hvis kommunen har behov for det

(Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:28). Dette bliver bakket op af Ungeforums kontaktperson, Mads, som fortæller, at Ungeforum er høringspart i alle sager, som har med unge at gøre. Han fortæller at det er den eneste forpligtelse, som Ungeforum reelt set har (Bilag 3B:38). I modsætning til Diana og de politikere, som fik ideen om Ungeforum, synes Mads, at Ungeforum kan ses som et unge-byråd. Af den grund påpeger han også, at det ideelle antal medlemmer er 31 ligesom Byrådet, men de har endnu ikke været oppe på dette antal. Mads fortæller:

“Formålet er, at lave et ungebyråd-agtigt, som kan støtte op og støtte vores voksne valgte politikere, i noget af det arbejde de gør og det er blandt andet igennem høringsvar, men det er jo også, at politikerne skulle henvende sig jævnt tit og spørge om; ‘nu har jeg lige fået det her og hvad tænker du om det?’” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:42).

Mads og Diana er altså enige om, at Ungeforum er et sted for unge, hvor politikerne kan henvende sig og høre, hvad de unge gerne vil. Analyserer man videre på dette, kan man sige, at der fra kommunens side er et ønske om, at de unge skal være myndiggjorte, da de med Ungeforums formål vil føle, at politikerne er lydhøre og at der ikke er langt fra de unge til politikerne. Det er også her den vertikale dimension af medborgerskabet viser sig; forholdet mellem de unge og politikerne. Det viser sig dog senere i interviewene, at det ikke er ofte, at politikerne henvender sig til Ungeforum.

Når man ser på medlemmerne af Ungeforum, er der mere blandede holdninger til, hvad Ungeforum egentlig er og hvad der er deres formål. Mikkels opfattelse af formålet med Ungeforum stemmer meget overens med kommunens opfattelse:

“Det er netop meningen at politikerne, de har valgt os som et ungeforum, som et talerør for dem, så det vil sige, at de inddrager os i rigtig mange af deres beslutninger, der ligesom handler om ungdommen i Hjørring Kommune” (Mikkel, bilag 3K:211).

Han siger yderligere:

“Jamen altså, vi er... vi er en forening, et forum, som.. hvor der, hvor der er tilgang fra de unge til at komme ind og netop kunne være engageret i det politiske liv... komme med til nogle debatter, nogle

arrangementer, som vedrører politik i kommunen. Og så netop have en indflydelse, det der med at prøve at have et samarbejde sammen med byrådet” (Mikkel, bilag 3K:212).

Mikkel, som også er medlem af et politisk ungdomsparti, ser altså Ungeforum som havende et meget politisk sigte. Ligesom de kommunalt ansvarlige ser Mikkel Ungeforum som et sted, hvor politikerne kan henvende sig og han lægger meget vægt på, at de har et samarbejde med Byrådet. Dette er blandt andet gennem hørings svar.

De resterende medlemmer har en anderledes opfattelse af formålet med Ungeforum. Casper starter med at sige følgende:

“Altså, vi er jo nedsat i kommunen for at være et politisk organ, der ligesom skal prøve at højne det politiske engagement blandt unge i kommunen og også stemmeprocenten blandt unge” (Casper, bilag 3H:169).

Casper er derfor mere fokuseret på, hvordan unge kan gøres mere interesserede i politik og demokrati, mens Mikkels forklaring af Ungeforum i højere grad henvendte sig til politikerne. Ligesom Casper, fortæller Emil også:

“Formålet var vel at højne det politiske og kulturelle niveau og øge stemmetallet hos unge, mener jeg der stod i deres oprindelige formål” (Emil, bilag 3J:198).

Når Casper og Emil snakker om, at højne stemmeprocenten og at få unge til at interessere sig mere for politik, stemmer det overens med det, som vi før har omtalt som forpligtende deltagelsesformer, som handler om ens formelle forpligtelser, ansvar og rettigheder. Af Emils citat fremgår det, at der også er et kulturelt aspekt. Det er netop dette Oscar tager fat i, når han skal beskrive Ungeforum:

“Vi er en tværpolitisk og kulturel gruppe af unge mennesker, der prøver at skabe et bedre ungdomsmiljø for de unge i hele Hjørring kommune. Ikke kun i Hjørring, men ligesom få hele kommunen med, da vi har mange små, små byer rundt omkring, der skal inddrages” (Oscar, bilag 3I:183).

Af citaterne fremgår det altså, at der på den ene side er nogle medlemmer, som mener at Ungeforum har et meget politisk sigte, mens Oscar pointerer, at han er der for at skabe et bedre ungdomsmiljø i

hele Hjørring Kommune. Han påpeger yderligere, at han slet ikke går op i politik (Oscar, bilag 3I:179). Netop dette er der også uenigheder om blandt medlemmerne; hvorvidt de er politiske eller ej. I dette citat af Casper tager han meget afstand fra politik, i hvert fald partipolitik og påpeger meget det kulturelle aspekt af Ungeforum:

“Det [Ungeforum red.] er fantastisk ved, at du ikke nødvendigvis er partipolitisk. Det er mere dét, at skabe noget for unge. Hvorimod, hvis du er medlem af et eller andet bestemt parti, så er det ligesom en bestemt retning du går i og du har nogle bestemte holdninger og det er måske ikke så meget om, at inkludere en masse forskellige mennesker, hvorimod det her, det er mere et forsøg på at skabe noget for alle unge i hele Hjørring kommune” (Casper, bilag 3H:167).

Oscar fortæller også, at de sjældent diskuterer politik og at de som oftest er enige:

“Vi har mange af de samme, sådan, tankegange, og tænker lidt i de samme baner. Vi er lidt uenige nogle gange med, hvad for nogle arrangementer, der skal holdes og hvad folk de sådan, tror på, kunne være muligt” (Oscar, bilag 3I:183).

Oscar mener altså, at når de er uenige i Ungeforum handler det ikke så meget om politisk holdning, men mere om, hvad der er muligt for dem at arrangere. Dette bakkes op af både Emil og Casper:

“Det er meget; tag lidt her fra, det er meget, meget tværpolitisk (...)Det er ikke noget, der ligesom går ind og det er ikke noget vi overvejer. Det er ikke noget, jeg på noget tidspunkt har overvejet, eller hvad skal man sige?” (Emil, bilag 3J:198).

Casper udtaler videre:

“Så politik er ikke noget vi diskuterer helt vildt meget, fordi det er ikke alle, der har en politisk holdning (...) Og synes politik på den måde er spændende” (Casper, bilag 3H:169).

Partipolitik er altså ikke noget, som fylder meget i medlemmernes bevidsthed, bortset fra Mikkel, som mener, at Ungeforum har et meget politisk aspekt:

“Jamen, det vi gør, det er igen det her med politik; vi debatterer og vi diskuterer hvad der egentlig sker i samfundet. Vi tager med til paneldebat og vi hører om de nye forslag fra kommunen af og egentlig er med på, har lidt indflydelse på, hvad der egentlig sker” (Mikkel, bilag 3K:213).

I modsætning til de andre mener han altså, at de i Ungeforum går rigtig meget op i samfundsforhold og også har politiske diskussioner. Han siger yderligere:

“Vi bliver jo kaldt for det politiske talerør for ungdommen, så nytter det ikke noget, at vi begynder at lave alt mulig andet, hvor det skal gå ud på druk eller fodbold eller noget helt andet og så ændrer formålet med foreningen” (Mikkel, bilag 3K:214).

Mikkel har altså ikke så meget fokus på det kulturelle aspekt af Ungeforum som de andre og mener ikke at de ‘bare’ skal lave alle mulige arrangementer, som ikke har et politisk sigte.

Medlemmerne af Ungeforum er altså ikke helt enige i, hvad deres formål og opgaver er og hvorvidt de har et politisk sigte eller ej.

Medlemmerne i Ungeforum

På tidspunktet for specialets udarbejdelse var der fem aktive medlemmer af Hjørring Ungeforum og både de unge og Mads fortæller, at det er svært at rekruttere nye medlemmer (Mads, kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:41, Emil, bilag 3J:201).

Medlemmerne var alle drenge og mellem 16-20 år. De gik alle på HTX, på nær en enkelt, som gik på STX. Ungeforum er opbygget således, at der er en formand, næstformand og kasserer. Samtidig er der fem medlemmer af bestyrelsen, hvilket betyder, at alle medlemmer sad i bestyrelsen på daværende tidspunkt. Ungeforum har dermed en meget klassisk demokratisk opbygning og har også vedtægter, holder møder med en dagsorden og har en årlig generalforsamling, hvor der eventuelt bliver valgt nye til posterne og bestyrelsen. Ungeforum styrer møderne selv, men har en kontaktperson fra kommunen, som de kan henvende sig til.

Fælles for medlemmerne er, at de på mange måder kan siges at være ressourcestærke. Igennem interviewene viser det sig at medlemmerne er veltalende og formulerer sig reflekteret over deres deltagelse. Yderligere er de fleste aktive i deres fritidsliv; mange dyrker sport, spiller musik og har fritidsarbejde. Samtidig er nogle af medlemmerne også aktive i andre foreninger; der er en, som er medlem

af et politisk parti og nogle, som er frivillige i andre foreninger, eksempelvis Studenterhuset i Hjørring eller den lokale sportsforening. Medlemmerne fortæller ikke, at deres forældre har været direkte politisk aktive og at de derfor har interessen med hjemmefra, men de fleste fortæller, at deres forældre er aktive i for eksempel sportsklubben og at de fleste diskuterer politik derhjemme. Det passer også med litteraturen som viser, at det særligt er de ressourcestærke, som deltager i politiske aktiviteter (Baum 2015:629). Det bekræftes også af Mads, da han bliver spurgt om, hvem der deltager:

“Jamen, det er de ressourcestærke, det er dem (...) som gør rigtig meget, de er med i 400 ting” (Mads, bilag 3B:47).

Mads beskriver altså, at det er de ressourcestærke unge, som deltager. Det er dem med tid og overskud og samtidig siger han også, at dem som deltager, deltager i rigtig mange ting på én gang.

Arbejdsopgaver i Ungeforum

De arbejdsopgaver som de unge fortæller om, er ofte af politisk karakter. Det er dog forskelligt, hvilke arbejdsopgaver, som medlemmerne fremhæver under interviewene. Flere fortæller om, at de blandt andet laver hørings svar, paneldebatter og forskellige arrangementer. Emil fortæller om, hvordan de senest har været i gang med at udarbejde hørings svar til kommunen:

“Vi lavede hørings svar på, hvad var det, det var den sociale frivillighed.. frivillighedspolitikken, der blev lavet, så havde vi Mads til at hjælpe os med at overskue det, for det var 15 sider eller sådan noget, pamfletter, der skulle læses igennem og det var jo skrevet på så passivt politisk sprog, som det overhovedet kunne være” (Emil, bilag 3J:198).

Emil fortæller endvidere, at alle medlemmer skal være enige før de skriver nogle ændringsforslag i et hørings svar. Oscar, som er mere fokuseret på det kulturelle aspekt, fortæller at Ungeforum i samarbejde med Studenterhus Hjørring lavede et arrangement, hvor to komikere var inviteret og der efterfølgende var musik:

“Vi har, siden jeg kom med, har vi haft to arrangementer; musik og komik, hvor vi lavede noget koncert her på stedet og så havde vi to komikere ude den ene gang. De kom fra København, en kæmpe succes” (Oscar, bilag 3I:179).

De andre fortæller endvidere om en paneldebat under Kommunal- og Regionsvalget i 2017.

Disse arrangementer og høringssvar er forholdsvis tidsafgrænsede. Som et konkret eksempel på, hvad Ungeforum ellers foretager sig for at forbedre ungdomsmiljøet, kan det nævnes, at de arbejder for at få en stor skaterhal. I dag, to år efter de første gang kom med ideen, er de i kommunen ved at finde en løsning, så der i fremtiden kan være en skaterhal i et gammelt frysehus, hvor der blandt andet skal være skaterbane og en café (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:40). Projektet med skaterhallen er et eksempel på empowerment. For det første kræver et sådan initiativ viden og kompetencer fra de unge, både for at kunne udvikle ideen, men også for at kunne præsentere det til kommunen og vide, hvem man skal præsentere det til. Dette handler altså om myndiggørelse. For det andet kræver det en mægtiggørelse af de unge, at der overhovedet findes muligheder for de unge for, at kunne fremlægge deres ideer og sidst kræver det også en vis lydhørhed fra kommunen for at ville igangsætte projektet.

Formen for deltagelse i demokrati og politik har, i denne kontekst, karakter af at være et pligtbaseret medborgerskab. Selvom medlemmerne er uenige om, hvorvidt Ungeforum er politisk eller ej, er det stadig kontakten til politikerne, bestyrelsesarbejde og høringssvar, som er en stor del af deres arbejdsopgaver og af deres selvforståelse, også selvom de fortæller, at formålet med Ungeforum er at lave aktiviteter, der skal skabe et bedre ungdomsmiljø i Hjørring Kommune. En stor del af det arbejde de foretager sig, er ikke meget anderledes end at være medlem af et politisk parti med bestyrelsesarbejde og påvirkning af politiske beslutninger.

Udbytte af deltagelse i Ungeforum

Medlemmerne i Ungeforum fortæller, at de opgaver og det arbejde, der findes i Ungeforum, særligt er med til at give dem nogle personlige kompetencer. De nævnte personlige kompetencer er forskellige, men fælles for alle er, at det er kompetencer, der udvikler de unge selv, som eksempelvis at kunne tale foran andre mennesker, styrke sin retorik og at have ansvar. Eksempelvis udtaler Emil:

”Jeg tror den største værdi i det hele taget har været den der form for, hvad skal man sige, realisering og selvindsigt, altså, man kan godt få noget igennem (...) Så den der, hvad kan man sige, personlige udvikling, der har været i at blive, hvad kan man sige, det der med at modne og kunne tage det ansvar,

der ligesom er i det, og kunne stå for dagsorden. Det er ikke nødvendigvis en stor kompetence, men at planlægge møder og stå for møder og det der” (Emil, bilag 3J:205).

Af Emils citat fremgår det tydeligt, at han føler sig empowered; han føler sig myndiggjort ved, at han føler han får opbygget sine kompetencer og får ny viden om det politiske system, som stiller ham stærkere, hvis han senere i livet ønsker at deltage i politik eller andre aktiviteter af demokratisk karakter. Samtidig føler han sig mægtiggjort, da han har en oplevelse af, at man faktisk godt kan få noget igennem. Han oplever altså ikke, at der er langt fra ham som borger og op til politikerne. Mikkel har en nogenlunde lignende forståelse af, hvad han får ud af deltagelsen i Ungeforum:

”Selvfølgelig styrker det da min retorik, i og med, det her med at debattere, måske være ude at holde nogle foredrag og lidt forskelligt og så hjælper det mig helt vildt meget med det administrative, det der med at der ligesom er noget, som du skal have styr på” (Mikkel, bilag 3K:216).

De unge nævner altså alle de “rigtige” kompetencer, som vil se godt ud på deres CV. Det er kompetencer, som i det senmoderne samfund er vigtige og gode. Det er en del af fortællingen om selvrealisering, som de unge fanger. Både Emil og Mikkel viser i deres citater, at de forstår det samfund de er en del af og de ved dermed ved, hvilke egenskaber og kompetencer, der i nutidens samfund er værdsatte. Det viser igen, at de personer, som indgår i Ungeforum er ressourcestærke og kan følge med samfundstendenserne. De to resterende medlemmer nævner ikke noget personligt udbytte ved deltagelsen. Casper og Oscar nævner at de er del af et fællesskab og Casper lægger meget vægt på, at han føler han har indflydelse og kan ændre på beslutninger i kommunen.

Nemizis

Vi besøgte Nemizis en dag i marts i deres klubhus, som er en nedlagt tankstation, der ligger uden for Hjørring centrum i et industriområde. Her mødte vi formanden, Karsten og tre medlemmer af klubben. Karsten startede foreningen op for nogle år tilbage, efter han havde arbejdet i et træningscenter, hvor der var nogle unge drenge, som havde nogle problemer. Karsten fik de unge drenge til at blive en del af centeret ved at de gjorde rent og ordnede maskinerne, men da Karsten fik nyt job, blev drengene smidt ud, da de andre medlemmer mente, at de skabte dårlig stemning. Nemizis blev en realitet efter kommunen havde kontakt Karsten og spurgt, om han ville starte en ungdomsklub og få de unge drenge med derover. Formålet med foreningen blev, at man ville samle unge med fælles

interesser som for eksempel at lave aktiviteter, som giver sammenhold og stabilitet imellem medlemmerne. Herunder laver foreningen også forskellige aktiviteter som for eksempel bowlingaftener, udflugter, kurser mm. I formålet, nedskrevet i deres vedtægter, er også, at foreningen skal udføre forefaldende arbejde for den offentlige- og private sektor i Hjørring Kommune og at deltage som frivillige ved Dana Cup, som er Danmarks største sportsevent og verdens mest internationale ungdomsfodboldturnering. I disse opgaver ligger en opdragelse til, at medlemmerne skal lære at tage ansvar for sig selv og andre, at være med i et stort netværk og tage del i andres erfaringer og viden. Herunder er der mulighed for, at man kan deltage i det frivillige arbejde, som klubben udfører. I vedtægterne bliver der lagt vægt på, at mange medlemmer har udfordringer i dagligdagen. Dette udtrykker Karsten også:

“Vi har selvfølgelig, alle har jo et eller andet problem eller nogle har ikke problemer, men har nok et eller andet alligevel” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:78).

Derfor er der indskrevet i vedtægterne, at foreningen vil fungere som et socialt samvirke for de af medlemmerne, som måtte have problemer i dagligdagen. Herunder vil foreningen udvise stor vilje og fleksibilitet over for medlemmerne samt tilstræbe en ekstra hjælp for de medlemmer, som måtte have behov for det. Om dette siger Karsten:

“Jeg synes da vi, altså, man hjælper hinanden herude (...) Har man noget privat og man kommer med det, så vil jeg da mene, at der bliver gjort et eller andet for det, eller vi prøver på at gøre et eller andet for det. Måske ikke altid her i huset, men altid, så er det ikke en lussing, der virker, men så kan vi i hvert fald sende videre og sige, hvor man skal hen eller hvad man kan gøre for at gøre et eller andet for at komme videre med det problem, ikke også” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:78).

I foreningen er der altså et klart ønske om, at medlemmerne skal kunne søge hjælp og få et alternativt netværk og fællesskab. Der er også et mål om, at medlemmerne herigennem skal hjælpe sig selv til at forbedre deres livskvalitet. Foreningen har, ligesom alle andre foreninger, en bestyrelse og holder en årlig generalforsamling. Desuden er der et årligt kontingent på 200,- for hvert medlem.

Medlemmerne i Nemizis

I klubben går man ikke så meget op i, hvor gamle medlemmerne er, da det er vigtigst, at der er plads til alle og så må man ændre på de formelle regler, hvis det skal være. Der er omkring 50 medlemmer i klubben, hvoraf de otte er piger. Karsten fortæller:

“Jeg ved ikke, hvor den ligger, men vi er ikke så gode til piger, måske også fordi man siger tingene direkte og der bliver ikke pakket noget ind i hvert fald og så kan det godt være man bliver stødt, måske, jeg har ikke hørt det, man bliver det, men vi holder ikke på dem ret længe” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:83).

Størstedelen af medlemmerne er altså drenge og det miljø, der er i klubben, tiltaler ikke umiddelbart piger, ifølge Karsten og de andre medlemmer. Det bliver yderligere fortalt, at de piger, som kommer er “hårde” og godt kan sætte drengene på plads.

De medlemmer, som deltog i interviewet havde primært erhvervsuddannelser som landmand, kok og maskinmester, mens en gik på Produktionsskolen og en anden på Erhvervsskolen. De er dem, som Niels Hausgaard vil kalde “de praktisk begavede”, som en medarbejder fra kommunen udtrykte det (René, Event- og oplevelsesdesigner for Naturmødet, bilag 3C:57).

Et kendetegn for medlemmerne i Nemizis er deres måde at give svar på. Det er ofte meget umiddelbare og jordnære svar, de kommer med; når vi spørger, hvad de får ud af, at være med på deres jobs, svarer Christopher: *“Gratis mad”* (bilag 3D:92), eller når vi spørger, om de ofte taler med en af de ledende politikere, svarer de (bilag 3D:92):

Christopher: *“Han er ikke så meget til kaffe, har jeg lige fundet ud af”*

Fillip: *“Han er bedre til øl”*

Denne umiddelbarhed er noget, der kendetegner medlemmerne gennem hele interviewet. Yderligere findes der en bestemt jargon mellem medlemmerne. Den tone der er mellem de unge og måden at være på, er ens blandt alle medlemmerne og til tider ret hård. De unge driller hinanden, som i denne dialog mellem Christopher og Phillip (bilag 3D:108):

Fillip: *"Ja, jeg har fandme flyttet mig meget"*

Christopher: *"Hvor hen?"*

Fillip: *"Over det hele"*

Christopher: *"Vi har fandme ikke opdaget noget endnu"*

Fillip: *"I det mindste er jeg ikke blevet så fed, som du er"*

Christopher: *"Nå, okay, undskyld, Hr. [navn, red.] derovre, ikke også"*

Det ses altså, at tonen blandt medlemmerne er meget hård, men det lod ikke til, at der var nogle medlemmer, der blev stødt, da de alle var enige om den jargon, som herskede iblandt dem. Tonen viser også, hvad det er for nogle medlemmer, der findes i Nemizis og det er denne tone, som også henvises til, når de fortæller, hvorfor der ikke er så mange piger i klubben.

Arbejdsopgaver i Nemizis

I klubben kan man både komme og hænge ud og være sammen med de andre medlemmer og samtidig er de også på jobs og laver forskellige aktiviteter. Medlemmerne har en opdeling mellem aktiviteter og jobs:

"Jobs, det er jo der, hvor vi er ude at arbejde og aktivitet, så er vi ude at gokarte eller bowle eller sådan noget" (Fillip, bilag 3D:93).

Når klubben er på jobs, er det altså de opgaver, som de er blevet "bestilt" til at lave, eksempelvis af Hjørring Kommune eller Dana Cup, mens aktiviteter er der, hvor de mødes og slapper af og er sociale sammen. Det er forskelligt, hvor meget medlemmerne deltager i jobs og aktiviteter. Der er nogle, som kun kommer i klubben og andre, som kun kommer til jobs:

“Du kan jo godt være aktiv medlem af klubben og så bare sige, at man godt vil komme på klubaftener, men man vil ikke komme til jobs, det må man jo gerne. Man behøver ikke komme til jobs, det kan man jo vælge, at man ikke har lyst til. Det må man gerne” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:83).

Medlemmerne er altså ikke tvunget til at deltage i det frivillige arbejde, men under interviewet gjorde de pågældende medlemmerne meget ud af, at fortælle om deres jobs og det stod klart, at det var noget, som de satte en stor ære i. Nemizis har mange forskellige samarbejdspartnere og mange af deres jobs går igen år efter år, men der er også folk eller foreninger, som kontakter dem, hvis de har noget arbejde, der skal udføres. De største jobs på året for Nemizis er Dana Cup samt Naturmødet i Hirtshals, hvor medlemmerne skal opbygge en kæmpe scene af 2500 paller, som tager to uger at samle og tre dage at rive ned. Om arbejdsopgaverne ved Dana Cup fortælles der:

“Vi har vejspærringer derude, fire vejspærringer, klokken otte om morgenen til klokken seks om aftenen, så er der nogle nattevagter (...) De sælger jo for 1,2 million derude hver dag, så det er et kæmpe telt, så der er vi to mand, der sover, så der har vi turnusordning på, så alle får lov til at prøve det og så har vi selvfølgelig aftenvagten, hvor vi går security på diskopladsen” (Karsten, Leder for Nemizis, bilag 3D:97).

Interessant i dette citat er, at medlemmerne skiftes til at sove, netop så alle kan være med til at *prøve*, at være med i turnusordningen. Heri ligger, at det er noget medlemmerne gerne vil være med til. Det er altså ikke en sur pligt, men en attraktiv opgave.

Nemizis har samtidig et tæt samarbejde med Hjørring Handel, hvor de udfører det praktiske arbejde, når der afholdes Open By Night, blandt andet med at sætte flag op og det er dem, som står for at sætte julepynt op i byen. Dette er blot et udpluk blandt mange eksempler, men fælles for dem alle er, at Nemizis udfører alt det praktiske omkring afholdelsen.

Udbytte af deltagelse i Nemizis

Selvom formålet med Nemizis var, at skabe et alternativt fællesskab for unge, der kunne have problemer, får medlemmerne også nogle personlige gevinster ved at være en del af klubben. Det er både på et personligt plan, men også gevinster, som de kan bruge i deres egne jobs. Christopher fortæller:

“Jeg kan i hvert fald komme med et eksempel; for to år siden, da jeg startede her, da.. jeg har haft fast arbejde de sidste fem år, men jeg var meget sådan; årh, agtigt, arbejdspladser var sådan rigtig årh. Så kom jeg ud på de arbejdspladser her og her får man sådan direkte at vide, at du skal nok være lidt mere effektiv, selvom det er frivilligt arbejde, så må du stadig gerne vise, at du er lidt effektiv, så man kan få en arbejdsplads til at hænge sammen” (Christopher, bilag 3D:108).

Christopher fik altså et helt andet syn på, hvordan det er at være på en arbejdsplads og lærte også, at arbejde hurtigere og være mere effektiv. Han fortæller også, at efter han blev medlem af klubben, blev han forfremmet et år efter. Han tilskriver læringen fra, at være med på jobs i klubben, en stor del af æren for det. Phillip fortæller også:

“Ej, jeg har virkelig udviklet mig meget. Altså, man får at vide, hvis det ikke er blevet gjort ordentligt, det gør man. Men det tager man også med sig videre jo” (Phillip, bilag 3D:108).

De ting, som medlemmerne i Nemizis lærer i klubben og gennem det frivillige arbejde, er således kompetencer, som de kan bruge i andre sammenhænge. Andre former for udbytte ses også i følgende dialog (bilag 3D:109):

Christoffer: *“Man bliver mere selvstændig også, og social (...) Orden, det lærer man faktisk også herude; hvem skal ordne tingene?”*

Karsten: *“Og snakke med kunder. At være social til jobmøder”.*

Phillip: *“Ja, det lærer man også noget af”.*

Der er altså mange personlige gevinster ved at være med klubben, hvilket også er noget, som medlemmerne kan bruge i deres arbejdsliv. Et andet element, som gør sig gældende for medlemmerne er også en klar oplevelse af anerkendelse for deres arbejde. Phillip og Christopher fortæller om, at de satte julebelysning op (bilag 3D:93):

Christopher: *“Der er mega mange at gå og høre på, at da jeg startede heroppe, de synes det er super fedt, vi gider gøre det, når de andre er for dovne til at gøre det”*

Fillip: *“Men jeg tror også lidt, det er det der med, at når man så har, når vi for eksempel har brugt en time på julebelysning for eksempel, så når folk begynder at snakke om ‘det er fedt, det julebelysning deroppe’, så er det fedt at kunne sige ‘det er os, der har været med til at lave det’”*

Medlemmerne oplever altså, at få anerkendelse for deres arbejde og at folk sætter pris på det. Af citaterne fremgår en vis form for stolthed over, at det er dem, som har udført arbejdet. Samtidig sætter medlemmerne en meget stor ære i, at de flere gange er blevet nævnt i taler (bilag 3D:114):

Christopher: *“Jeg tror faktisk det vildeste, vi har prøvet indtil videre, det var dengang vi havde åbning af julepynt sidste år, hvor ham der, han talte om os”*

Fillip: *“Ja, vi er faktisk flere gange blevet nævnt i taler”*

Denne stolthed og store følelse af anerkendelse, forklarer René godt i dette citat:

“Jeg tror de føler sig anerkendt af det stykke arbejde, de udfører (...) Man er lige pludselig noget, fra bare at have hængt ud på det her gadehjørne” (René, Event- og oplevelsesdesigner for Naturmødet, bilag 3C:62).

Som det er blevet beskrevet, har mange af medlemmerne nogle udfordringer i dagligdagen og ved at komme i klubben, føler medlemmerne altså pludselig at de *er* noget og gør en forskel for andre. Det er muligvis ikke en følelse, som de har haft før de blev medlemmer af klubben.

Et andet udbytte for medlemmerne af Nemizis er også det fællesskab, som de har sammen i klubben. Dog skal det gøres opmærksom på, at interviewet foregik som et fokusgruppeinterview, hvor der også kan have været en påvirkning af hinanden og de derfor i denne situation kommer til at overgøre deres fællesskab. Vi mener dog ikke at interviewformen alene kan have påvirket medlemmerne til at definere dem selv i et fællesskab. Alt hvad de unge foretager sig, handler om at være en del af et fællesskab. Magnus fortæller her om, hvilken følelse de får, når de tager hjem fra jobbet på Dana Cup, hvor de har været sammen i en uge:

”Ja, og så om søndagen, så går vi hjem alle sammen og græder, fordi vi mangler hinanden” (Magnus, bilag 3D:98).

En anden kalder Nemizis for sin familie og da vi spørger, hvorfor de vil være med til jobs, hvor de indimellem skal være klar klokken 04.00, så handler det altid om det fællesskab de har internt i Nemizis. Det er også dette Phillip lægger vægt på:

”Det er jo sammenholdet igen. Det er dem, man gør det sammen med” (Phillip, bilag 3D:105).

Det fællesskab som er skabt, henføres også til de unges udfordringer i hverdagen. Der bliver i flere sammenhænge fortalt, at Nemizis er et sted man kan gå hen, hvis man gerne vil tale med nogen, om de udfordringer man møder i hverdagen. Disse udfordringer er noget, de unge er fælles om at have. Eksempelvis fortæller Lasse:

”Har man nogle problemer derhjemme, så er det altid godt at komme, at tage i klubhuset og så snakke med Karsten om det” (Lasse, bilag 3D:79).

Det ses altså tydeligt, at fællesskabet i høj grad er baseret på de problemer, som medlemmerne oplever at have og her spiller lederen, Karsten også en central rolle. Han siger dog selv, at han ikke kan forestille sig, at medlemmerne kommer der, bare fordi han er der (Bilag 3D:79).

Roots-scenen på Naturmødet

Naturmødet foregår i Hirtshals og løber af stablen sidst i maj. Hjørring Kommune er arrangør af eventet. Når vores informanter bliver spurgt ind til, hvad Naturmødet er, tager mange udgangspunkt i, at det er et folkemøde. Her Jakob som eksempel:

“Altså, det er jo folkemødet og jeg tror, det er ligesom grundtanken. Naturmødet er jo inspireret af Bornholm og inspireret af Kulturmødet og altså, den måde at bringe mennesker sammen, den måde at indgå i fællesskaber og den måde at have dialog på” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:118).

Ved et folkemøde forstås altså tanken om fællesskab og at være i dialog med hinanden. Marius ser også Naturmødet som et folkemøde. Han har dog fokus på naturen heri:

“Man kan sige, det er jo lidt en pendant til Folkemødet, bare... omhandlende nogle emner, som har med natur at gøre” (Marius, bilag 3N:241).

Naturmødet ses altså som et folkemøde og flere beskriver også Naturmødet som en platform, der stilles til rådighed, hvor man kan deltage i forskellige debatter omhandlende natur. Jakob fortæller:

”Altså, det der med at det var den selvudfyldte platform og at det var en mulighed for at komme i dialog med andre mennesker” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:121).

Maja nævner også en platform, hvor de unge kan udfolde sig:

”Men der er også faktisk en del unge, som er dygtige til de her ting og også har noget på hjerte og de må også gerne få en platform. Så det er dels dét, men det er ikke det vigtigste. Det vigtigste er egentlig, at man giver et rum, hvor de unge har lov til at sætte dagordenen og debattere på den måde, de gerne vil” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:140).

For Maja er det altså ikke en platform, som er det vigtigste, ligesom Jakob mener, men det er stadig et rum for de unge, hvor de kan deltage i debatten og hvor der er plads til de unge. Netop denne beskrivelse af Naturmødet og herunder ungescenen, Roots, leder tankerne hen på Habermas' teori omkring den offentlige sfære. Habermas taler netop om et rum, en offentlighed, hvor der er mulighed for at byde ind. I offentligheden er det den rationelle tankegang, som er dominerende, da andre skal overtales til en vis grad for at man kan nå til enighed (Gregersen 2009:711). Pointen i Habermas' teori er, at individerne i livsverdenen kan samtale, hvilket benævnes som en kommunikativ handling, som gennem diskussion og argumentation kan overføres til systemet (Carleheden 2010:408). Her introduceres endnu et begreb, nemlig deliberation, som henviser til, at individerne i offentligheden lytter til hinandens argumenter for at nå til enighed eller i hvert fald bevæge sig mod hinanden (Ibid:411). Jakob oplever, at det på mange måder er det, som sker på Naturmødet:

”En anden måde er jo, hvis I forestiller jer en debat ude på Roots, så sidder der en gut fra landbruget, der sidder en pige fra de grønne organisationer og der sidder måske nogle mennesker fra forskningen, altså, fra universiteterne og SEGES, hvad hedder det, Landbrugets Vidensinstitut og så videre,

ikke? Og de sidder og debatterer et eller andet, hvilket emne det lige er, det ved jeg ikke, men det vi så har oplevet, det er jo så, at så sker der et eller andet i den debat, som gør, at de opnår en eller anden forståelse for hinanden. Og dét, at de opnår den der forståelse og den der relation, jamen, så kan det være at de siger; 'jamen, vi er faktisk ikke så uenige om det, som vi troede. Lad os lige prøve at arbejde videre på det her og så gå hjem' og så mødes de efterfølgende, altså, det har vi hørt og så sker der et eller andet. Og det er ikke sådan, jeg kan ikke påvise et eller andet konkret output, men vi kan bare høre de der tendenser og de der ting der sker, når man mødes" (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:124).

Han fortsætter og siger:

"Så begynder folk at kende hinanden og få en fornemmelse for tingene og altså, der sker bare en eller anden udvikling. Det er skide svært sådan at gribe det, men jeg synes bare, at den er der på en eller anden måde" (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:125).

Den udvikling som Jakob oplever at have svært ved at sætte ord på, kan netop begribes af begrebet omkring deliberation. Nemlig, at der i offentligheden og med den kommunikative handlen sker det, at individerne lytter til hinanden og dermed nærmer sig hinanden. Naturmødet skaber således nogle muligheder for, at de unge kan deltage i den offentlige debat. Der er dog ingen tegn på, at den kommunikative handlen, hvor individernes samtaler i offentligheden, som foregår i livsverdenen, overføres til systemet og rodfæster sig der. Vi finder ikke, at der er nogen fra kommunen, som omdanner den viden, der produceres på Naturmødet til egentlig politik. Det handler i højere grad om, hvad borgerne imellem finder frem til. De kan så efterfølgende vælge at gøre det til politiske dagsordener, som kan bringes op i byrådet eller andre politiske arenaer, men det er ikke et aspekt, vi finder på Naturmødet.

Som det er beskrevet før, tages der her udgangspunkt i Roots-scenen, som er en scene i et telt, hvor der foregår forskellige debatter, foredrag og diskussioner. Det er en "scene for unge af unge". Målgruppen er som udgangspunkt unge fra 15-25 år. Der er workshop-aktiviteter i teltet og udenfor teltet er der aktiviteter af forskellig art. Som et konkret eksempel kommer en fra TV-programmet "Gutterne på kutterne" og fortæller om, hvordan det er, som ungt menneske, at vælge at leve et liv på naturens præmisser, som man gør, når man er fisker. Samtidig er der samarbejde med en højskole og efterskole

fra Nordjylland, som skal lave forskellige aktiviteter, som man kan deltage i. Ungescenen er lidt mere “vild og skør” end de andre scener og det er også valgt at gøre det lidt mere “kinky” for at ramme det unge publikum. Maja fortæller:

“Men formålet med det er, at give dem [de unge red.] en scene, som ikke er for børn, men som heller ikke er voksen-kedelig” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:141).

På den måde håber man, at Roots-scenen kan blive et sted med en lidt mere afslappet og uhøjtidelig stemning. Formålet med Roots er yderligere at give en platform til unge, som har noget på hjerte og give dem et rum, hvor de selv får lov til at sætte dagsordenen og debattere på den måde, som de gerne vil. Maja fortæller også:

“Det er også vigtigt at sætte fokus på, at vi generation for generation bliver mere fremmedgjorte for naturen (...) Vi ser det jo, generation for generation kommer mindre og mindre ud i naturen og jo mindre, man kommer ud i naturen, jo mere fremmedgjort bliver man for den og jo mindre forstår man egentlig, hvad den handler om” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:141).

Der er altså også et større budskab med Roots-scenen, som Maja fortæller. Det handler om, at mennesker er blevet mere fremmedgjorte over for naturen og det er vigtigt, at især de unge får øjnene op for det. Vigtigheden i, at inddrage de unge og at have en decideret ungdomsscene, udtrykker Jakob også i følgende citat:

“Jamen, vi tænker jo, det er der alt opstår. Altså, det er jo ligesom dem [de unge red.], der er med til at tegne fremtiden, det er jo dem.. ja, altså, det er jo en bærende del, også i den der demokratitanke, samfundstanken. Det er jo altafgørende at de er der” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:132).

At de unge spiller en vigtig rolle, også i forhold til fremtiden, fortæller Marius også:

“Det er meget vigtigt, altså, jeg synes det er et meget, meget vigtigt emne [naturen red.] for de unge, især for de unge, fordi det er jo deres fremtid på en måde” (Marius, bilag 3N:240).

Ved at have en decideret ungdomsscene mener Jakob også, at man rammer ind i noget, som faktisk interesserer unge mennesker:

“Der tror jeg bare vi rammer ind i noget igen her, hvor de unge, de interesserer sig faktisk for naturen. De unge er optagede af, altså, vi hører mere at det har noget med mental sundhed at gøre. Det er et sted, man kan dyrke sport (...) Altså, jeg tror bare det er noget, som kan tænde dem på en anden måde end en ideologi eller et politisk parti, som står for sådan en hel vifte af ting.. Altså, det her er noget, som er mere håndgribeligt” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:122).

Jakob har altså en forventning om, at de unge rent faktisk gerne vil deltage på Naturmødet og at de faktisk interesserer sig for naturen. Han mener også, at ved at det handler om natur, bliver det mere håndgribeligt, da man så ikke skal forholde sig til flere forskellige emner. Her rammer Jakob ind i den del af den eksisterende litteratur, som fortæller at unge deltager i det, som blandt andet kaldes individuelle handlingsmuligheder. På Naturmødet er det muligt for den enkelte at gribe chancen og fortælle om lige netop dét, som vedkommende selv synes er interessant. Det er netop ikke den partipolitiske linje der trækkes ud, hvor den unge i alle sine valg skal bekende sig til en bestemt ideologi, som Jakob siger. Naturmødet har derfor også en karakter af at være af en form, som vi fra tidligere forskning ved, at de unge faktisk deltager i.

Deltagerne på Naturmødet

Når man skal se på, hvem der deltager på Roots-scenen, fortæller Maja, at de primært har kontaktet nogle, hvor de tænkte, at der kunne være en berettiget forventning om, at de gerne ville lave en debat og interesserede sig for natur. Man har derfor valgt at kontakte forskellige organisationer som for eksempel Green Peace, Danmarks Naturfredningsforening osv. Samtidig kommer der også mange fra universiteterne eller andre uddannelsesinstitutioner og de fleste er derfor over gymnasieniveau. Jakob fortæller, at til sidste Naturmøde var der ca. 60% almindeligt oplyste borgere og 40% lægmandseksperter (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:118). Han fortæller, at mange af dem, som kommer og deltager på Naturmødet er folk, som i forvejen beskæftiger sig med naturen eller andet relateret hertil. Det kan være de er på en højskole med fokus på natur, har biologi på gymnasiet eller er medlem af en politisk ungdomsorganisation med fokus på miljø.

At have en særlig interesse for naturen er også noget, som gør sig gældende for vores informanter. Ved at kigge på deres uddannelsesmæssige baggrund ser man, at en har læst Natur- og kulturformidling, en anden har en kandidatgrad i Naturressourcer og Udvikling, mens en tredje har læst Ernæring og Sundhed og har en særlig interesse for bæredygtig mad. Sidste informant går på en ungdomsuddannelse, men er blandt andet spejder i sin fritid. Vores informanter kan dermed beskrives som forholdsvist ressourcestærke. Det ses blandt andet ved at deltagerne i det hele taget deltager på Naturmødet, tager stilling til forskellige problematikker i hverdagen i relation til naturen og miljøet og alle, på nær en enkelt, som går i gymnasiet, har videregående uddannelser. Fælles for vores informanter er også, at de alle ser deres interesse for natur som en personlig interesse og ikke nødvendigvis som noget, som de har med hjemmefra. Laura fortæller:

“Jeg har altid været meget glad for dyr og så er det nok koblingen til at være glad for dyr, også, sådan, at sætte pris på naturen og også sådan være med til at beskytte naturen og dyrene (...) Jeg spiser ikke kød og jeg køber primært genbrugstøj og jeg sorterer mit affald, den sådan meget stereotype, sådan, ja, grønne byboer (...) Det er nok en interesse, en hvad skal man sige, empatisk interesse i forhold til dyr og natur, ja” (Laura, bilag 3M:232).

Det ses, at Laura ikke har interessen for natur med hjemmefra, men at det er en personlig interesse. Samtidig er der også en form for politisk budskab i Lauras handlinger, da hun til hverdag tænker over, hvordan hun bedst passer på naturen og miljøet. Da Nanna bliver spurgt, om hun har interessen for natur med hjemmefra svarer hun ligeledes, at det er noget, som er kommet lige så langsomt, efterhånden som hun er blevet ældre (Bilag 3O:251). Deltagerne er altså optaget af forskellige sager i deres hverdagsliv, som særligt er med tanke på naturen. Da Marius bliver spurgt, om hans interesser bunder i hans opdragelse, siger han:

“Altså, jeg har altid været meget politisk, jeg kommer jo fra en flygtningefamilie... Min mor er fra Chile og min far er fra Argentina og hele min familie er flygtet på grund af politiske forfølgelser i Latinamerika, der i 70'erne” (Marius, bilag 3N:240).

Det er altså en anden form for politisk interesse, som Marius taler om, når han bliver spurgt om, hvorvidt hans interesse bunder i hans opdragelse. Dog er han også interesseret i mange andre sager i

hverdagen. For eksempel fortæller han, at han er i gang med at opbygge en selvforsynende landsby (Bilag 3N:241).

Arbejdsopgaver for deltagerne på Roots-scenen

Fælles for informanterne er, at de alle skal deltage på Roots-scenen med forskellige debatter og aktiviteter. Marius er meget optaget af naturen og at man skal passe på den og ved at komme på Naturmødet mener han, at han kan være med til også at gøre unge mennesker bevidste om denne vigtighed:

“Det [miljø, red.] er et kæmpe spørgsmål og det bliver kun mere kompliceret og besværligt i fremtiden, så.. det er godt givet ud, ligesom at undervise vores børn og unge i at passe på naturen og passe på sig selv i naturen, men også at passe på naturen generelt, så forstå at man, at man som menneske på planeten er en del af en større cyklus, som man skal have respekt for også” (Marius, bilag 3N:240).

Marius håber altså at hans deltagelse på Naturmødet kan være med til at give unge en forståelse af, at naturen er vigtig og at man ikke kun skal tænke på sig selv. Han skal blandt andet stå for nogle aktiviteter, hvor han lærer andre at lave bæredygtig mad i naturen.

Laura skal stå for en debat for den virksomhed, hun arbejder for. De laver rejser for unge, som for eksempel i deres sabbatår kan rejse til udlandet og lave frivilligt arbejde i relation til natur. Hertil bliver temaet for hendes debat følgende:

“Hvorfor synes vi naturen i fjerne lande er mere spændende eller mere vigtig end den danske og hvorfor tager vi til udlandet for, hvad kan man sige, at redde naturen, groft sagt, og kan vi ikke gøre noget tilsvarende hjemme i Danmark?” (Laura, bilag 3M:230).

Ud af Lauras citat kan man altså udlede, at de unge rent faktisk bekymrer sig om naturen, men det er ikke nødvendigvis naturen i Danmark, som man finder spændende. Det vil hun gerne gøre mere opmærksom på. Dette stemmer også godt overens med vores fund i litteraturen omkring, at unge gerne laver frivilligt arbejde og faktisk interesserer sig for samfundet og gerne vil gøre en forskel (Dalton 2009: 2).

Nanna har for nogle år siden startet en virksomhed, som hun kalder en aktivistisk virksomhed. Hun fortæller yderligere:

“Det er en virksomhed, som ikke er startet med det formål at tjene penge, men snarere med et formål om at kæmpe for nogle bestemte sager, i min sådan umiddelbare hverdagsverden og.. der har jeg så startet et projekt (...) som handler om natur og at skabe noget mere vild natur i Danmark” (Nanna, bilag 3O:250).

Overordnet har Nanna altså en sag, som handler om at have mere fokus på naturen, især i Danmark og de laver altså forskellige projekter i virksomheden for at fremme dette kendskab og gøre folk mere opmærksomme på forskellige problematikker forbundet med naturen. Ved at deltage på Roots-scenen mener hun, at virksomheden kan fremme dette budskab.

Sofie skal deltage på Naturmødet ved at få andre unge til at holde taler omkring FN's verdensmål. Dog var hun ved foretagelsen af interviewet endnu ikke helt sikker på, hvad de konkret skulle og hvad der konkret skulle foregå. Da hun skal svare på, hvorvidt man kan støtte op om verdensmålene i hverdagen, siger hun:

“Ja, det tror jeg helt bestemt godt at man kan, men det er også det, det tror jeg også kan være lidt svært som sådan, når man sidder i Danmark og lige se sådan, hvordan man kan gøre det sådan. Og nogle verdensmål er nok også nemmere end andre, men for eksempel sådan noget som lighed mellem kønnene, det tror jeg sådan også at man kan have fokus på i sin hverdag, eller passe på livet på land ved at lade være med at smide skrald i naturen, eller bruge mindre vand, det tror jeg også man sådan som.. ens person kan være med til” (Sofie, bilag 3L:228).

Informanterne har altså hver deres agenda og aktivitet, som de skal deltage med på Roots-scenen. Der er forskel på, hvor meget de går op i deres sag og hvor meget de mener man kan ændre på det i hverdagen. Netop dét at ville ændre på noget og have et politisk budskab, er det vi tidligere har defineret som politisk deltagelse. De interviewede fra Roots-scenen passer derfor ganske fint med den teoretiske definition.

Udbytte af deltagelse på Naturmødet

Da Laura bliver spurgt om, hvad hun forventer at få ud af, at deltage på Naturmødet, har hun flere forskellige perspektiver:

“Jamen, altså, først og fremmest er der det sociale, fordi vi ligesom, os ansatte og de frivillige, ligesom mødes i Verdens Skove på tværs og laver noget sammen. Og så tænker jeg også, sådan noget med (...) ligesom det her med at komme ud og høre nogle foredrag eller nogle oplæg og måske få nys om nogle andre organisationer eller mennesker, der arbejder med natur og sådan” (Laura, bilag 3M:234).

Laura har altså både et socialt perspektiv, hvor hun tænker på det sociale i deltagelsen; de mødes alle i organisationen og skal være sammen og hun fortæller også, at de har lejet en hytte, hvor alle fra organisationen kan overnatte. Samtidig tænker hun også på et fagligt perspektiv, hvor hun kan blive klogere og samtidig opbygge et netværk af andre naturinteresserede.

Nanna har derimod fokus på en mere personlig gevinst ved deltagelsen. Hun har også deltaget på Naturmødet sidste år og fortæller:

“Jamen, det tror jeg mest bare var personlig, sådan.. vi ville bare gerne være der, hvor det skete, altså, det er jo nok den største, sådan, naturbegivenhed hvert år, der foregår, så det er jo ligesom der, hvor alle er, der interesserer sig for natur og det er også bare fedt, at være der og netværke og falde i snak med folk. Nok i virkeligheden, ud fra projektets side, så var det nok netværk, vi tænkte på; at det var fedt at komme op og.. det har helt sikkert også givet en masse netværk. Vi fik mange flere medlemmer efter det og vi fik nogle aftaler om, at holde foredrag nogle steder, vi fik snakket med nogle seje mennesker fra forskellige steder i landet, som gerne ville bakke os op, så ja, det var det, tror jeg” (Nanna, bilag 3O:252).

Da Nanna ikke kommer som “privatperson”, men med sin egen organisation, har hun mere fokus på, at få udbygget kendskabet til organisationen og få opbygget et netværk. Samtidig oplever hun, at når de deltager i forskellige ting, kommer der hurtigt flere medlemmer.

Da Marius bliver spurgt om, hvad han forventer at få ud at deltage på Naturmødet, starter han med at fortælle:

“Jamen, altså, udover at jeg, jeg synes det er spændende og jeg.. det er jo også en træning for mig, for jeg har jo ikke, jeg er jo ikke decideret vant til at lave sådan nogle her events, så det er jo en

udfordring og det er jo også det der med, man har jo ligesom sin skole og sit arbejde ved siden af, så det er jo også det der med at kunne koordinere det hele uden at være stresset, ikke? (...) Og så får jeg nogle mega gode kontakter, altså, det der med at kunne kende folk og skrive med folk og samarbejde med folk” (Marius, bilag 3N:245).

Det første Marius tænker på, er altså et personligt udbytte; han bliver bedre til at planlægge sin tid og koordinere aktiviteter og samtidig tænker han også meget på at få udbygget sit netværk og samarbejde med andre, hvor de kan lære af hinanden. Han har dog også en forventning om, at kunne komme ud med sit budskab:

“Men det kunne jeg forestille mig, at mange har; at der er en forhåbning om, ligesom at nå ud til nogle, med de budskaber, man så end har og nå ud til nogle folk” (Marius, bilag 3N:242).

Marius ser altså ikke kun en personlig gevinst, men håber også at hans budskab når ud til flere mennesker. At nå ud med et budskab, er en anden måde at sige på, at man ønsker en vis lydhørhed, hvilket er et af aspekterne i myndiggørelsen. Ét er at have kompetencerne og viden til deltagelse, men en anden del er, at kunne sprede sit budskab og kunne opleve at der er lydhørhed overfor det budskab man har. Marius kan naturligvis ikke udtale sig om, hvorvidt der vil være lydhørhed eller ej, da det er første gang han deltager, men det er en forhåbning han har.

Sammenfattende for, hvad deltagerne får ud af at deltage, kan man bruge Jakobs citat:

“De får en del af det her fællesskab, så jeg tror at dels får de en fornemmelse af, at være en del af noget større, dels får de en fornemmelse af, at få noget viden, får et netværk, og så tror jeg også, bare det at være en del af en fest” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:123).

Deltagerne har altså ikke kun fokus på, at komme ud med deres konkrete budskab, men tænker også på fællesskabet og at udbygge deres faglighed og netværk. Med fællesskab og netværk er den horizontale dimension i spil. Det handler om sine medmennesker og det handler om at gøre noget sammen og i fællesskab finde en løsning. I udbygning af faglighed eller kompetencer handler det teoretisk om, at de unge opnår en myndiggørelse, altså får kompetencer og viden, som sætter dem i stand til at kunne deltage.

Del 3 - Tværgående temaer

Efter at have analyseret Hjørring Kommunes ambitioner og de tre cases hver for sig, vil fokus nu rettes mod de tværgående temaer, som er fremkommet under interviewene. Derfor vil det både være de unge fra alle tre deltagelsesformer og de ansvarlige fra kommunen, som bliver inddraget. Vi vil her se nærmere på, hvordan kommunen formår at opdrage de unge til demokrati og politik og om der er tale om en socialiseringsproces. Herefter ser vi på, om de unge kan beskrives som havende en medborgerskabsidentitet. Vores fund vil herefter blive sat ind i en større sammenhæng og vil blive perspektiveret til nutidens ungdomskultur, som den bliver beskrevet af vores informanter. Slutteligt findes et afsnit omkring generaliserbarheden af vores resultater, foruden en konklusion.

Kommunens opdragelse af de unge til demokrati - en socialiseringsproces?

Der er flere elementer i interviewene, som tyder på at der gennem deltagelse i de tre cases, sker en socialisering af de unge. Det er en socialisering ind i et system og nogle normer, som har demokratisk karakter.

Som det også blev beskrevet i de indledende afsnit omkring de tre cases, er både Ungeforum og Nemizis på mange måder demokratisk opbygget med en formand, næstformand og kasserer og desuden bliver der holdt generalforsamling hvert år og "formelle" møder med en dagsorden. Gennem deltagelsen fortæller medlemmerne af Ungeforum desuden, at de bedre kender det politiske system:

"Jeg har fået indblik i, hvordan politiske beslutninger bliver taget i kommunen og hvordan det hele det fungerer jo. Og hvordan systemet er bygget op" (Casper, bilag 3H:175).

Dette bakkes også op af Mads, som mener, at Ungeforum kan ses som et demokratisk organ, fordi de træffer deres egne beslutninger og har nogle procedurer om, hvordan disse træffes (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:43). Fra kommunens side er der altså et helt klart ønske om, at medlemmerne af Ungeforum skal oplæres i demokrati og hvordan kommunen fungerer. Diana fortæller også:

“Vi skal have fat i dem, når de er rigtig unge, sådan så vi kan bearbejde dem, for så har vi dem i hvert fald i tre år, måske en lille smule mere” (Diana, Udviklings-og kommunikationskonsulent, bilag 3A:23).

Kommunen ønsker altså, at så mange som muligt skal deltage og gerne så tidligt som muligt. I kommunen oplever man nemlig, at de kun har de unge i en kort periode, fordi mange flytter væk for at tage en uddannelse.

I Nemizis ser man også et demokratisk element ved at de har arbejdsgrupper og har en “etter” og en “toer”, når de skal arrangere forskellige jobs. Disse to har det overordnede ansvar for, at alle arbejdsopgaver bliver udført, også den efterfølgende oprydning. Lederen beskriver at medlemmerne er meget selvstændige og selv arrangerer møder med deres samarbejdspartnere:

“Så kører de ud og tager mødet med elektrikerens og ham, der har julepynten og får nogle kurser i, hvordan gør man tingene og så gør man det selv” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:117).

Det er altså medlemmerne, som selv laver aftaler med deres arbejdsgivere. Heri ligger der også en form for demokratisk proces, da medlemmerne bliver udvalgt som “etter” og “toer” alt efter interesse for det pågældende job. Når de har været til møde på kommunen, kommer de hjem i klubben og fortæller om det til de andre medlemmer og her skal der være opbakning fra dem, inden de siger ja til jobbet. Ligesom medlemmerne af Ungeforum fortæller medlemmerne af Nemizis også, at de har lært mere om kommunen og hvordan denne er opbygget, efter at have været med i klubben. Phillip fortæller:

“Og så ved man lidt mere, når man har været med i klubben om, hvad skattepengene egentlig går til, eller, mange af tingene” (Phillip, bilag 3D:112).

Karsten supplerer:

“Det har vi fået indblik i; vi ved, hvem der betaler hvad og vi er lidt mere med i det system, der er deroppe. Det er vi kommet meget mere ind i” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:113).

Dette er også grunden til, at lederen, Karsten stillede op til det, som kaldes "Folkeoplysningsvalget". Dette gjorde han med denne begrundelse:

"Jeg synes jo også bare det er spændende, at være sådan lidt mere med. Fordi, jeg ved jo selv, når vi søger tilskud og vi søger ekstra penge til varme, som vi aldrig har fået, vi søger penge til ekstra husleje, som der også er blevet sagt nej til, det synes jeg bare.. jeg kunne godt tænke mig at vide, hvorfor siger man nej" (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:101).

Karsten ønsker altså at vide mere om, hvordan kommunen er skruet sammen og hvilke foranstaltninger, der gør sig gældende i forhold til klubben. Det er dog ikke noget, som medlemmerne går så meget op i. Phillip svarer blandt andet:

"Kun hvis der er mulighed for noget bedre til vores egen klub, så jo" (Phillip, bilag 3D:101).

Karsten fortæller yderligere:

"Vi har selvfølgelig nogle af knejterne, som er sådan meget, hvad skal man sige, politiske, eller hvad skal man sige, som ved, hvad der foregår og ved også, om vi har en konge eller en dronning i Danmark, så vi har nogle, de er meget skarpe med sådan noget der og ved hvad der foregår og ser TV-avis og sådan noget, men det er ikke ret mange" (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:101).

Igennem interviewet er det tydeligt, at medlemmerne af Nemizis på mange måder opfatter politik som et udtryk for, at man for eksempel stemmer eller følger med i samfundsdebatten, altså en meget klassisk medborgerskabstankegang med aktiviteter som tidligere er defineret som forpligtende. Dette bliver udtrykt gennem dette citat af Christopher:

"Selvfølgelig, når du [Karsten red.] siger det der med at stemme dér. Jeg går selvfølgelig også op i, hvad mine skattepenge bliver brugt på og sådan noget der, det vil jeg gerne stemme om (...) Men udover det, så tænker jeg ikke så meget over det, det gør jeg ikke" (Christopher, bilag 3D:112).

Selve det politiske og det, der foregår på kommunen, er altså ikke noget, som medlemmerne går ret meget op i, men hvis det er noget, som kan komme klubben til gavn, har det en vis interesse. Medlemmerne giver altså udtryk for, at de ikke interesserer sig for politik, men da de bliver spurgt om deres frivillige arbejde ikke er et udtryk for, at man engagerer sig i samfundet, svarer Phillip:

“Det er i hvert fald vores måde at gøre det på (...) Som Christopher han sagde, vi har altid en finger på pulsen om, hvad der sker oppe i gågaden og i Hjørring, så det er vores måde, at være med i det” (Phillip, bilag 3D:102).

Medlemmerne giver os altså ret i, at de på deres egen måde engagerer sig i samfundet gennem deres frivillige arbejde. De tænker deres engagement i samfundet som noget lokalt og de ved en masse om, hvad der foregår i Hjørring og har styr på, hvordan alle ting foregår i gågaden. Grunden til, at medlemmerne ikke tænker dette som en form for politisk engagement, forklarer Karsten i dette citat:

“Jeg tror ikke folk tænker på, at det er politisk, at det foreningsmæssige, det kan også være politisk, det tror jeg ikke man tænker på. Jeg tror mange har nok i deres hoved og har måske også nogle problemer i baglandet” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:102).

Karsten fortæller altså, at det politiske aspekt i det frivillige arbejde ikke er noget, der fylder for medlemmerne. Selvom vi kan se, at der sker en socialisering ind i nogle normer knyttet til demokrati og politik, er det altså ikke noget man i Nemizis gør sig bevidste om. Som det blev beskrevet i ovenstående citat, har mange medlemmer nogle problemer i baglandet og ved at være med i klubben bliver de socialiseret ind i et andet miljø, end det der måske ellers ville have været tilfældet. Christopher fortæller:

“Apropos julebelysning, jeg kan nemlig huske, at lang tid før jeg startede her, da gik jeg tit igennem gågaden om julen, fordi der var juletræer og sådan, lyskæder over det hele (...) Jeg tænkte; hvor kommer alt det her fra?” (Christopher, bilag 3D:94).

Efter at have kommet med i klubben fortæller Christopher, at han pludselig fandt ud af, at det er dem, der laver arbejdet og han synes det er *“fedt, lige pludselig at være en del af det”* (Christopher, bilag

3D:94). Gennem deltagelsen får de unge også øjnene op for, at man ikke skal lave hærværk, fordi der faktisk er nogle, som bruger tid på at gøre Hjørring pæn:

”Nu er det nok ikke så meget kommunen, eller jo, det har det også været, men vi har også haft nogle, som har været ude at lave graffiti og så videre. Og når de så har, eller har stjålet juletræer og når de så har været ude at hjælpe os og fundet ud af, hvordan det egentlig er, at rette op på de ballader, så gør de sgu ikke det igen” (Fillip, bilag 3D:110).

Det handler altså om, at den enkelte får en forståelse for, hvad der foregår i kommunen og at der faktisk er nogle, som bruger tid og kræfter på at pynte op. Ved at være med i det frivillige arbejde i klubben, lærer medlemmerne altså om samfundsansvar og derfor stjæler de ikke længere juletræer eller laver hærværk.

Yderligere fortæller Karsten, at der også sker en form for socialisering af de unge, hvor de lærer, hvordan man er præsentabel overfor eksempelvis en arbejdsgiver. Han fortæller om, når de er til møde på kommunen:

“Så behøver man ikke komme og ligne noget.. ligne en narkoman, så må man godt lige tænke på, at man ser lidt pæn ud i tøjet, når man skal op på kommunen” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:109).

Der er altså en form for “opdragelse” af medlemmerne, hvor Karsten skal lære dem om, hvordan man opfører sig på et rådhus. Samtidig med det demokratiske og politiske aspekt er der altså også en anden form for socialisering for medlemmerne af Nemizis. Der er en form for “dannelsesaspekt”, hvor de lærer hvordan man begår sig i samfundet.

Roots-scenen på Naturmødet er en lidt anderledes form for deltagelse end de to førnævnte. Naturmødet er ganske vist startet af Hjørring Kommune, men interviewpersonerne i dette speciale er ikke selv fra Hjørring Kommune eller Nordjylland i det hele taget. Samtidig er der tale om en anden form for “opdragelse til demokrati”, end de to ovenfor nævnte aktiviteter. Informanterne lægger vægt på, at der er en form for socialisering for andre ved at deltage i Naturmødet. Den socialisering, som deltagerne på Roots-scenen er opmærksomme på, gælder derfor ikke dem selv, men de deltagere, som kommer til at høre deres oplæg eller deltage i samtale og debatter. Laura fortæller:

“I og med, at naturen eller klimaet er i en ret presset situation lige nu, så tænker jeg måske, at det er meget godt, sådan rent oplysningsmæssigt, sådan at få det ud til folket, hvad naturen har af værdi, og hvordan vi skal passe på den (...) Især det her med, at hvis den er meget børnevenlig, at man allerede der sætter ind, overfor sine børn; at hvor vigtigt det er at vide noget om naturen og bruge den” (Laura, bilag 3M:235).

Ved at man har en ungescene som Roots og også en børnescene på Naturmødet, vurderer Laura at man kan være med til at give børn en forståelse for naturen og gøre dem opmærksomme på også at bruge den. Det ligger hende meget på sinde, at folk bliver oplyste omkring, at naturen er i en presset situation. Marius mener også, at han med sin deltagelse kan være med til at præge folk i en bestemt retning:

“Jeg tror det er fordi, hvis jeg står i supermarkedet og måske har været ude og se hvordan, hvordan køerne bliver behandlet, eller hvordan svinene har det, så vil de måske alligevel tænke en ekstra gang; 'er det det, jeg har lyst til at spise? Er det det system jeg har lyst til at støtte, eller skal jeg selv prøve at finde nogle andre alternativer', ikke?” (Marius, bilag 3N:243).

Ved at deltage på Roots-scenen ser Marius altså en mulighed for, at han kan præge, især unge mennesker, til at passe bedre på naturen og i dette tilfælde tænke mere over dyrevelfærd.

Hvorvidt Naturmødet kan ses som en form for opdragelse til demokrati og som en form for socialiseringsproces kan Maja ikke svare helt entydigt på. Hun fortæller dog:

“Jeg synes jo altid, når man har sådan nogle aktiviteter, hvor der foregår en debat, hvor publikum kan gå i dialog, det er jo altid i et eller andet omfang en træning i den her type dialog-baserede meningsudveksling. Så selvom den her måske så ikke får.. Den kan sagtens få en politisk vinkel, for eksempel når vi skal diskutere det her med ulven. Der vil være nogle, der mener noget og nogle, der mener noget andet. Så der kan sagtens være noget demokratisk træning i det, jo” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:143).

Maja mener altså, at Naturmødet til en vis grad kan ses som et demokratisk organ og som en opdragelse til demokrati, da man indgår i dialog og debat med andre. Hun påpeger dog også senere, at det demokratiske ikke er noget, som er et decideret mål med Naturmødet. Dette bakkes op af Nanna:

“Jeg tror ikke nødvendigvis, det er politisk deltagelse, at deltage i Naturmødet, altså, og det ved jeg heller ikke nødvendigvis, om det skal være. Det er jo også en fest for folk, hvor folk kommer og danser til noget god musik og snakker med venner og sådan, men altså, jeg tænker, at der er rigtig mange af de ting, der sker der, der er politiske, fordi at.. det handler om at skubbe samfundet i en bestemt retning, altså, alle har dét til fælles, at de gerne enten vil have mere natur eller vil kæmpe for bedre vilkår for naturen på en eller anden måde” (Nanna, bilag 3O:256).

Ligesom Maja ser Nanna altså ikke Naturmødet som decideret politisk deltagelse, men hun påpeger, at mange af de ting som sker, har et politisk sigte. Jakob er også lidt i tvivl om, hvorvidt Roots-scenen kan ses som et demokratisk organ:

“Jeg tror det kommer lidt an på, hvordan man vinkler det. Jeg hørte sådan en gut sidste år, som sagde, at han tænkte, at den måde vi ligesom greb det an på, altså, det der med at det var den selvudfyldte platform og at det var en mulighed for at komme i dialog med andre mennesker, det udfyldte sådan en demokratisk, jeg kan ikke huske det, han havde sådan en fed formulering, det kan jeg selvfølgelig ikke lige huske, men det er ligesom et hul eller et demokratisk... jeg tror, at hvis man skal kunne kalde det et demokratisk organ, så er det for mig sådan noget der, for man får mulighed for at mødes på tværs af hierarkier, på tværs af organisationer, på tværs af alder, på tværs af køn og det tror jeg da, at der er nogen, der vil sige, at det er der noget demokratisk i, i sig selv” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:127).

Jakob mener altså, på sin vis, at Roots-scenen har elementer af noget demokratisk og at det kan være med til at opdrage unge til at blive demokratiske borgere, da de mødes på tværs af hierarki, køn og alder og kan snakke sammen.

Fælles for de tre aktiviteter er altså, at der i alle tre ses en form for dannelsesaspekt og at der sker en form for socialiseringsproces i alle tre tilfælde. Der sker en socialisering ind i det politiske system gennem inddragelsen, hvor politik og demokrati er det bærende. I tilfældet med Ungeforum handler

det om, at man vil opdrage de unge til at blive demokratiske borgere, der har en forståelse for det politiske system. Dette er der også på sin vis i Nemizis, som også får indblik i, hvordan kommunen fungerer, men heri er også et andet aspekt, som handler om, at medlemmerne skal opdrages til, at tage del i samfundet. Gennem deres frivillige arbejde gør de en forskel for lokalområdet. Med hensyn til Roots-scenen på Naturmødet ses også her en form for socialiseringsproces. Ikke nødvendigvis begrænset til vores informanter, som skal deltage, men ligeledes for de unge, som kommer og er med i deres aktiviteter og deltager i deres oplæg. Her ses en klar forventning om, at man kan oplyse de unge og "opdrage" dem til at tænke mere på naturen. Samtidig er det også tidligere vist, at vores informanter, som planlægger debatterne og eventene, lærer at planlægge og holde debat og yderligere skal de indgå i samtaler og debatter med de øvrige deltagere på Naturmødet, hvilket i sig selv bliver kaldt demokratisk af Jacob. Disse oplever således at kunne tale i en offentlighed, hvor de skal overbevise andre individer om deres holdninger. Således er der også en læringsproces for disse individer, som også taler ind i demokrati og politik.

Demokratisk fællesskab, medborgere og medborgerskabsidentitet

I dette afsnit vil vi undersøge, hvorvidt der inden for de tre typer af deltagelse er tale om, at de unge føler sig som aktive deltagere i et demokratisk fællesskab og herunder om de oplever, at have en medborgerskabsidentitet. En medborger i dette speciale omhandler netop borgere, som er en del af et demokratisk samfund med rettigheder for deltagelse. Som tidligere nævnt har vi i Danmark et repræsentativt demokratisk styre. Rettighederne giver mulighed for at deltage i demokratiet, hvortil Marshall har defineret disse indenfor tre områder: det civile, det politiske og det sociale. Det er rettigheder, som sørger for, at individerne har ret til og mulighed for, at deltage i demokratiet, altså i folkestyret. Hertil ligger også, at der med rettigheder følger pligt til deltagelse. På den anden side handler det om, at borgerne i samfundet faktisk deltager og dermed udnytter de rettigheder, de er givet.

For at tale om en medborgerskabsidentitet kræver det, at individerne oplever at være en del af et demokratisk fællesskab, altså et fællesskab, hvor de på den ene side har ret til at deltage og på den anden side rent faktisk deltager og gennem deltagelse udvikler en identitet. Det er således begrebet om den aktive medborger og politisk deltagelse, hvilket blev introduceret i teori afsnittet. Det er også her, at begreberne om mægtiggørelse og myndiggørelse kommer i spil. På den ene side skal individerne opleve en mægtiggørelse (muligheden for at deltage) og på den anden side en myndiggørelse (kompetencer og viden) for at kunne deltage, altså samlet set, at individerne oplever sig som empo-

wered. Et demokratisk fællesskab handler således om både den vertikale dimension og den horisontale dimension, altså forholdet mellem individ og beslutningstagere og forholdet mellem borgerne i dette demokratiske fællesskab. Opsplitningen mellem på den ene side rettigheder/pligter og på den anden side deltagelse/identitet er også den, som ligger til grund for figur 1 i problemfeltet.

Som overordnet ramme findes det danske demokrati som, officielt set, skal give alle borgere mulighed for at deltage i det demokratiske fællesskab. De unge vi har interviewet, har også i en eller anden udstrækning været aktivt deltagende i nogle aktiviteter, der kan beskrives mere eller mindre som demokratiske og politiske. Men betyder det, at de unge oplever sig selv gennem en medborgerskabsidentitet? Det skal vi se nærmere på i de kommende afsnit, hvor vi vil se nærmere på, om de unge kan beskrives som aktive medborgere og hvordan deres deltagelse bærer præg af den vertikale og horisontale dimension af medborgerskabet. Dette afsluttes med en opsummering.

De aktive medborgere

At være en medborger er som sagt både at have rettighederne for deltagelse, men også at deltage og anvende disse givne rettigheder. Man kan derfor spørge; hvornår anvender borgerne disse rettigheder? Her anvender vi Bojes definition af den aktive medborger, som er beskrevet i teoriafsnittet. Den aktive medborger er en borger, som deltager i det civile, det lokale eller det politiske liv på en måde, som er i overensstemmelse med de demokratiske regler og som er ikke-voldelig (Boje 2017:206).

Alle de unge, som vi har interviewet må siges at arbejde indenfor de demokratiske rammer, som er opsat af kommunen og ingen af dem agerer voldeligt for at opnå deres mål eller budskaber. For Roots-deltagerne er der tale om at deltage som oplægsholdere, foretage events eller afholde debatter, mens det for Ungeforum særligt er høringsvar, som er arbejdsopgaverne. Med Nemizis er det frivilligt praktisk arbejde for forskellige aktører, herunder Hjørring Kommune, som er det primære. Når man sammenfatter de jobs, som Nemizis udfører, er der ikke et direkte politisk sigte, som man ser i de to andre cases. Selvom Karsten godt kan se, at det frivillige arbejde er en måde, hvorpå man kan engagere sig i det, der sker omkring en, siger han:

“Så jo, det gør vi altså, selvfølgelig, men jeg tror ikke folk tænker på, at det er politisk, at det for eningsmæssige, det kan også være politisk, det tror jeg ikke man tænker på. Jeg tror mange har nok i deres hoved og har måske også nogle problemer i baglandet, og så tænker man; vi hjælper med klub-jobs og vi kommer herud, tror jeg” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:102).

Medlemmerne har altså ikke en refleksion over, at det arbejde de udfører, kan have en form for politisk agenda. På den anden side er “aktivt medborgerskab” tidligere blevet defineret som deltagelse i civilsamfundet eller lokalsamfundet på en måde, som ligger inden for de demokratiske regler. At være frivillig og hjælpe, også når det gælder praktiske arbejdsopgaver, må under en sådan definition også være en form for aktivt medborgerskab. Det betyder ikke nødvendigvis, at det med den stående definition af politik kan karakteriseres direkte som politisk deltagelse. Det bliver også bekræftet af medlemmerne af Nemizis, at det ikke er noget man tænker over. Man udfører jobbet og har det hyggeligt sammen.

Modsat finder flere af Roots-deltagerne deres deltagelse politisk, hvor særligt Marius er fortaler for en sådan tilgang:

“Jeg synes, politisk deltagelse er sådan set alt det vi gør, hver dag. Vælger man at slukke lyset, når man går ud fra et rum er jo også en politisk handling, hvis man ser det, i det lys, ikke? Hvis man går ind for at spare på energien eller hvis man går ind for... Så ja, jeg tænker at, ja, alt det man gør sådan set er politisk præget, eller man kan i hvert fald godt se et politisk lys” (Marius, bilag 3N:246).

For Marius er næsten alle hans valg politiske og derfor kan man også se hans deltagelse i Naturmødet som politisk. Marius taler her ind i flere aspekter af Bojes definition af aktivt medborgerskab. For det første taler han om individens hverdagshandlinger, hvilket kan være den civile del af Bojes definition, men han taler også ind i en politisk forståelse. Det handler for Marius, i dette citat, ikke om at påvirke politikerne, men om at påvirke individerne til at handle anderledes og handle politisk. Det er det, som vi gennem litteraturen kender som den politiske forbruger, som er vundet stort frem i dag.

Ungeforum er et godt eksempel på en deltagelse i det politiske liv. Det er tydeligt, at det er kontakten til politikerne, som er vigtig for dem og at påvirke politikernes beslutninger. Gennem kontakten til politikerne prøver medlemmerne at påvirke ungekulturen i kommunen. Som det er beskrevet tidligere er det både gennem høringsvar, men også ved at lave forskellige arrangementer for de unge i kommunen. Emil beskriver her, hvordan de arbejder med de to aspekter:

”Vi har ikke specielle mærkesager, for vi er som sagt ikke et parti, vi har de mærkesager, at folk der.. der har noget de gerne vil have op til politikerne, det kan de komme med til os, og så tager vi det med videre og hvis så politikerne vil have høringssvar, jamen så udarbejder vi høringssvar (...) Jamen ellers så, så prøver vi at gøre det sjovt at være ung i Hjørring” (Emil, bilag 3J:199)

I Ungeforum handler det altså ikke om, at have en bestemt mærkesag, men at forsøge at påvirke politikerne i den retning, som unge gerne vil. I Ungeforum udarbejdes der også høringssvar og derigennem kan de unge påvirke de politiske beslutninger. Gennem høringssvar opnår de unge en forståelse af det demokratiske system, hvor borgerne har mulighed for at påvirke beslutninger.

Alle deltagerne menes således at kunne forstås ind i en aktiv medborgerskabsforståelse. Med betegnelsen 'aktiv' ligger det også implicit, at det er unge, som deltager og altså anvender de rettigheder, som de er givet i medborgerskabets navn. For både Roots-deltagerne og Ungeforum er der yderligere tale om politisk deltagelse, grundet en intentionalitet, som også blev fremlagt i kommunens formål med inddragelsen. Det er der ikke tale om ved medlemmerne af Nemizis. Det betyder dog ikke, at de skal karakteriseres som ikke-deltagende, blot at de deltager på anden vis end Ungeforum og Roots-deltagerne. Ligesom vi så det i litteratur reviewet er der således tale om forskellige typer af deltagelse og ikke blot deltagere overfor ikke-deltagere. I dette tilfælde er den ene type af deltagelse karakteriseret af politisk deltagelse, mens den anden er deltagelse i form af det aktive medborgerskab.

Det vertikale og horisontale medborgerskab

I alle interviews med de unge beskriver de, at de føler at de gør en forskel på hver deres måde. At gøre en forskel er et aspekt af det demokratiske fællesskab, fordi de unge oplever at kunne påvirke noget, kunne gøre en forskel og dermed være empowered.

For Roots-deltagerne handler det om at gøre en forskel for naturen. Sofie oplever at gøre en lille forskel for naturen ved at deltage på Roots-scenen:

“I hvert fald, ja, en lille forskel for nogle mennesker. Det er også sådan derfor at jeg gør det og jeg håber på, at dem der sådan hører på det vil sådan, overveje verdensmålene en ekstra gang og tænke over det, ja” (Sofie, bilag 3L:227).

Marius er mere sikker i hans udtalelse, når vi spørger, hvorfor det er vigtigt at deltage på Roots-scenen:

“For mig er det jo meget politisk på en eller anden måde, fordi det handler om, for mig at.. altså, med fagbegrebet hedder det at øge folks food consciousness. Deres madbevidsthed, eller deres maddannelse” (Marius, bilag 3N:242).

Marius taler her om en påvirkning eller opdragelse af sine medborgere, som han mener er vigtig. Det er meget tydeligt, at Marius’ politiske budskab er en reaktion på et system, som han mener mangler et fokus på naturen:

“Men jeg tror, i bund og grund, så... så er det fordi jeg ser på vores samfund og mangler... mangler at se en vis respekt for de omgivelser vi lever i (...) Så den, hvad kan man sige, så det bindeled mellem at lade naturen, lade naturen have det godt, samtidig med, at mennesker stadig lever i naturen og bruger produkterne, den giver og alt det her, det synes jeg mangler” (Marius, bilag 3N:243).

Marius er ikke tilfreds med den førte politik i øjeblikket og han mener det er vigtigt, at han forsøger at ændre det og dermed gøre en forskel for naturen ved at påvirke andre. Når han vælger at deltage på Naturmødet betyder det også, at han ser en mulighed for at være den opposition, som han oplever mangler.

Der er derfor flere af deltagerne på Roots-scenen som taler om, at de gerne vil gøre en forskel og mener, at den måde de deltager på, er med til at gøre en forskel. Sofie er dog i tvivl om, hvor stor en forskel det gør, men håber stadig på, at de personer, som hører hendes oplæg, vil tage nogle ting med sig videre. Ingen af deltagerne på Roots-scenen taler om at påvirke politikerne, men taler alle i stedet om, at øvrige borgere skal påvirkes. Deres forståelse af, hvordan man gør en forskel, er således ikke knyttet til det politiske system, men på de øvrige borgeres hverdagsaktiviteter. Hos Roots-deltagerne er der dermed et fokus på den horisontale dimension. Denne kommer til udtryk, når deltagerne taler om, at de vil påvirke øvrige borgere og at det er samtalen mellem borgerne, som er vigtig for dem. Det er også i denne sammenhæng, at vi tidligere åbnede for brugen af Habermas’ teori, hvor Roots-scenen er en måde, hvorpå individer kommer i dialog med hinanden.

Når vi vender blikket mod Ungeforum, handler det, som tidligere nævnt, om at skabe et bedre ungdomsmiljø i Hjørring kommune, men det handler også om at gøre en forskel på den politiske front og dermed at kunne tale med politikerne og påvirke dem. Casper fortæller her, hvordan han oplever at have indflydelse på de politiske beslutninger i Hjørring Kommune:

”Så jeg synes, på mange måder får man indflydelse og det giver også en mulighed for at snakke med politikerne, fordi vi har jo egentlig adgang til at vi kan kommunikere med politikerne, hvis det er. Og politikerne vil også rigtig gerne høre på HUF [Hjørring Ungeforum, red.], de ved jo godt, at hvis det skal ud til ungdommen, så bliver de nødt til at have nogle unge for at kunne kommunikere med de unge” (Casper, bilag 3H:173).

Caspers citat viser, hvordan han oplever at kunne komme i kontakt med politikerne og oplever at have en direkte vej ind i beslutninger. Det er her den vertikale dimension af medborgerskabet, som Casper beskriver. Casper er ikke ene om denne forståelse, hvor også andre medlemmer beskriver, hvordan de oplever, at man kan være med til at ændre på tingene i kommunen og deltage i beslutningerne. Desuden beskrives det, at kommunen lytter og at medlemmerne ikke føler der er langt fra dem selv og til politikerne. Det er altså et tydeligt eksempel på myndiggørelse, hvor medlemmerne af Ungeforum oplever, at politikerne er lydhøre og at deres henvendelser vil blive taget alvorligt. Mægtiggørelsen kommer også i spil, idet kommunen har skabt mulighederne for, at de unge kan komme i kontakt med politikerne og være med til at træffe beslutninger. Gennem deltagelsen i Ungeforum og heraf mægtiggørelsen ses det også, at medlemmerne får et ændret syn på kommunen. Oscar fortæller:

“Førhen vidste jeg ingenting. Jeg vidste ikke, hvad de lavede oppe på kommunen. Jeg troede bare det var sådan et sted, hvor borgmesteren, han sad. Men ja, jeg har fået større viden om, hvad der sker på kommunen og hvilke muligheder de faktisk giver en, selvom de nogle gange ikke er helt enige, så vil de jo godt være med” (Oscar, bilag 3I:192).

Mens Emil fortæller:

“Hvad kan man sige, den største forandring i mit synspunkt har vel været det med at kommunen bestemmer alt og det gør de jo også til dels, men det er jo egentlig dem, der er i kommunen, der

bestemmer det og det er jo også helst sådan det skal være, og det er også sådan jeg oplever, at det er i Hjørring” (Emil, bilag 3J:207).

Både Oscar og Emil oplever altså, at de har fået et ændret syn på kommunen. Oscar fortæller, hvordan de gennem de mulighedsstrukturer, som kommunen opstiller, kan være med til at ændre på noget i kommunen. Af Oscars citat ses igen mægtiggørelsen, hvor han oplever, at kommunen gerne vil være med, også selvom de ikke altid er enige. Det er altså igen den vertikale dimension, som er i spil, hvor medlemmerne oplever, at der er ikke så langt mellem dem selv og politikerne.

Også hos Nemizis finder vi, at de gerne vil være med til at gøre en forskel. Hvor det hos Roots-deltagerne er en forskel for naturen og hos Ungeforum en forskel på det politiske beslutningsplan, er det for Nemizis en forskel for indbyggerne i Hjørring. Det kan være i gågaden med julelys, til Dana Cup, på Naturmødet eller nogle af de andre steder, hvor Nemizis udfører frivilligt arbejde:

”Som Phillip siger, vi kommer her primært, vi kommer i klubben, fordi vi godt kan lide frivilligt arbejde, for at gøre en forskel for andre folk, der måske ikke føler det er så fedt, hvor vi så føler; det synes vi. Så det er derfor, vi godt kan lide at være her. Vi vil ikke have noget ud af det her primært, vi vil bare gerne støtte det hele” (Christopher, bilag 3D:93).

Christopher taler om at gøre en forskel og støtte op, når andre ikke gør det og man kan diskutere, hvorvidt der her er tale om empowerment. Selvom Nemizis ikke har et politisk budskab de kæmper for, ønsker de stadig at gøre en forskel. Christopher anvender ordet “primært” og siger altså, at de som udgangspunkt ikke vil have noget ud af det for deres egen skyld. Christopher fortsætter og fortæller om, hvor dejligt det er, at andre bliver glade:

”Jeg synes det er fedt, og specielt, hvis det er ældre mennesker, der kommer over (...) Men ligesom, når de kommer over, så kan man mærke, at de stadig har kærligheden i det hele og det vi skaber” (Christopher, bilag 3D:94).

Christophers fokus er på, at andre bliver glade og de andre medlemmer fortæller, at de er enige med ham. Det er ikke at de gerne vil ændre samfundet eller har en reaktion på noget, som vi tidligere

definerede som politisk deltagelse, men der er tale om aktivt medborgerskab i forhold til den tidligere definition, hvor det handler om at deltage i det civile samfund og lokalsamfundet.

Ligesom det også var tilfældet med Ungeforum, oplever medlemmerne af Nemizis også, at de gennem deltagelsen har fået en større forståelse for, hvad der foregår i kommunen. Der fortælles bl.a. om, hvordan man får en forståelse for, hvordan økonomien i kommunen forhandles, når man er til møde deroppe:

”Så ville man betale strømmen måske, eller halvdelen, ikke også, og så betaler Hjørring Handel for julepynten, og.. Så man bliver en del af de møder og ved også godt, hvem der betaler hvad” (Karsten, Leder for Nemizis, bilag 3D:113).

Christopher fortæller yderligere:

”For mit vedkommende... Ja, for satan, jeg kan huske, at jeg tænkte, at kommunen, det var godt nok ikke lige det, jeg syntes var det fedeste førhen, fordi man hører altid, hvis der er et eller andet galt med ens privatliv eller med økonomien, så er det altid kommunens skyld. Så får man sådan et træls syn på det hele, men nej, lige nu, nej, der synes jeg det er meget godt vi har det” (Christopher, bilag 3D:110).

For Christopher er der altså sket en forandring i den måde, han forstår kommunen på. Før han startede i Nemizis havde han en opfattelse af, at det altid var kommunens skyld, når der var noget galt, men lige nu beskriver han sit forhold til kommunen som “meget godt”. Her bliver begrebet om bridging relevant, idet man gennem inddragelse af de unge kan skabe broer mellem individer og institutioner og måske skabe løsninger i fællesskab (Putnam 1995:665). I dette tilfælde er det altså en bro mellem medlemmerne i Nemizis og kommunen, hvor medlemmerne får et mere positivt syn på kommunen. Selvom medlemmerne i Nemizis ikke selv sætter ord på det, kan man argumentere for, at de gennem det frivillige arbejde føler sig mere myndiggjorte, hvor de har fået et større kendskab til kommunen og de funktioner den varetager. Desuden føler de sig også mere mægtiggjorte, hvor kommunen giver muligheder for, at de kan udføre deres frivillige arbejde og tjene penge til klubben.

Udover at opleve at kunne gøre en forskel, er der også i flere interviews fokus på, hvordan individerne agerer i samspil med hinanden, hvorfor den horisontale dimension af medborgerskabet kommer i spil. Som vi så ovenfor, er denne på spil, når Roots-deltagerne og Nemizis fortæller om at gøre en forskel. I det horisontale medborgerskab er det især Nemizis, som gør sig bemærkede. Ifølge Putnam er frivilligt arbejde en nødvendighed for samfundets opretholdelse, da deltagelse i frivilligt arbejde skaber social kapital (Putnam 1995:664). Putnam definerer social kapital som *“features of social life - networks, norms and trust that enable participants to act together more effectively to pursue shared objectives”* (Ibid:664-665). I den horisontale dimension lægges der således vægt på, at man mødes med sine medborgere og fører dialog og skaber tillid. Medlemmerne i Nemizis taler samme sprog og i de samme termer, de stoler på hinanden og lægger vægt på, hvordan de har det godt sammen. Samtidig fortæller de også, at det ikke er altid, at de synes lige godt om alle, men de lærer at acceptere hinanden:

“Der er nogle, hvis nu man ikke kan arbejde med dem, så kan man godt tænke; nej, ham der, ham gider jeg satme ikke’, men man er nødt til at prøve. Det er jeg blevet bedre til” (Brian, bilag 3D:109).

Selvom medlemmerne selv har fokus på deres sociale fællesskab og hygge med hinanden, er det ud fra ovenstående citat klart, at der også kan tillægges et medborgerskabsperspektiv på deres fællesskab, udgjort af den horisontale dimension, hvor de bliver bedre til at acceptere andre. De unge oplever således at blive mere rummelige og kan acceptere, måske endda lytte til personer, de ellers før var gået uden om. En anden måde, hvorpå forholdet mellem individer i samfundet kommer til udtryk på hos Nemizis, er gennem en fortælling om, hvordan de unge agerer på deres omgivelser:

“Der var også en dag, hvor vi var to timer forsinket til et klub-job, hvor de var to timer for sent færdige og det var ved at vælte det hele og jeg var pisse sur, for jeg var ikke med, jeg forstod ikke hvorfor det var gået så meget galt og så fandt jeg ud af, at der er en gammel mand, der er stoppet med sin rollator og har fået det dårligt, ikke, og så har rollatoren.. Så har de fandme valgt at få ham ind i bilen, ikke også, og så smide rollatoren op på traileren, ikke også, eller den der elscooter op på traileren og så har de kørt ham hjem” (Karsten, Leder af Nemizis, bilag 3D:107).

De unge ser en mand, som har brug for hjælp og hjælper ham. De oplever en situation, de reagerer og tænker egentlig ikke videre over det. Det er medlemmernes jordnære og umiddelbare væremåde,

som kommer til udtryk. I stedet for at fortælle, at det er vigtigt at tage et samfundsansvar og hjælpe hinanden for at styrke tilliden og sammenhængskraften i samfundet, som vil være en mere universel beskrivelse, bliver det et eksempel fra deres hverdag, som bliver fremhævet. At agere på denne måde, er også en del af den horisontale dimension, fordi det viser noget om, hvordan medlemmerne i Nemizis forholder sig til de øvrige borgere og hjælper dem, der har brug for det.

Vi finder således ved alle tre typer af deltagelse, at dét at gøre en forskel for andre er vigtigt. At gøre en forskel betyder, at de unge oplever at have muligheden for at gøre noget, altså er myndiggjorte og vi ser, at de deltager og de gør noget, hvor de oplever at kunne gøre en forskel, hvorfor de også må være mægtiggjorte. Særligt hos Ungeforum er det den vertikale dimension, som er på spil. Det handler om at påvirke politikerne og have kontakten til det politiske system. For Nemizis og Roots-deltagerne er der i højere grad fokus på øvrige borgere og at gøre en forskel for og med dem. Det er således i højere grad det horisontale aspekt, som er på spil i disse to former for deltagelse.

Medborgerskabsidentitet

Med ovenstående analyse finder vi, at de unge beskriver sig selv som nogle, der kan gøre en forskel, andre har kontakt til politikerne og flere oplever at deres syn på kommunen er ændret efter deltagelse i de pågældende aktiviteter. Yderligere beskrives det, at forholdet til andre borgere bliver bedre og man hjælper hinanden og kan sammen finde løsninger, som det især beskrives af deltagerne på Roots-scenen. Når nogle af de unge beskriver, at de har kontakt til politikerne, kan vi beskrive dem som politisk deltagende, hvilket viser, at de unge anvender de rettigheder, de får stillet til rådighed. Andre kan defineres som aktive medborgere. Desuden finder vi både begreberne om myndiggørelse og mægtiggørelse relevante. Med ovenstående analyse tyder alt på, at der er tale om en medborgerskabsidentitet blandt de unge, eller i hvert fald, at der burde være tale om det. Hertil må dog tilføjes et stort 'men': Vi ser at medlemmerne af Ungeforum og deltagerne på Roots-scenen oplever sig selv gennem en medborgerskabsidentitet, hvor man er en del af et demokratisk fællesskab og er en empowered medborger. Vi finder, at mange af de unge fra disse aktiviteter oplever at kunne deltage og påvirke, oplever at blive lyttet til og yderligere at de oplever at gøre en forskel. Vi finder samtidig, at de i flere tilfælde opnår både kompetencer og viden, som gør dem i stand til at deltage. Det er særligt viden om det politiske system, som bliver nævnt. Til trods for at vi også finder alle de teoretiske begreber repræsenteret hos Nemizis, finder vi ikke, at medlemmerne selv oplever at have en medborgerskabsidentitet. Her fortæller de unge og lederen, at dét med politik og politisk deltagelse ikke er noget, de

går op i. Det er også i dette interview, at vi finder en jordnærhed eller umiddelbarhed, hvorimod der i de andre interviews med medlemmerne af Ungeforum og deltagerne på Roots-scenen er en mere generel og universel tilgang i de unges svar. Denne forskel mener vi er vigtig at gøre opmærksom på, fordi forskellen viser, hvordan de unges bevidsthed omkring medborgerskab er til stede eller ej. Selvom vi gennem analyse af de unges udsagn finder, at der med de teoretiske begreber burde være tale om en medborgerskabsidentitet, er det vigtigt at gøre opmærksom på, at denne ikke er til stede i alle unges bevidsthed. Når vi taler med de unge fra Ungeforum eller Roots-scenen og spørger dem, hvad de får ud af deltagelsen, får vi svar som:

“Selvfølgelig styrker det da min retorik i og med, det her med at debattere, måske være ude at holde nogle foredrag og lidt forskelligt og så hjælper det mig helt vildt meget med det administrative, det der med at der ligesom er noget som du skal have styr på” (Mikkel, bilag 3K:216).

Og:

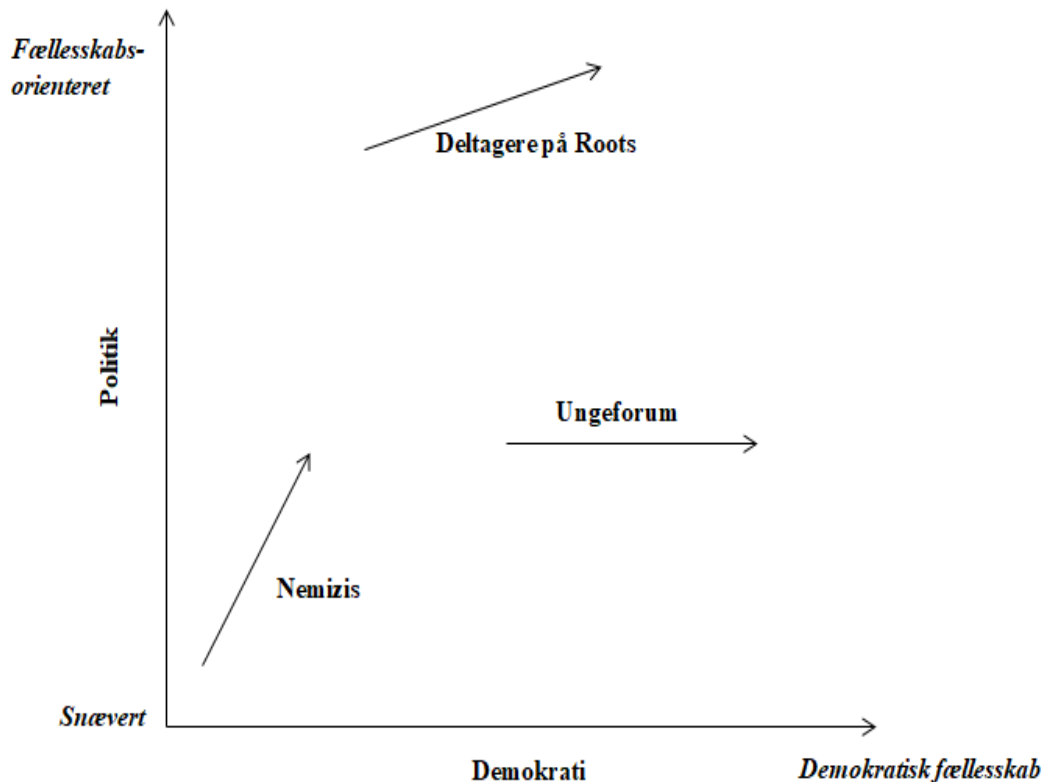
”Det her med at vise ansigt udadtil til Verdens Skove og få nogle synspunkter på banen der, det tiltaler mig selvfølgelig også (...) Så både det her med, at få noget erfaring og prøve noget nyt og vise Verdens Skove og Nature Tours, selvfølgelig også, ja. Og også hele det her med at facilitere det” (Laura, bilag 3M:232).

Det handler her i høj grad om nogle personlige erfaringer og at forbedre sig selv. Helt anderledes svar får vi, når vi spørger de unge fra Nemizis, hvad de får ud af at være med. Her handler det om gratis mad og kaffe og hygge med vennerne. Medlemmerne fortæller heller ikke, hvordan de opnår kompetencer, som bedre kan gøre dem i stand til at deltage i samfundet. Kompetencer og viden er netop en del af myndiggørelsen, hvilket ikke er til stede i interviewene med medlemmerne i Nemizis. De deltager og hygger sig uden at reflektere videre over, hvor stor betydning de faktisk har. Selvom vi kan teoretisere deres handlinger og fortællinger ind i en medborgerskabstilgang, er det ikke noget, som ligger i deres bevidsthed. Derfor må der sættes spørgsmålstegn ved, om de unge i Nemizis faktisk oplever at have en medborgerskabsidentitet til trods for, at de teoretisk set både oplever medborgerskabet vertikalt og horisontalt og må siges at være mægtiggjorte, idet de handler og gør en forskel. De hjælper og er vigtige i Hjørring Kommune og de har kompetencerne til det. På den måde skiller medlemmerne af Nemizis sig ud fra de øvrige to typer af deltagelse.

Opbygningen af en medborgerskabsidentitet handler om en bevægelse fra at være noget til at blive noget andet, efter man er blevet en del af aktiviteten. Det er altså en form for socialiseringsproces. Denne bevægelse er ikke en vi kan måle, men vi kan spørge de unge, om de har fået et anderledes syn på kommunen, hvordan de oplever at kunne gøre en forskel og hvordan deres forhold til politikere og medborgere er, for alligevel at kunne afdække bevægelsen og om der kan være tale om en medborgerskabsidentitet. Gennem ovenstående analyse er det temaer vi har behandlet og nedenstående figur visualiserer i ét samlet billede, hvilke udviklinger de unge har haft. Figuren er delt på to akser; den ene politik og den anden demokrati:

Figur 3

På politikaksen ses vores forståelse af politik, som er den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for et samfund. I bunden ses et snævert perspektiv, som er karakteriseret ved, at man har fokus på ens egne behov og interesser. I modsatte ende, i toppen, er det fællesskabsorienterede perspektiv, som har fokus på de fælles fordelingsprincipper og mangfoldigheden af interesser på området. Den politiske akse inkluderer for det første, om aktiviteterne foregår i samspil med øvrige borgere og

dermed er kollektive. Yderligere handler det om, hvorvidt det politiske sigte er henvendt mod fællesskabet eller individets egne interesser. Det er dog før diskuteret, hvorvidt et individuelt sigte med deltagelsen kan betragtes som værende politisk (Goul Andersen 2004:30).

På demokratiaksen ses det, at der i den ene ende er det snævre perspektiv og i den modsatte ende det demokratiske fællesskab. Det handler om, i hvor høj grad medlemmerne i de tre cases føler sig empowered og føler sig som en del af et demokratisk fællesskab. Her kommer det vertikale og det horisontale perspektiv også indover. Det vertikale, grundet mægtiggørelsen, altså vejen til politikerne, og det horisontale, fordi myndiggørelse er noget individerne opnår gennem deltagelse i aktiviteterne, hvilket foregår i samspil med andre individer. Når de tre cases er indsat som pile, er det for at illustrere den bevægelse og den socialisering, der sker gennem aktiviteten. Det handler således om, hvordan de unge har ændret sig gennem den aktivitet, de er en del af.

Når de tre cases skal placeres på politikaksen placeres Ungeforum under midten og der er ingen bevægelse på politikaksen, hverken op eller ned. På mange måder reproducerer de det eksisterende system. De har et ønske om, at skabe et bedre ungemiljø i Hjørring Kommune ved at lave forskellige arrangementer og de forholder sig til de politikker, som omhandler unge, men i praksis er der ikke en stor bevægelse i deres arbejde. De unge i Ungeforum fortæller om, hvordan de ønsker at gøre en forskel for unge, men jo længere vi kommer ind i interviewene, jo mindre fokus har de på denne forandring. I stedet beskriver flere af de unge i Ungeforum personlige kompetencer som en del af det udbytte de har ved deltagelsen, hvilket angiver et snævert fokus. Medlemmerne fortæller også, at formålet er at forbedre ungdomsmiljøet i Hjørring Kommune, men har stort fokus på deres tværpolitiske arbejde og de er meget fokuserede på, hvordan de arbejder med en dagsorden og holder møder. Det er ikke hvordan ungdomsmiljøet forbedres, der er i fokus. Yderligere fortæller de, at de altid skal være enige før de skriver ændringsforslag eller laver nye arrangementer. Der er altså ikke en mangfoldighed af interesser. Derfor er der argumenter, som vejer for, at deres bevægelse er opadgående (at de ønsker at forbedre ungdomsmiljøet), mens andet vejer ned (at de har meget fokus på personligt udbytte og alle skal være enige). Dermed ender bevægelsen i en neutral position på den politiske aske.

Nemizis er placeret nederst på politikaksen. De har et snævert politisk udgangspunkt, hvor de inden deltagelse i klubjobs indimellem kunne finde på at lave graffiti eller andre "ballader", som en af medlemmerne kalder det. Det er altså aktiviteter, som modarbejder fællesskabet, modarbejder kommunen og andre borgere. Efter de er blevet en del af Nemizis, har de i stedet opbygget en forståelse

af, at der faktisk er nogle, som bruger tid og kræfter på eksempelvis at pynte op og de opdager, hvordan de anerkendes for det arbejde, de foretager sig. Dermed bliver de orienteret mod et fællesskab på den politiske akse. Yderligere har de et stærkt internt fællesskab og fortæller, at de interesserer sig for politik, hvis dette omhandler deres klub. Det er således fællesskabet, som er i fokus og ikke hvert enkelt individ og dennes interesser. Igennem interviewene bliver det klart, at Nemizis er mere politiske end først antaget og at deres frivillige arbejde på mange måder kan ses i en politisk kontekst. Der sker altså en proces som gør, at Nemizis bliver mere socialiseret ind i et større fællesskab, hvor de bliver opmærksomme på deres rolle i relation til andre og de vil netop gerne gøre noget, som gør andre folk glade. Derfor er pilen placeret i en meget opadgående retning, fordi de på forholdsvis kort tid går fra at handle imod fællesskabet til at støtte op om det. Som vi også beskrev i metodediskussionen, reflekterer Nemizis ikke så meget over deres politiske ageren, men deres historier og fortællinger, som i sig selv er forholdsvis umiddelbare, viser også, at de faktisk har nogle refleksioner - det er bare ikke noget, de selv kalder politik. Medlemmerne af Nemizis har altså den største udvikling på den politiske akse. Her udvikler Ungeforum sig ikke i lige så høj grad. Dette kan skyldes, at medlemmerne af Ungeforums udgangspunkt var større end medlemmerne i Nemizis'. Medlemmerne af Ungeforum er, som tidligere nævnt, de ressourcestærke, som allerede er socialiseret ind i et politisk system, i højere grad end medlemmerne af Nemizis var det, da de startede i deres aktivitet. Dette gør sig også gældende for Roots-deltagerne, som er placeret øverst på den politiske akse. De tænker på fællesskabet og har en sag, som skal komme alle til gavn, nemlig at passe på naturen og miljøet. Dette skal gøres gennem fælles handling, altså hvor individerne, ikke bare de interviewede, men alle som kommer på Naturmødet, skal handle på en anderledes måde, som er til gavn for naturen. Bevægelsen er samtidig stigende, da de gennem interviewene bliver mere opmærksomme på dette. Det handler således for Roots-deltagerne om at påvirke hinanden for at kunne skabe ændringer. Det er en sag, som kommer alle til gavn og den er ikke isoleret til enkelte personers udbytte. De fleste har et højt abstraktionsniveau og kan formulere sig politisk og demokratisk rigtigt. Jævnfør vores metodediskussion skal vi altså være opmærksomme på dette. Måske fremstår de mere politisk rigtige i interviewene end de egentlig er.

Roots-deltagerne og Ungeforum oplever at kunne skabe forandring og påvirke beslutningstagere, hvorfor de også placerer sig længere ude på demokratiaksen end Nemizis. Denne form for empowerment finder vi ikke hos Nemizis-medlemmerne til trods for, at deres fortællinger i høj grad viser, at de lærer om det politiske system og opnår viden og kompetencer, altså en mægtiggørelse, gennem

deres frivillige arbejde. Nemizis oplever ikke at være en del af et demokratisk fællesskab. Det er i hvert fald ikke en del af deres fortællinger. Det betyder dog ikke, at de ikke er en del af et andet fællesskab, da de lægger stor vægt på hinandens tilstedeværelse. Her kan der være tale om, at en horisontal dimension er i spil. Dermed oplever de unge fra Nemizis at være en del af et stærkt socialt fællesskab, som kan have enkelte elementer fra den horisontale dimension, men oplever ikke sig selv som en del af det overordnede demokratiske fællesskab. De oplever dog, at kunne gøre en forskel. Derfor sker der kun en lille bevægelse på denne akse. Både Ungeforum og Roots-deltagerne oplever en udvikling på demokratiaksen, hvor de gennem deltagelse i deres aktiviteter oplever at blive empowered. De oplever at de kan gøre en forskel, både fordi de har rettighederne til det, men også fordi de har evnerne, altså den viden og de kompetencer, som det kræver. For Ungeforum handler det således om, at kunne påvirke politikerne og at kunne gøre en forskel den vej igennem, mens det for Roots-deltagerne handler om at være empowered ved at kunne gøre en forskel for naturen.

Perspektivering til ungdomskulturen

I denne perspektivering vil vi se nærmere på, hvordan vores informanter beskriver nutidens ungdomskultur. Vi vil se nærmere på, hvorfor mange nævner, at de unge ikke deltager, når vi finder, at vores informanter rent faktisk deltager og bliver opdraget til at reproducere det danske demokrati. På den ene side har vi en stor mængde litteratur, som fortæller, at unge ikke deltager i lige så høj grad som andre befolkningsgrupper, når det handler om politik og demokrati, som beskrevet i indledningen. Samtidig har vi flere informanter som fortæller om, at det er rigtig svært at engagere unge. Paradoksalt nok har vi udelukkende interviewet unge, som faktisk deltager i demokratiske og politiske aktiviteter. Her viser interviewene, at de unge ofte oplever at være empowered og gerne vil deltage. Vi stiller derfor os selv spørgsmålet: Hvad er det for en ungdomskultur, som gør sig gældende i interviewene og hvordan hænger det sammen med de unge, som vi har interviewet?

Unge forpligtelse

Igennem interviewene beskriver vores informanter, hvilken form for ungdomskultur vi ser i dag og hvad det er der gør, at det er så svært, at få unge til at deltage. Disse beskrivelser passer på mange måder sammen med de fundne "resultater" i litteratur reviewet. Det handler eksempelvis om, at de unge ikke deltager i de forpligtende demokratiske og politiske aktiviteter og det handler om, at unges

interesse for politik og demokrati ikke er lige så stor, som den har været tidligere. Dette stemmer godt overens med Laurits, som fortæller:

“De klassiske, demokratiske, kommunalt initierede aktiviteter, altså, de høringsprocesser og borgermøder og alt det der hejs dér, det gider de sgu ikke, det er mit klare indtryk. Det er bare ikke interessant, når vi laver det på den måde, vi plejer at lave det. Der skal man finde på noget andet” (Laurits, Chef for Teknisk Forvaltning, bilag 3G:160).

Laurits beskriver at de unge ikke indgår så meget i det som Andersen (2017) kalder forpligtelser og det som Svenningsson (2015) betegner dutiful. Dog ser vi i Ungeforum, at de laver høringssvar og deres opbygning og mødeform minder på mange måder om medlemskab af et politisk parti. Deltagelsesformen i Ungeforum stemmer altså ikke overens med det Laurits fortæller. Den forpligtende deltagelsesform gør sig ikke gældende for medlemmerne af Nemizis, som har forskellige klubjobs, de kan komme til, når de vil, ligesom Roots-deltagerne, som ikke forpligter sig til vedvarende deltagelse. I begge aktiviteter er der naturligvis noget planlægning forinden, men selve aktiviteten bærer mere præg af individuelle handlingsmuligheder. Igennem interviewene bliver det netop mange gange bekræftet, at unge generelt deltager i individuelle handlingsmuligheder. Da Maja skal forklare, hvorfor de unge gerne vil deltage på Naturmødet, svarer hun:

“Den passer bedre til de unges måde at leve på og den måde, de er i deres liv. Altså, den der mere event-projekt-baserede. Problemet er, at den har ikke nogen særlig levedygtighed, hvis ikke der er nogen, som tager det lange træk også” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:139).

Maja mener altså, at unge vil deltage på Naturmødet, fordi det er noget, der sker lige nu og her og noget, som man ikke er forpligtet til på længere sigt. Dette finder vi også hos Marius, som reagerer på det som sker i øjeblikket, hvor Marius her fortæller, hvordan han blev en del af Roots-scenen:

”Jeg tror det var Facebook faktisk, hvor jeg faldt over en eller anden, hvor de havde skrevet ‘Hvad synes du, vi skal snakke om på Naturmødet?’ og så sagde jeg ‘nå men jeg synes I skal snakke om...’ og så skrev jeg bare en hurtig besked til dem” (Marius, bilag 3N:239).

For Marius var det altså en opdatering på Facebook, som han reagerede på, der blev startskuddet til hans deltagelse på Roots-scenen. Dette må siges at være en 'her og nu' handling, hvor Marius oplever at kunne komme ud med et budskab. Denne handling stemmer derfor meget overens med den beskrivelse af ungdomskulturen, hvor det påpeges, at de unge deltager gennem individuelle handlingsmuligheder.

Maja pointerer i ovenstående citat endvidere, at det er svært at få unge til at engagere sig i selve "bearbejdet" og at det derfor er svært at få Naturmødet til at vare mere end et par dage, da de unge ikke vil forpligte sig til mere end det. Dette er også tilfældet med Ungeforum, som for år tilbage havde en tur til København for at udvikle ideer. Denne idegenerering begyndte allerede 3-4 måneder inden turen og der var flere unge, som hørte om det og gerne ville være medlem. Mads fortæller:

"I den idegenerering er der nogle, der får nys om det, rundt omkring i byen, ikke også? Henvender sig til Ungeforum og siger 'det lyder godt nok spændende' og 'hvad går det lige ud på?', 'jamen vi skal til København, vil I ikke være med?' Og jo, det vil de gerne. Og så kan man sige, jeg tror der gik tre uger efter vi kom hjem og så var vi nede på det halve antal, fordi.. så skal der lige pludselig til at effektueres på noget. Altså, alle de ideer man har, de skal til at, de skal til at ske. Og det vil sige, at der faktisk er noget, hvor man skal i gang med at arbejde. Og det der med idegenerering og få ideer og få dem bearbejdet, det synes man bare er enormt spændende, men når man skal på sin cykel og man skal ud til et firma og nu skal vi snakke om, nu skal vi faktisk se, kan vi købe sodavand hos jer? Hvordan får vi transporteret det derhen? Og så videre. Det bliver sørme hårdt" (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleder, bilag 3B:36).

Her ses igen en tendens til, at unge kun deltager i det sjove og uforpligtende i processen, som eksempelvis at idegenerere. Der var altså en masse, som gerne ville med Ungeforum til København, fordi det var spændende, men da der rent faktisk skulle til at arbejdes og ideerne skulle føres ud i livet, kom der måske for meget ansvar og forpligtelse for de unge og derfor røg mange fra. Nogle af medlemmerne som vi har interviewet, var også med på turen, men til forskel fra de unge, som bliver beskrevet i citatet, er de stadig med i Ungeforum. I citaterne er der både et element af, at de unge kun deltager i kort tid ad gangen og når der ikke kræves så meget, men Mads pointerer også, at det handler om, at man deltager indtil man bliver forstyrret af noget andet. I dette citat opsamler han meget godt begrebet omkring individuelle handlingsmuligheder:

“De deltager i projekter, og... ting, som opstår lige her og nu, de tænker; 'ej det er fedt, det gider jeg godt at være med i' og det gider de så, indtil de bliver afbrudt af noget andet, som de synes; 'nå men det er jeg nødt til også at gøre og tage mig af', ikke også?” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:47).

For de unge handler det altså om, at de deltager indtil der er noget, som er mere spændende eller som de føler, at de også er nødt til at tage sig af. Vi finder således, at de kommunalt ansvarlige ser en ungdomskultur, hvor unge ikke deltager i forpligtende aktiviteter. Diana fortæller også om, at det generelt er svært at få unge til at forpligte sig og siger:

“Men det har lige så meget med en ungekultur at gøre; at det er svært at lave aftaler, det er svært at få folk til at holde aftaler og det er svært at få unge til at forpligte sig” (Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:27).

Hun fortæller ligeledes, at de ofte har oplevet at lave aftaler med unge, men at de så ikke kommer alligevel. Det med, at det er svært for unge at binde sig til en konkret aftale, fortæller Mads også om:

“Og så har de unge mennesker bare skide travlt og er rigtig bange for at committe sig til noget, som er.. en torsdag i måneden, fordi hvis nu den torsdag er LIGE DER, der er noget andet jeg synes er mere spændende?” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:41).

Dette stemmer ikke overens med vores informanter. De medlemmer, som deltager i Ungeforum prioriterer møderne og vil gerne binde sig. Samtidig fortæller Karsten også, at Nemizis aldrig løber fra deres aftaler:

“Det har jeg hørt tit det der, også fra Hjørring Live og fra Diana og fra alle dem der, som siger, at de arbejder sammen med rigtig mange foreninger, der siger ja og når de så kommer, så er de halveret og de kommer ikke til tiden og de kan ikke stille op med noget alligevel og så vælter det hele.. Altså, vi siger aldrig nogensinde ja til noget, medmindre vi bakker det hundrede procent op, det gør vi ikke, fordi, vi skal ikke fælde nogen, det vil vi ikke og vi vil ikke have et dårligt rygte” (Karsten, Leder for Nemizis, bilag 3D:97).

Nemizis holder altså altid deres aftaler og som det også er beskrevet tidligere, er det let for kommunen at få dem engageret i forskellige jobs, som de skal have udført. Der ses altså en diskrepans mellem den generelle ungdomskultur, som den fremstilles af de kommunalt ansvarlige og de unge, som vi har interviewet.

Da Mads bliver spurgt om, hvorfor det generelt er så svært, at få unge til at deltage, svarer han:

“Jeg tror, der er sket noget med ungekulturen, som gør, at det også er svært. Altså.. vi skal jo ikke så mange år tilbage, hvor at.. man kan sige, da vi fik parcelhusene, så lukkede vi os lidt omkring dem, så fik vi vores eget værelse, der kan man lukke sig inde på sit eget værelse og lave lektier, eller hvad man nu gør. I dag, der lukker man sig ikke bare ind på sit eget værelse, men også på sit eget device (...) Og det er nogle af de ting, tendenser, man ser blandt unge i dag. Jamen, så sidder man hellere og hygger hjemme på værelset og er social online hjemmefra, eller sidder og spiller computer” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:40).

Mads ser altså en tendens til, at unge i dag ikke er så sociale og meget lukker sig omkring sig selv, når de har fri, i stedet for at deltage i forskellige aktiviteter. Dette er anderledes fra tidligere generationer. Mads’ pointe står i skarp kontrast til Oscar, som har mange fritidsaktiviteter. Da han bliver spurgt om, hvordan han får tid til at være med i Ungeforum, svarer han:

“Ja, men jeg synes alligevel også det.. der godt kan være plads til det. Altså, i stedet for at tage hjem lige efter skole, så kan jeg jo godt lige sidde to timer heroppe, for ellers, så tager jeg hjem og så sidder jeg bare der foran computeren eller ligger på sofaen foran fjernsynet eller et eller andet, indtil man så skal til fodbold eller sådan et eller andet. Så vil jeg hellere bruge to timer her og så bare lige komme hurtigt hjem og så afsted igen, selvom det godt kan være stressende, men så ved man da, at på et eller andet tidspunkt, der skal der nok komme noget godt ud af det” (Oscar, bilag 3I:192).

Ud fra citatet ses det altså, at Oscar på mange måder tænker anderledes end den måde, som hans jævnaldrende bliver fremstillet på gennem interviewene. I stedet for at have et frirum og lukke sig inde på sit eget værelse eller device, som Mads beskriver, prioriterer Oscar at tage til møde med Ungeforum. Han vil hellere bruge tiden på noget, hvor han føler at han får noget ud af det på længere

sigt. Her ser vi hvordan Oscar argumenterer for sine valg og han beskriver ikke deltagelsen i Ungeforum som noget, han er forpligtet til, men noget han selv aktivt tilvælger. Det er således en del af hans livshistorie, som han er i gang med at konstruere ud fra til- og fravalg. Som det også blev præsenteret i indledningen, påpeger Giddens at unge i dag skal træffe valg og hele tiden skal reflektere over sig selv og sin identitet. På mange måder definerer man sig selv gennem de valg, man træffer og man må derfor hele tiden reflektere over den måde, som man fremstiller sig selv på. Når man ikke er bundet af traditioner, træffer man selv sine egne valg og skaber herigennem ens egen selvidentitet (Giddens 2004:181).

What's in it for me?

Med et fokus på, at hver enkelt individ skal skabe sin egen livsfortælling, har de unge også meget fokus på, hvad de får ud af at deltage. Dette er noget som de ansvarlige i kommunen også har lagt mærke til. Diana fortæller:

“Det virker tit som om, man har tilbudt de unge en hel masse og der er bare for meget at vælge imellem og derfor tillader man sig.. Så er det kutymen, at man siger; 'okay, what's in it for me'. 'Jeg er ikke med, hvis det her ikke.. Altså, kommer det her til at stå på mit CV? Ellers, så gider jeg ikke” (Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:31).

Af Dianas citat fremgår det altså, at de unge har mange valgmuligheder og at det er svært for dem, at træffe beslutninger om, hvad de gerne vil deltage i. Derfor vælger mange unge den aktivitet, hvor der er et personligt udbytte. Der er stærke holdninger til, hvad man vil deltage i og det skal eksempelvis se godt ud på ens CV. Medlemmerne af Ungeforum og Roots nævner dog ikke selv, at de kompetencer de opnår, er noget der skal på deres CV. De fortæller dog om, at de opnår personlige kompetencer, men er ikke nær så eksplicitte omkring CV-opbygning, som de ansvarlige i kommunen er. Dét, at de unge tænker over, hvad de får ud af at deltage, er også noget, som Mads har bemærket:

“Jeg tror, det er svært, dels fordi det er svært for en ung, der kigger ind i det udefra, at sige 'hvad skal man der?' [i Ungeforum red.], 'hvad kan man?' (...) Altså, hvad betyder det for mig? Og det er egentlig ikke fordi, at jeg tror at de unge hele tiden tænker cost/benefit, hvad får jeg ud af det, men alligevel, der skal være noget, der fanger dem” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:41).

Mads ser altså en tendens til at de unge, i tilfældet med Ungeforum, ikke altid forstår hvad man skal der og hvad man får ud af det. Det handler også her om, at det skal være noget, som er fordelagtigt for de unge at deltage i. Mads nævner “cost/benefit”, som et begreb, der ikke dækker det han gerne vil have frem, men er det tætteste han kommer på det. Han siger, at de unge ikke tænker direkte cost/benefit, men at der alligevel skal være noget, der fanger dem. Dette er også tilfældet på Naturmødet, hvor Jakob fortæller:

“Man skal ligesom kunne se sig selv i det og sådan tror jeg altså også det skal være for de unge. Altså, de skal kunne få et eller andet ‘what’s in it for me’, få koblet.. om det så er et band eller om det er en eller anden keynotespeaker, som de lige tænker, det er den fedeste i hele verden, eller om det er et eller andet andet, vi aktiverer” (Jakob, Chef for Naturmødet, bilag 3E:123).

Ligesom Diana bruger Jakob også sætningen “*what’s in for me?*”, som de mener er en vigtig ting i ungdomskulturen. I dette tilfælde mener Jakob, at man kan få unge til at deltage i Naturmødet, hvis der er noget, som de finder interessant. Det kan altså være et band, der spiller eller en kendt, der taler. Her behøver det altså ikke at være noget fagligt, men det er bare vigtigt, at de unge kommer. Dette “*what’s in it for me*” viser et fokus på, hvilket udbytte individet får ud af at deltage, hvilket passer godt på nutidens individualiseringstendenser. Når flere af de kommunalt ansvarlige bruger denne sætning, taler de ind i denne forståelse af samtiden, hvor individet hele tiden skal rationalisere sine beslutninger for at realisere sig selv, uden at kunne gøre brug af traditioner.

Håndholdt indsats

Som nævnt tidligere oplever flere kommunalt ansvarlige, at det er svært at engagere de unge. Det kan ske, at der er enkelte unge, som selv henvender sig, som melder sig ind i et parti eller på anden måde deltager i politiske og demokratiske aktiviteter, men det er langt fra flertallet. Til dette anvender man i Hjørring Kommune dét, som Diana kalder “håndholdt indsats”:

“Det er simpelthen nødvendigt igen og igen og igen og igen og selvom det er syvende gang jeg afholder den her studiestartsevent [Hjørring Live red.], så skal jeg rundt og fortælle den samme historie en gang til og det gælder uddannelserne og det gælder de unge. (...) Det er et enormt arbejde at opdyrke en aktiv ungekultur” (Diana, Udviklings- og kommunikationskonsulent, bilag 3A:23).

Diana fortæller her, hvordan begrebet om håndholdt indsats indebærer, at hun som kommunalt ansvarlig, arbejder på at skabe en aktiv ungekultur, da de unge ikke selv tager initiativ. Det samme finder vi også hos Mads, som fortæller om det arbejde, der skulle gøres i forbindelse med Ungeforum:

“Men fakta er bare, på det tidspunkt, hvor vi var 15 [medlemmer i Ungeforum red.], der havde jeg gjort et stort benarbejde, for at sørge for, at alle områder blev repræsenteret, fra Hirtshals, Løkken, Tårs, Bindslev og Sindal, sådan så vi ligesom fik dækket det geografiske landskab” (Mads, Kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:39).

Og ligeledes fortæller Maja:

“Vi bliver nødt til at gå ud og støbe nogle kugler og så prøve at lægge dem i hænderne på nogle unge eller nogle, som i hvert fald har fat i nogle unge, men meget af det kommer altså til at blive skabt fra nogle lidt mere voksne, havde jeg nær sagt, altså” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:135).

Mange af de ansvarlige fra kommunen fortæller således om, hvordan de gør et stort stykke arbejde for at inddrage unge i politik og demokrati. Det betyder ikke, at de unge ikke også gør et stort stykke arbejde, blot at når unge skal inddrages og aktiviteter skal opstartes, kræver det også en stor indsats fra kommunen. At der skal være en håndholdt indsats, for at kunne opdyrke en aktiv ungdomskultur er altså noget, som mange af de kommunalt ansvarlige har oplevet. På den anden side fortæller Mads, at han ikke spiller en stor rolle for Ungeforum i øjeblikket, da de unge som er medlemmer nu, er aktive og selv tager initiativ:

“Det fungerer sådan set meget godt, de kender hinanden rigtig godt og har stor respekt for hinanden og det er også nogen der gider arbejde” (Mads, kontaktperson for Ungeforum/skoleleder, bilag 3B:49).

De medlemmer som er i Ungeforum, har altså ikke behov for en håndholdt indsats på nuværende tidspunkt. Men som Mads også tidligere fortalte, har der før været et behov for det. Også på Roots-scenen finder vi, at der ikke altid er behov for en håndholdt indsats, hvilket Nanna gør opmærksom

på. Hun mener at måden hvorpå unge bliver inddraget, kan blive for kontrolleret, hvor der ikke er plads til de unges egne ideer:

”Hvis man vil sådan en demokratisk proces omkring det, så skal man også turde slippe tøjlerne lidt mere, ja, så hvis vi oplever, at vi rent faktisk får lov til at lave det, vi egentlig gerne vil og bliver bakket op af arrangørerne, så tror jeg, jeg får en positiv oplevelse med det” (Nanna, bilag 3O:254).

Nanna som selv skal lave en debat på Roots-scenen påpeger altså, at der fra kommunens side kan være for meget kontrol med de unge og at der ikke bliver givet nok plads til dem. Som vi har set i afsnittet om kommunens ambitioner med inddragelsen, fortæller de kommunalt ansvarlige også, at der skal være plads til, at de unge kan deltage på deres egne præmisser. Med den håndholdte indsats, kan de unges præmisser forsvinde. Det handler således om en balance mellem den håndholdte indsats og at give plads til de unges egne præmisser.

På baggrund af ovenstående ser vi altså, at der på mange måder opstår en diskrepans mellem de unge, som vi har interviewet og den ungdomskultur, som bliver beskrevet af de kommunalt ansvarlige og det, som fremgår af litteraturen. Dette skyldes, at vi netop undersøger unge, som rent faktisk deltager. De unge, vi har interviewet, deltager altså, på trods af de tendenser, som flere af de kommunalt ansvarlige ser i ungdomskulturen. Vi ser dog at de unge ofte deltager i det, som kaldes individuelle handlingsmuligheder, som er aktiviteter der ofte er mere tidsafgrænsede og projektbaserede. Dette er netop en del af den ungdomskultur, som de kommunalt ansvarlige også beskriver. Der er yderligere en forståelse hos de kommunalt ansvarlige af, at unge generelt er svære at engagere, at de unge er svære at holde på i længere tid af gangen og at unge er svære at lave aftaler med, fordi de hurtigt finder andre aktiviteter, de hellere vil deltage i. Fra kommunens side opleves et behov for en håndholdt indsats. Flere af disse pointer finder vi også i den eksisterende litteratur. På den anden side har vi interviewet nogle unge, som lægger vægt på at holde deres aftaler og som ønsker at bruge tid på deres aktiviteter. Beskrivelsen af ungdomskulturen er altså ikke en vi generelt finder hos de interviewede unge. Der er i stedet tale om “de andre unge”, altså dem som ikke deltager i øjeblikket og den kultur, som gør sig gældende hos dem. Dog ses det, at de unge vi interviewer er præget af, at de lever i det senmoderne samfund. Det er især medlemmerne af Ungeforum og deltagerne på Roots-scenen, som tænker over deres valg og hvad de får ud af at deltage.

Generaliserbarhed

En diskussion som affødes af dette speciale, omhandler hvorvidt analysen af de tre anvendte cases er anvendelige i andre kontekster. Derfor er det essentielt også at diskutere resultaternes overførbarhed. Det kan være udfordrende at tale om overførbarhed i et kvalitativt casestudie, idet de udvalgte cases er tilknyttet bestemte kontekster. Nogle vil endda argumentere for, at et kvalitativt udformet casestudie slet ikke er egnet til at beskæftige sig med overførbarhed, idet overførbarhed refererer til repræsentative lovmæssigheder, gerne fundet gennem kvantitative eksperimentelle designs (Riis 2012:355, de Vaus 2001:237). Alligevel kan der være tale om overførbarhed idet kriterierne for overførbarhed må være anderledes i de kvalitative studier, sammenlignet med de kvantitative studier. Det handler blandt andet om, hvilke områder vi ønsker at vores resultater kan overføres til (Ibid:356). I dette tilfælde vurderer vi, at der er en overførbarhed til unges inddragelse i kommunale aktiviteter vedrørende demokrati og politik mere generelt i Danmark. Det er dog vigtigt at gøre opmærksom på, at Hjørring Kommune ikke har en storby, hvor mulighederne ofte er flere og mere forskelligartede grundet et større antal individer som i eksempelvis København, Århus, Odense og Aalborg. Vi vurderer dermed, at man kan overføre vores fund til andre kommuner, som minder om Hjørring Kommune, men ikke nødvendigvis til storbyer. Formålet med casestudier er netop at opnå dybdegående viden om et område, som forventes at være repræsentant for en større sammenhæng (Antoft & Salomonsen 2007:29-30), hvor den større sammenhæng i dette tilfælde udgøres af kommuner, som er sammenlignelige med Hjørring Kommune. Yderligere kan generaliserbarheden opdeles i statistisk generaliserbarhed og teoretisk generaliserbarhed (de Vaus 2001:237). Der kan på ingen måde være tale om en statistisk generaliserbarhed for nærværende speciale, men som vi ser, er der flere teorier, som forklarer, hvad der er på spil i vores cases. Ud fra teorierne kan vi således tale om en form for gyldighed.

Vi finder især tre punkter af generel karakter, som menes at kunne generaliseres ud på øvrige kommuner inden for samme felt, altså unges deltagelse i politik og demokrati.

Helt overordnet finder vi, at det nytter noget, at inddrage unge i kommunens politiske og demokratiske aktiviteter, som vi også så i afsnittene omkring socialisering og medborgerskabsidentitet. En del af de unge udtaler, at de oplever deres deltagelse som værende en del af et demokratisk fællesskab. Disse unge fremlægger en identitet, som i høj grad bærer præg af, at de ser sig selv som værende en demokratisk medborger, som er empowered. De unge, som ikke fremlægger den oplevelse viser alligevel, at de bliver socialiseret ind i et system, hvor de forstår spillereglerne og de oplever at få et mere positivt syn på kommunen. Derfor er den første pointe, som vi mener at kunne generalisere ud

til øvrige kommuner; det er vigtigt at inddrage unge i politiske og demokratiske aktiviteter, fordi det påvirker de unge og det skaber mulighed for at reproducere og måske endda forbedre det danske demokrati. Som Jakob tidligere i analysen er citeret for: *“Det er jo altafgørende at de er der”*, hvor ‘de’ refererer til de unge. Det er nemlig, hvis ikke altafgørende, så i hvert fald vigtigt, at de unge forstår demokrati og kan føre idealerne om det gode demokrati videre, hvis demokratiet ikke skal gå til grunde.

Den anden pointe, som her skal fremføres, er måden at inddrage de unge på. Som vi har set tidligere, siger Laurits, at unge ikke deltager i eksempelvis borgermøder. Her uddyber han sin pointe om netop dette:

“Hvis du spørger, om de deltager i for eksempel den demokratiske proces... Så... så tror jeg ikke de gør, altså, de der klassiske demokratiske processer, som en kommune typisk tilbyder, når vi laver noget, ikke” (Laurits, Chef for Teknisk Forvaltning, bilag 3G:156).

Laurits mener ikke, at de unge vil deltage i det han kalder *“klassiske demokratiske processer”* og dette er i stor overensstemmelse med, hvad vi ser i den eksisterende forskning. De unge deltager i en anden form, nemlig de individuelle handlingsmuligheder eller actualizing. På den anden side har vi medlemmerne i Ungeforum, som på mange måder ligner medlemskabet af et politisk parti i deres opbygning og mødeform.

Som vi tidligere så, anvender Mads en metafor omkring toget, som er kørt, symboliserende de unge, mens kommunen står tilbage på perronen. Maja fortæller samme historie om Roots-scenen på Naturmødet:

“Men formålet med det [Roots-scenen, red.] er, at give dem [de unge, red.] en scene, som ikke er for børn, men som heller ikke er voksen-kedelig. Det er ind imellem, hvor det godt må være lidt mere vildt og skørt” (Maja, Projektleder for Naturmødet, bilag 3F:141).

Det handler altså om, at lade de unge deltage på egne præmisser og ikke forvente at de unge deltager i det, Laurits kalder *“klassiske demokratiske processer”*. Det samme gør sig gældende, når vi taler med flere af de unge. De fortæller ikke direkte, at de ikke ønsker at deltage i bestemte aktiviteter,

men deres italesættelse af politikere og dét, de forbinder med politisk deltagelse, er i mange tilfælde beskrevet negativt, hvor de klassiske politiske aktiviteter forbindes med stive jakkesæt, som ikke har jordforbindelse (Oscar, bilag 3I:191). Der er altså en italesættelse af, at politik er kedeligt. At politik er kedeligt kommer paradoksalt nok tydeligst til udtryk i interviewene med medlemmerne af Ungeforum. At dette er paradoksalt skyldes at Ungeforum er den aktivitetsform, som mest ligner det allerede eksisterende politiske system. Det er dog ikke udelukkende Ungeforum, som italesætter politik som kedeligt, men det er i disse interviews, at det er tydeligst. Det kommer blandt andet til udtryk hos Casper, som fortæller om mødestrukturen i Ungeforum:

“Det [møderne i Ungeforum, red.] er ikke sådan helt vildt struktureret, som det er i almindelig politik. Vi har stadigvæk plads til, at vi kan have det sjovt og vi sidder stadig og hygger os til møderne, så møderne er ikke super formelle, selvom der er en dagsorden, som nogenlunde skal holdes, så er det stadig meget uformelt. Og når vi skal lave arrangementer og sådan noget, så er det jo heller ikke sådan helt formelt. Der forsøger vi også på at gøre det hyggeligt samtidig med at skulle lave nogle arrangementer” (Casper, bilag 3H:168).

Casper viser meget tydeligt, hvad det er for en forståelse af andre politiske møder han har og han forsøger at tage afstand fra dette. I Ungeforum har man det nemlig sjovt og i Caspers forståelse, står det i opposition til, hvordan andre politiske møder foregår. Vi finder samme tendens hos Oscar:

“Vi prøver ligesom også at vise, når der endelig kommer nogen, at vi er her og der er plads til at hygge sig og det er ikke fordi, når du kommer her, at du skal sidde med skjorten helt oppe i halsen og sidde som små tinsoldater, det er ikke det vi vil” (Oscar, bilag 3I:191).

Oscars beskrivelse af, hvem de i hvert fald ikke er, viser også hvordan han tager afstand fra andre politiske arrangementer, som han tidligere i interviewet har fortalt, at han ikke bryder sig om. Politikere er stive og rigide, her symboliseret af *“små tinsoldater”*, hvilket illustrerer og underbygger pointen om, at de unge ikke ønsker at fremstå som det allerede etablerede system.

At de unge tager afstand fra “politik” og samtidig deltager i politiske og demokratiske processer kan virke modstridende. Det er det dog ikke, da den type af politik de unge tager afstand fra, er den som Sveningsson (2015) betegner dutiful. Ud fra ovenstående citater synes dette at være klassisk politisk

deltagelse. Vi ved fra tidligere forskning, at unge forbinder politik med netop partipolitik og valg, mens sociale aktiviteter ikke anses for at være politiske (Sveningsson 2015:147-148). Den anden pointe, som menes at kunne generaliseres er dermed: hvis man ønsker at inddrage unge, skal det ske på deres egne præmisser. Man kan ikke forvente, at de unge deltager på samme måde, som resten af befolkningen gør og har gjort de sidste mange årtier.

En sidste pointe, som her bør medtages er, at inddragelsen af unge ikke sker af sig selv. Som det blev pointeret i ovenstående afsnit, opleves det af flere kommunalt ansvarlige, at der er behov for det, de kalder en håndholdt indsats. Det kræver et stort arbejde fra kommunens side, at opbygge en aktiv ungdomskultur, hvor det ikke kan forventes, at de unge selv tager initiativ. Dette sættes ofte i forbindelse med nutidens ungdomskultur. I det senmoderne samfund kan det ikke forventes, at unge ønsker at deltage i demokrati og politik, fordi det er en selvfølgelighed. For at unge skal deltage, skal deltagelsen passe ind i hver enkeltes livsfortælling, hvor de unges identitet opbygges gennem til- og fravalg. På den anden side finder vi også eksempler på, at de unge vi har interviewet ikke oplever et behov for denne håndholdte indsats, som for eksempel Nanna og Mads fortæller om. Pointen er her, at det ikke kan forventes, at unge tager initiativ til deltagelse, blot fordi der er mulighed for det, men at dette kræver en indsats fra kommunens side.

Ud fra den samlede analyse mener vi således, at de fund og resultater, der er gjort på baggrund af cases i Hjørring kommune kan generaliseres ud til andre kommuner, hvor tre hovedpointer skal være gældende:

1. Det nytter noget at inddrage unge
2. De unge skal inddrages på egne præmisser, hvor der kan tages afstand til forpligtende deltagesformer (dutilful) såsom partipolitik med politikere, der ses som tinsoldater. Det nytter ikke at invitere de unge til et borgermøde eller andre lignende aktiviteter, da de unge ikke dukker op til den slags
3. Det kræver en forholdsvis stor indsats fra kommunen, at få de unge til at deltage. Man kan ikke forvente, at de unge selv kommer med forslag til forbedringer af kommunen. Der skal gøres et stort arbejde for at skabe en aktiv ungekultur

Disse tre pointer er ikke ment som anbefalinger, men snarere mønstre, som menes at kunne overføres til andre kontekster. Det er tre resultater, som kan karakteriseres som generelle, mens andre resultater er af mere unik karakter og umiddelbart kun gælder for Hjørring Kommune.

Konklusion

Til nærværende speciale er følgende problemformulering undersøgt:

Hvorfor forsøger Hjørring Kommune at inddrage unge i demokratiske og politiske aktiviteter og i hvilken udstrækning oplever de unge i Hjørring Kommune, at de gennem disse aktiviteter er aktive deltagere i et demokratisk fællesskab?

Når Hjørring Kommune inddrager unge i demokratiske og politiske aktiviteter er det med et ønske om, at de unge skal have en oplevelse af empowerment og at de skal indgå på lige fod med andre borgergrupper i samfundet. De unge bør have en stemme i samfundet og de skal have muligheden for, at være med til at bygge samfundet op, som de ønsker. Når vi ser nærmere på vores tre cases ser vi, at de unges inddragelse i demokratiske og politiske aktiviteter bærer præg af forskellige former for deltagelse og de unge oplever dét at være med i et demokratisk fællesskab på forskellige måder. Deltagelsesformerne har forskelligt sigte, hvilket vi finder gennem de unges arbejde i aktiviteterne. Hvor Ungeforums arbejde handler om at påvirke politikerne gennem høringssvar og forbedre ungdomsmiljøet ved at lave forskellige arrangementer, har Roots-deltagerne fokus på, at påvirke medborgerne til gavn for natur og miljø. Nemizis-medlemmerne har fokus på at udføre praktisk frivillig arbejde i Hjørring Kommune. Selvom deltagelsesformerne er forskellige, ses det, at alle unge som vi har talt med, bliver socialiseret ind i nogle normer til gavn for samfundet. Det er en socialisering ind i nogle normer, der fremmer demokrati, eksempelvis ved at lære om kommunens opbygning, mulighed for deltagelse og hvordan man opfører sig i samfundet. Det er nogle normer, som bærer præg af medborgerskab og de værdier som ligger heri. Yderligere findes det hos deltagerne på Roots-scenen og medlemmerne i Ungeforum, at disse opnår en medborgerskabsidentitet. Som det ses af figur 3 oplever deltagerne i disse to aktiviteter at være en del af et demokratisk fællesskab; de oplever at kunne gøre en forskel og oplever dermed at være empowered. Vi ser at det er grundet deltagelse i aktiviteterne, at der sker en bevægelse hen mod denne identitet. Denne identitet finder vi ikke hos medlemmerne af Nemizis. De fortæller om at kunne gøre en forskel, at de gør andre glade og bliver anerkendt for deres arbejde, men de fortæller ikke, at de oplever sig selv som nogle, der er empowered

og kan påvirke politikere eller øvrige borgere. Selvom denne identitet ikke findes hos Nemizis, finder vi alligevel, at de har en stor udvikling, særligt på den politiske akse, hvor de i høj grad orienterer sig mod et fællesskab.

Flere af de kommunalt ansvarlige fortæller, at unge generelt ikke deltager i politiske og demokratiske aktiviteter og at unge er svære at fastholde, hvilket også er beskrevet i den eksisterende litteratur på området. Disse betragtninger kan til dels også overføres til de unge, vi har interviewet, fordi unge typisk ikke deltager i de forpligtende aktiviteter, men i stedet i de individuelle handlingsmuligheder. Kun Ungeforum kan siges at være af forpligtende karakter og det er også denne aktivitet, som har sværest ved at tiltrække flere unge. Der er også mange af betragtningerne om ungdomskulturen, som ikke gør sig gældende for de unge vi har talt med; de unge holder deres aftaler og de ønsker at deltage og deltager! Derfor handler den beskrevne ungdomskultur i høj grad om “de andre unge”, altså dem, som ikke deltager og ikke de unge vi har interviewet.

Vi mener at disse resultater kan anvendes af andre og at resultaterne kan generaliseres ud til andre kommuner, som minder om Hjørring Kommune. Først og fremmest er det vigtigt, at pointere, at det nytter noget at inddrage de unge. De gennemgår alle en socialiseringsproces, hvor de lærer systemet at kende og de stifter bekendtskab med demokratiske spilleregler. For det andet er det vigtigt, at unge inddrages på deres egne præmisser. De unge italesætter ofte de forpligtende aktiviteter som kedelige og tager afstand fra klassiske demokratiske mødeformer. Det ses dermed, at de unge skal inddrages på anderledes måder end de klassiske former, som kommuner normalt tilbyder, eksempelvis borgermøder. Selvom de unge i Ungeforum ligner et byråd, tager de alligevel afstand til den klassiske demokratiske mødeform. Det er derfor vigtigt, at unge inddrages på den måde, som de finder interessant. Det kan være i en klassisk forstand som med Ungeforum, men det kan også være i mere uforpligtende forstand som med Nemizis eller at deltage på Roots-scenen, hvor man kan udfolde sine egne interesser til gavn for andre. Til sidst skal der også gøres opmærksom på, at til trods for at vi har undersøgt unge, som allerede er en del af politiske og demokratiske aktiviteter, kræver det en stor indsats fra kommunens side, at starte disse aktiviteter op og holde dem kørende. Man kan ikke altid forvente, at man bare kan sætte meget brede rammer og at unge selv byder ind. Dette betegnes i Hjørring Kommune som en håndholdt indsats.

Litteraturliste

Abbott, Andrew (1992): "What do cases do? Some notes on activity in sociological analysis" i Charles, C Ragin & Becker, Howard S. (red.): *What Is a Case? Exploring the Foundations of Social Inquiry*. New York: Cambridge University Press.

Amnå, Erik & Ekman, Joakim (2013): Standby citizens: Diverse faces of political passivity. *European Political Science Review* 6:2, 261-281.

Andersen, Johannes (2017): *Mit eget fælles bedste*. Gjern: Forlaget Hovedland.

Andersen, Johannes, Christensen, Ann-Dorte, Langberg, Kamma, Siim, Birte & Torpe, Lars (1993): *Medborgerskab. Demokrati og politisk deltagelse*. Herning, System A/S.

Andersen, Jørgen Goul, Torpe, Lars & Andersen, Johannes (2000): *Hvad folket magter. Demokrati, magt og afmagt*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Antoft, Rasmus & Salomonsen, Heidi Houlberg (2007): "Det kvalitative casestudium - introduktion til en forskningsstrategi" i Antoft, Rasmus et al.: *Håndværk og horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag

Bang, Henrik (2011): *David Easton*. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Baum, Howell S. (2015): *Citizen Participation*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Science, 2. udgave, vol. 3.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1966/1992): *Den samfundsskabte virkelighed - En videnskabelig afhandling*. Lindhart og Ringhof.

Bloksgaard, Lotte & Andersen, Pernille Tanggaard (2012): "Fokusgruppeinterviewet" i Jacobsen, Michael Hviid & Jensen, Sune Qvotrup: *Kvalitative udfordringer*. København: Hans Reitzels Forlag.

Boje, Thomas P. (2017): *Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bræmer, Michael (2013): Danske unge er demokratisk dovne - https://www.ugebreveta4.dk/danske-unge-er-demokratisk-dovne_14080.aspx (14.01.2017)

de Vaus, David (2001): *Research Design in Social Research*. London: SAGE.

Carleheden, Mikael (2010): "Jürgen Habermas, det postnationale samfund - om Habermas, globalisering og demokrati" i Jacobsen, Michael Hviid, Carleheden, Mikael & Kristiansen, Søren (red.): *Tradition og fornyelse, en problemorienteret teoriehistorie for sociologien*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Christensen, Ann-Dorthe (2004): "Politiske identiteter i senmoderniteten". *Dansk Sociologi*. Nr. 1/15. årg.

Collin, Finn (2015): "Socialkonstruktivisme" i Jacobsen, Michael Hviid, Lippert-Rasmussen, Kasper og Nedergaard, Peter (red.): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. Hans Reitzels Forlag.

Christensen, Ann-Dorte & Tobiasen, Mette (2007): *Politiske identiteter og kønspolitiske holdninger i tre generationer*. Aalborg Universitet.

Dahlgren, Peter (2015): *Civic Engagement*. Hoboken: John Wiley and Sons, Inc.

Dalton, Russel J. (2009): *The Good Citizen: How a Younger Generation Is Reshaping American Politics*. Washington: CQ Press.

EMU: *Generation Z og de digitalt indfødte* - <https://www.emu.dk/modul/generation-z-og-de-digitalt-indf%C3%B8dte> (28.02.2018)

Esmark, Anders, Lausten, Carsten Bagge og Andersen, Niels Åkerstrøm (2005): "Socialkonstruktivistiske analysestrategier – en introduktion" i *Socialkonstruktivistiske analysestrategier*. Roskilde Universitetsforlag.

Flyvbjerg, Bent (2010): "Fem misforståelser om casestudiet" i Brinkmann, Svend & Tangaard, Lene: *Kvalitative metoder*, København: Hans Reitzels Forlag.

Foster-Fishman, Pennie G., Collins, Charles & Pierce, Steven J. (2013): An Investigation of the Dynamic Processes Promoting Citizen Participation. *Am J Community Psychol* 51:492-509.

Giddens, Anthony (2004): *Modernitet og selvidentitet*. København: Hans Reitzels forlag

Gotlieb, Melissa R. & Wells, Chris (2012): From Concerned Shopper to Dutiful Citizen: Implications of Individual and Collective Orientations toward Political Consumerism. *The Annals, AAPSS*, 644.

Goul Andersen, Jørgen 2004: *Et ganske levende demokrati*. Århus: Århus Universitetsforlag.

Gregersen, Thomas (2009): "Jürgen Habermas" i Kaspersen, Lars bo og Loftager, Jørn: *Klassisk og moderne politisk teori*. København. Hans Reitzel.

Halkier, Bente 2002: *Fokusgrupper*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur & Roskilde Universitetsforlag.

Henriksen, Lars Skov (2014): "Det civile samfund" i Greve, Bent, Larsen, Jørgen Elm & Andersen, Anja (red.): *Det danske samfund*. Hans Reitzels Forlag.

Jacobsen, Michael Hviid & Jensen, Sune Qvotrup (2012): *Kvalitative Udfordringer*. København: Hans Reitzels Forlag.

Jacobsen, Michael Hviid (2007): "Adaptiv teori - den tredje vej til viden" i Antoft, Rasmus; Jacobsen, Michael Hviid; Jørgensen, Anja & Kristiansen, Søren: *Håndværk og Horisonter*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Keesling, Randall (2011): *Gatekeeper*. Encyclopedia of Survey Research Methods. SAGE Research Methods.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): *Interview - Introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Layder, Derek (1998): *Sociological Practice*. London: SAGE.

Marshall, T. H. (2003): *Medborgerskab og social klasse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Martin, Aaron (2012): Political Participation among the Young in Australia: Testing Dalton's Good Citizen Thesis. *Australian Journal of Political Science*, Vol. 47, No. 2, 211–226.

Neufeind, Max; Jiranek, Patrick & Wehner, Theo (2013): Beyond Skills and Structure: Justice Dispositions as Antecedents of Young Citizens' Volunteering and Political Participation. *Journal of Community & Applied Social Psychology*. 24: 278–295.

Putnam, Robert (1995): Turning in, Turning out: The Strange Disappearance of Social Capital in America. *Political Science and Politics*, 28(4), 664–683.

Rockmore, Tom (2005): *On constructivist epistemology*. Oxford: Rowman & littlefield publishers, inc.

Riis, Ole (2012): "Kvalitet i kvalitative studier" i Jacobsen, Michael Hviid & Jensen, Sune Qvotrup, red.: *Kvalitative udfordringer*. Hans Reitzels Forlag.

Sloan, James (2016): Diversity and voice: The political participation of young people in the European Union. *The British Journal of Politics and International Relations*, 18(3), 521 –537.

Sveningsson, Malin (2015): 'I Wouldn't Have What it Takes': Young Swedes' Understanding of Political Participation. *Young*, 24(2), 139-156.

SFI Campbell (2006/2011): *På jagt efter det hele - En guide til systematisk litteratursøgning*. København: SFI Campbell.

Statistikbanken - Folketal den 1. i kvartalet efter område, køn, alder og civilstand - <http://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1366> (25.05.2018)

Tortzen, Anne (2008): *Borgerinddragelse, demokrati i øjenhøjde*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Ward, Janelle & de Vreese, Claes (2011): Political consumerism, young citizens and the Internet. *Media, Culture & Society*, 33(3), 399-413.

Warren, Mark E., (2001): "The Democratic Effects of Association" i Warren, Mark E.: *Democracy and Association*. Princeton: Princeton University Press.

Webster, Jane & Watson, Robert T. (2002): Analyzing the past to prepare for the future: writing a literature review. *MIS Quarterly*. 26(2), xiii.

Vissers, Sara & Stolle, Dietlind (2014): The Internet and new modes of political participation: online versus offline participation. *Information, Communication & Society*, 17(8), 937-955.

Bilag

Bilag 1 - Tabel over engelsk søgestreng

Database	Søgeord	Øvrige krav	Relevante resultater/samlet antal resultater
Sociological Abstract	citizen AND participation AND young*	-2000-2018 -peer-reviewed -article -engelsksproget (dansk-sproget var ikke en mulighed) - Vestlige lande (tror jeg nok?)	12/96
Scopus	citizen AND participation AND young*	-2000-2018 -article -engelsk eller dansk sprog (scopus er kun peer-reviewed) -vestlige lande	17/379
Referencer i alt			29

Bilag 2 - Interviewguider

Bilag 2A-2J er vedlagt på USB:

2A: Interviewguide Diana

2B: Interviewguide Mads

2C: Interviewguide René

2D: Interviewguide Karsten

2E: Interviewguide Jakob

2F: Interviewguide Maja

2G: Interviewguide Laurits

2H: Interviewguide Ungeforum

2I: Interviewguide Nemizis

2J: Interviewguide deltagerne på Roots-scenen

Bilag 3 - Transskriptioner af interviews

Bilag 3A-3O er vedlagt på USB:

3A: Interview med Diana

3B: Interview med Mads

3C: Interview med René

3D: Interview med Nemizis (både medlemmer og Karsten)

3E: Interview med Jakob

3F: Interview med Maja

3G: Interview med Laurits

3H: Interview med Casper

3I: Interview med Oscar

3J: Interview med Emil

3K: Interview med Mikkel

3L: Interview med Sofie

3M: Interview med Laura

3N: Interview med Marius

3O: Interview med Nanna